ВІСТІ
КОМБАТАНТА

3

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2007

ВІСТІ КОМБАТАНТА
Рік 2007 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 3 (251)

ЗМІСТ

ст.

Закінчення на ст. 108

3

2007

ВІСТІ КОМБАТАНТА

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА
СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців Об'єднання кол. вояків УПА,Броди-Лев Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді
РЕДАКТОР: Роман Колісник

АДМІНІСТРАТОР: Іларій Кушніренко, тел. (416) 247-5039

VETERAN'S NEWS, quarterly published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soildiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody - Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

УКРАЇНА
Гудзій Василь
вул. О. Великановича 9, кв. 10
79034 Львів
тел. (322) 70-00-36

АНГЛІЯ
Mr. S. Wasylko
4 The Hollows, Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND
тел. (115) 981-8978

АВСТРАЛІЯ
Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Typesetting and layout by
Creative Touch COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
1-800-216-9136

Коментарі

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ
Київ

ВИБОРИ НЕ ПОСТАВЛЯТЬ ОСТАТОЧНОЇ КРАПКИ

Коли думаєш про всі ті колізії, якими оточена сама ідея достокових парляментських виборів, то за аналогією уявляється конфлікт затяжної лютої зими та пробисків весни, яка шукає собі на землі дороги поміж льодів та заметілей. Це справді важливий для зрозуміння сьогоднішньої України конфлікт. Аналізуючи його, приходиш до висновку: так, в Україні сьогодні–ще виразніше аніж учора чи позавчора–є дві України. На превеликий жаль. І саме від тієї реальности походить переважна більшість її проблем.

Одна Україна–це тяжіння до ідеалу національної держави. Це европейський вибір. Це вільна людина в справді демократичному суспільстві. Друга Україна–це „совок" (советский человек) із його ностальгією за тими часами, коли дешевою була ковбаса,–тобто коли в усіх сферах життя відчутним був державний патерналізм.

В українській та й у зарубіжній пресі часто лунає думка: розкол держави на дві України стався під час останніх президентських виборів, коли в непримиренному конфлікті зійшлися сили проукраїнські й антиукраїнські, оскільки Віктор Ющенко–то український кандидат, а Віктор Янукович–проросійський. Це твердження поверхове, схематичне, неправильне й цілковито позбавлене історичного підходу.

Не Ющенко і Янукович розкололи Україну. Її розкололи президенти Леонід Кравчук і Леонід Кучма. При них відбувалося тотальне пограбування народу й так звана приватизація (гірко охрещена в народі прихватизацією) державного майна. При них маси, ще недавно охоплені ентузіязмом будувати омріяну багату й демократичну державу, п'яні від прекрасної евфорії, почали поринати в небувале розчарування, в соціяльну депресію, в національний нігілізм.

Хоч би як ми сьогодні відхрещувалися від спадщини совдепії (і правильно робимо!), та все ж мусимо визнати: на рівні звичайного життя були там–вже в 60-ті та 80-ті роки–дуже важливі, сприятливі для нормального існування фактори. Наприклад, медицина–хай бідна, хай, може, не на рівні світових досягнень,–але безкоштовна для всіх. Або освіта. Здобути її–також безкоштовно–мали шанси всі бажаючі; єдина умова для цього–знання та здібності.

Нове українське суспільство, на чолі якого почергово стояли два Леоніди-президенти, забрало в народу ці–та й не тільки ці, а й багатобагато інших–привілеїв. Ось так у значної частини української людності почала прокидатися ностальгія за минулим. Цією ностальгією продиктована цифра голосів, які набирали і ще набиратимуть на вибо-

рах комуністи–уособлення того минулого. До пари їм Морозові соціялісти (про те, як вони умудрилися вдатись до політичного самовбивства за Морозовою режисурою–далі). До пари їм–„найпроґресивніші" соціялісти, очолювані вождем люмпену Наталкою Вітренко. Такі ж претенденти на визначення „до пари" й усі інші напівмарґінальні партійки та рухи популістсько-проросійсько-прокомуністичного штибу, які, експлуатуючи гасла соціяльного захисту й ностальгійні спогади про есесерівські соціяльні ґарантії, кличуть людей у вчора.

Прикро, але треба визнати: українська ідея з усіма невід'ємними її складовими (державна незалежність, культура, мова...) стала асоціюватися в багатьох пересічних індивідів з тими соціяльно-економічними кривдами, яких вони зазнали в незалежній Україні. Цим людям надзвичайно важко збагнути, що сама українська ідея та олігархократія–не синоніми, не одне одним народжені і не взаємопов'язані. Та й надзвичайно слабка, вічно розсварена, здеґрадована від свого нарцисизму та кар'єризму українська націонал-демократія не завдає собі клопоту це народові пояснювати. Принагідно треба визнати: українська націонал-демократія не склала екзамену на зрілість. На жаль, її не звинуватиш у конструктивності діянь та думань. За незначними винятками. Шістнадцять років у ній триває війна всіх з усіма. Між собою українські націонал-демократи воюють героїчніше, запекліше й непримиренніше, аніж зі справжніми ворогами. І це також множить у низах настрої розчарування та політичного нігілізму: мовляв, ВОНИ там, нагорі, борються тільки за владу й особисті привілеї, а нас дурять високими словами. (Мені доводиться багато їздити по Україні, і я повсюдно чую цей рефрен).

Не сьогодні до захисників совківських настроїв долучилася потужна кланократична структура, що пойменовує себе Партією Регіонів. Цей бізнес-клуб, найнявши собі досвідчених політтехнологів (на попередніх виборах там працювали й американці), продукує слоґани, які хотіли б почути совківсько-пенсіонерська, люмпенськи-бездуховна, безнаціональна частина України. А оскільки в ПР, окрім грошових мішків, є й ціла плеяда здібних менеджерів (це керівники промислових гігантів на Півдні й Сході України), то до її голосу прислухаються й ділові кола держави. Це, ясна річ, не значить, що всі там її безнадійні симпатики, але треба враховувати, що в тих колах є просто залежні від реґіоналів функціонери різних рівнів, є підкуплені (плата може бути найрізноманітнішою–від грошових знаків аж до посад та преференцій у бізнесі), є й просто зрадники з колишніх помаранчевих чи ті, хто просто розчарувався в помаранчевих (їх також немало і їхня мотивація звучить переконливо, бо ж, скажемо ще раз, щоб не повторювати це далі, помаранчеві зробили все можливе для того, аби перекреслити віру людей у себе як у поважну політичну силу).

Отже, нинішні вибори–протистояння двох Україн. Чи двох частин

України. Ризиковано твердити, що їх розділяють географічні кордони. Ці кордони найвиразніше пролягли в людських душах. Непримиренні опоненти національних сил можуть навіть бути у Львові чи Тернополі. І можуть бути непримиренні та незламні борці проти біло-голубих та червоних (які уособлюють сьогодні антиукраїнські сили) у Криму, на Донбасі чи в Запоріжжі.

Між цими таборами–величезна кількість тих, хто все ще вагається: за ким піти? Саме в них–„золота акція" майбутнього парляменту. Не в Володимира Литвина, який намагається в тому переконати суспільство і Росію та Захід. Розумний, інтеліґентний, поміркований Литвин–здавалося б, усі необхідні для політика якості, але час вимагає сьогодні інших провідників. Сьогодні час харизматиків. Харизматиків аж до ґротеску. Тому, наприклад, Вітренко, яка виголошує те, що, як мовиться, й на голову не налазить, має набагато більші шанси прорватися до парляменту, аніж інтелектуал Литвин. До того ж анемічна Народна партія, очолювана екс-спікером Литвином, не має яскравих іменитих політиків бодай на першу п'ятірку. Литвин–і більше нікого...

Вперше за останні роки не буде–і, схоже, не буде вже ніколи!–„золотої акції" в хитромудрого Мороза з його соціялістами. Буває так, що людина хитрує-хитрує, перехитровуючи всіх, а далі раптом так ускладнює свою гру, що перехитровує саму себе. Ось так сталося і з Олександром Морозом, який опинився в ролі важкого каменя на шиї Соціялістичної партії, який упевнено тягне її на дно. Важко знайти сьогодні в Україні аналітика, котрий візьметься переконувати, що Соціялістична партія має бодай символічні можливості опинитися в парляменті. „Час розплати настав!"–співається у добре відомій соціялістам більшовицькій пісні.

Не матимуть такої акції й комуністи з їхніми–щонайбільше– п'ятьма відсотками. Опинившися знову в ролі відданих сателітів реґіоналів, ленінці імені Петра Симоненка, знову продемонструють, що декляровані під час виборчої кампанії ідеали свободи, рівності, братства і т. ін.–то знову лиш ефектна димова завіса, казочка для наївних.

Три беззаперечних лідери–Партія Реґіонів, БЮТ і Наша Україна з Народною Самообороною борються під час виборчої кампанії заніяких та розчарованих, яких сьогодні в Україні, за підрахунками різних соціологічних служб, до 30 відсотків. Нещодавні публікації рейтинґів головних політичних сил. На початку серпня свій намір голосувати оприлюднили так: за реґіоналів 23-25 відсотків, за БЮТ – 20-22, за „Нашу Україну" з „Народною самообороною"–15-17. Кожна сила бачить свій потужний резерв саме в тих, які не визначилися. До них звернені голоси й сподівання всіх партійних аґітаторів.

Динаміки зростання рейтингу обох помаранчевих (в „Нашої України" з „Народною самообороною" інтенсивніша) засвідчує, що вони поволі починають повертати своїх симпатиків. Цьому значною мірою

сприяє те, що Президент, який асоціюється з „Нашою Україною" та „Народною самообороною", перехопив політичну ініціятиву в коаліціянтів і зробив ряд рішучих ходів, став трохи нагадувати того Президента, яким його хотіли бачити люди з Майдану. Другий важливий фактор: обіцяння помаранчевих скасувати в наступному парляменті депутатську недоторканість. Це справді стихійне лихо в Україні. Кожен бандюк прагне потрапити в народні депутати, оскільки там він має захист од народного правосуддя. В українському парляменті всіх скликань було чимало індивідів, які мали серйозні проблеми з українським законодавством. І ось тепер з'явилася надія на те, що парляментарі можуть відповідати перед законом на рівних із простими смертними. Звичайно ж, це не може не імпонувати електоратові. Проголосує чи не проголосує (не набравши належної кількості голосів) парлямент за відміну депутатського імунітету–невідомо. Зате відомо, що цей сиґнал, який пустили в суспільство помаранчеві, почуто–і це дасть їм додаткові відсотки на виборах. Менше в списку пропрезидентських сил і любих друзів на чолі з одіозним Порошенком. І це теж має позитивне значення.

Чи розв'яжуть вибори ті гострі проблеми, які стоять у суспільстві? І, передовсім, проблему консолідації нації, примирення двох частин України? Не розв'яжуть. Непримиренне протистояння, ще більше активізоване виборами, залишиться.

Не виключено, що реґіонали з комуністами (та ще ймовірно вітренківці, які можуть опинитися в парляменті) змавпують сценарій помаранчевих розпуску парляменту і все може початися спочатку. Вони вже мавпували–хоч і вельми бездарно й тупо–Майдан. Тактика дзеркального повторення дій помаранчевих абсолютно прогнозована в реґіоналів. Схоже, на щось більше їх не вистачає навіть за наявності високих професіоналів політтехнологічних війн. Поки що в стані реґіоналів викидають уже добре знайомі козирі: геть Европу й НАТО, „Навіки разом" із Росією, російській мові–статус державної та плюс увесь отой популізм про соціяльний захист, який реґіонали вже артикулювали на попередніх виборах і який одразу ж по тому забули. Тому нинішнього разу віруючих в їхні обіцянки про грушки на вербі буде помітно менше.

Одне слово, ці вибори відзначаються тим, що в них багато чого легко прогнозовано й відомо наперед.

Менш відомо те, що буде по виборах.

Ось тоді дуже багато залежатиме від здатності помаранчевих діяти в руслі політичного реалізму й розумного компромісу. Як показали всі події післямайданного періоду - це їхня ахіллесова п'ята.

Отже, доживімо до виборів, але не вважаймо після них, що вибори скінчилися.

Київ, 14 серпня 2007

Микола РЯБЧУК

ПАРЛЯМЕНТСЬКІ „ПІЯНІСТИ" КОМПРОМЕТУЮТЬ САМУ ІДЕЮ ПАРЛЯМЕНТАРИЗМУ

26 березня 2003 року у польському сеймі відбулась абсолютно буденна, як на наші мірки подія, котра спричинила однак у польському політикумі ґрандіозний скандал. Двоє депутатів від Союзу демократичної лівиці, Ян Халадай та Станіслав Ярмолінський, проголосували за „свого" віце-прем'єра не лише власними картками, а й картками неприсутніх у залі колеґ–Мечислава Чернявського та Альфреда Овоца.

Наступного ж дня парляментська фракція СДЛ виключила всіх чотирьох шахраїв зі своїх членів і закликала їх добровільно скласти депутатські мандати–відповідно до кодексу честі. Її керівник Вацлав Мартинюк озвучив публічну заяву, згідно з якою „фракція СДЛ перепрошує всіх депутатів та громадськість за поведінку своїх колишніх колеґ". Прем'єр-міністер Лєшек Міллєр закликав однопартійців зробити належні висновки з інциденту, аби нічого подібного більше не повторилось. Міністер юстиції Ґжеґож Курчук емоційно назвав поведінку колишніх колеґ „гівнярством". Рішення сейму, ухвалене за участю мертвих душ, було, природно, визнане нелеґітимним і переголосоване.

Ця невеличка історія, наче крапля води, віддзеркалює засадничу відмінність між цивілізованою політикою европейського типу–де „гівнярство" є радше винятком, гідним публічного осуду, та совковою політикою в Україні, де „гівнярство" є нормою, котра, схоже, нікого навіть не дивує і не обурює. Ми вже звикли до мордатих набундючених типів у дорогих костюмах, що гасають майже порожньою залою Верховної Ради, натискаючи на всі підряд кнопки; ми вважаємо їх своїми обранцями–всіх цих циніків і брехунів, що навіть не криються, здійснюючи буквально на наших очах те, що мовою кримінального кодексу мало би називатися „служебный подлог", фальшування чужого підпису, злісне шахрайство.

Забичені типи не розуміють, що коять злочин; їхня совкова свідомість не передбачає таких категорій, як професійна етика, депутатська гідність чи, скажімо, відповідальність перед виборцями. Але й виборці, схоже, не задумуються над тим, що делеґують депутатські повноваження, і привілеї, і велетенські зарплати усім цим мордам аж ніяк не для того, щоб ті у робочий час розважалися у Монако чи вирішували на стрєлках власні бізнесові справи, передорučивши

картки для голосування своїм парляментським денщикам.

Така поведінка злочинна не лише в юридичному плані, а й у моральному. Адже якщо так звана „політична еліта" може відверто халтурити і халявити, то чому б не халтурити й не халявити пересічним громадянам? Якщо „народні обранці" демонстративно й цинічно ухиляються від своїх безпосередніх обов'язків, не соромлячись при тому накручувати собі понадхмарні пільги й винагороди, то чому би подібним цинізмом не мало перейнятися ціле суспільство–працюючи якомога менше, хапаючи якомога більше?

Ми не розірвемо цього порочного кола, якщо не приглянемося–бодай перед виборами–до наших потенційних обранців: хто з них і скільки разів прогулював засідання Верховної Ради? Хто з них і скільки голосував чужими картками? Хто з них–і чи взагалі хтонебудь–озвучив вимогу законадавчо заборонити цю безсоромну практику у паралярменті? І ще безсоромнішу практику–самим собі підвищувати зарплати і встановлювати найнемислиміші привілеї? Адже в усіх країнах, які ми вважаємо цивілізованими, і парлямент, і уряд, і президент мають право „поліпшувати умови" лише своїм наступникам–із майбутньої каденції.

І якщо ніхто із політиків, ніхто з політичних сил не озвучує цих елементарних вимог, значить у нас немає своїх політиків і своїх політичних сил. А є лише зайди, „временщики", шахраї, зухвало впевнені, що ми все одно їх підтримаємо, бо вони–„свої". Навчімось усіх їх викреслювати, навчімось у разі потреби голосувати проти всіх, навчімося, зрештою, відкликати цих типів з европейських структур, насамперед із Ради Европи, оскільки вони компрометують саму ідею парляментаризму. Якщо ми справді хочемо замінити у нашій Верховній Раді пронирливих бізнесменів і недорікуватих поп-зірок на професійних політиків з юридичною, економічною та іншою фаховою освітою, заборонімо для початку голосування чужими картками і, взагалі, прив'яжімо максимально всі депутатські винагороди до результатів депутатської праці. Бо без цього Верховна Рада так і залишиться Верховним Совком, а не парляментом европейської (нібито) країни.

* * *

Якщо ми хочемо, щоб нас шанували інші, ми повинні навчитися поважати самі себе.

Павло Загребельний, письменник

ЛИСТОПАДОВИЙ ЧИН

Головна Руська Рада, перша українська політична організація від часу прилучення Галичини до Австро-Угорщини у першому розподілі Польщі 1772 році, 2 травня 1848 року, заявила, що галицькі русини є частиною великого 15-ти мільйонового руського народу і ту заяву можна вважати за перше офіційне проголошення соборницького „кредо" галицьких українців.

Питання національностей, боротьба їх за свої політичні й культурні права в Австро-Угорській монархії стояли дуже гостро.

З початком Першої світової війни в 1914 році ця боротьба значно посилилася, народи, що складали Австро-Угорщину, стали на шлях рішучої боротьби за своє майбутнє політичне існування.

Ще перед закінченням 1-ої світової війни і перед розвалом Австро-Угорщини, 18 жовтня 1918 року зібралася у Львові Українська Конституанта, що складалася з сеймових послів, представників діючих партій, яка назвала себе Українською Національною Радою, і проголосила урочисто, що всі області західноукраїнських земель творять Українську державу. Щоб не дати себе випередити полякам, українці несподівано, під орудою сотника Дмитра Вітовського, підняли над ратушею національний прапор. 1 листопада 1918 року у Львові і в цілій Східній Галичині проголошено Західно-Українську Народну Республіку. Ця подія увійшла в історію під назвою „Листопадового Зриву".

Листопадовий Зрив–це епохальна подія, яка у великій мірі спричинилася до освідомлення і відродження українського народу взагалі, а в Західній Україні зокрема. Те, що сталося 1 листопада 1918 року у Львові, можна назвати епохальною подією, тобто такою подією, від якої почався новий період в житті народу і яка своїм значенням і впливом дала напрям, наснагу і цілеспрямованість наступним поколінням.

Ця історична подія впродовж років була П'ємонтом і пробійником українського національного відродження, назавжди закарбувала незнищиму волю всього українського народу до державної самостійности. Вона зміцнила ідеологічні позиції українських самостійників на східних землях та, мабуть, найбільше причинилася до проголошення в Києві, 22 січня 1919 року, Акту державної соборности всіх українських земель. У цьому аспекті Листопадовий Зрив став переломним моментом в історії українських державно-національних зусиль, що створив нову добу розвитку української політичної думки, а з тим й намагань до її здійснення–самостійної соборної української держави.

Пригадуючи Листопадовий Зрив, пам'ятаймо, що ідеал за котрий боролися та зі зброєю в руках загинули лицарі листопаду, став дійсністю 24 серпня 1991 року, але для зміцнення, та утвердження розбудови Української Національної держави доконче потрібно стояти пильно на сторожі та в ніякому разі не спочивати на лаврах здобутого.

Ярослав КОЛОДІЙ

СВІТОВОМУ КОНҐРЕСОВІ УКРАЇНЦІВ–СОРОК РОКІВ

Від 12 по 19 листопада 1967 року представники українських громад з Північної та Південної Америки, Західньої Европи та Австралії зібралися разом у Нью-Йорку, щоб утворити головну крайову координаційну надбудову, яку назвали Світовий Конгрес Вільних Українців. Щоб підкреслити, що привело цих людей разом, Перший Світовий Конґрес Вільних Українців закінчився виявом єдности та солідарности з нашими братами й сестрами в Україні–масовою Маніфестацією Волі на „Мадісон Сквер Ґарден". За наступні чверть століття СКВУ був сяйвом надії за волю українського народу. Від того часу СКВУ старається розвивати та демократизувати ту волю у теперішній незалежній Україні та кожній частині світу, де проживають українці.

До сьогоднішнього дня СКВУ, який зараз називається Світовий Конґрес Українців, залишився з'єднаним голосом української громади за межами України. Сила та життєздатність цієї громади завжди були критерієм СКВУ/СКУ. Причиною нашого успіху завжди була любов до наших людей та нашої рідної землі, а також далекоглядність наших батьків, яка забезпечила механізм надання нам можливости договоритися і спільно діяти у важливих питаннях.

На сьогодні близько двадцяти мільйонів українців проживають за межами України. Коли впала Залізна Завіса, незалежність та демократія нашої рідної країни додала нового значення нашим сорокалітнім зусиллям. Українська діяспора у 2007 р. не тільки життєздатна, а й зростає і розвивається. Наше членство та сітка зв'язку охоплює українські громади більш, ніж у сорока країнах. Технологія забезпечує щоденний зв'язок з кожною з них.

На протязі років СКВУ/СКУ утворив різні постійні ради і комісії, які виконують багатогранні та різні цілі: Світова Рада Суспільної Служби, Комісія Людських та Громадянських Прав, Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада, Світова Наукова Рада, Українська Світова Кооперативна Рада, Комісія Спорту, Рада для Справ Культури, Конференція Українських Молодіжних Організацій, Світова Рада Організації Об'єднаних Націй, Комісія Боротьби проти Торгівлі Людьми, Комісія Допомоги Українським Громадянам за Кордоном та Світова Рада Засобів Масової Інформації. Знайомство з працею цих структур дає перегляд діяльности СКУ за останніх чотири декади.

Відзначаючи наше 40-ліття, ми схиляємо наші голови у глибокій повазі до тих провідників, які у листопаді 1967 р. в Нью-Йорку надали можливість створення українського об'єднання. Не будемо тут наводити багаточисленні імена наших засновників, бо ми може й не зможемо назвати тут декого із них, тому ми утримаємося від наведення імен взагалі. Незважаючи на те, кожен з нас, хто пригадує, чи може читав, або просто чув про цю подію, яка зародилася у 1967 році, повинен використати момент, щоб замислитися та пригадати тих, хто спричинив це благородне зусилля. Тим, хто прийшов перед нами, ми з великою пошаною скажемо: дякуємо за вашу силу, вашу візію та добре виконану роботу.

Аскольд Лозинський — ***Віктор Педенко***

Президент — *Генеральний Секретар*

Торонто–Нью-Йорк, 8 лютого 2007 р.

Оксана ЗАБУЖКО

„ВОНИ ПИТАЮТЬ, ЧИ ЄСТЬ У НАС КУЛЬТУРА"

Неймовірна кількість сьогоднішніх українських проблем, пов'язаних із невизначеністю, ще й дотепер, нашого місця на міжнародній арені спричинена, на моє щонайглибше переконання, одним вельми сумним фактом—тим, що сучасна Україна не є культурною державою.

Українська держава за 15 років так і не зрозуміла, для чого державі культура, і з якої такої примхи навіть небагаті країни „вивертають кишені", щоб інвестувати в культурну політику. І нащо воно їм здалося, питається? А тимчасом, відповідь лежить на поверхні. Головним „брендом" кожної країни є не її політичний устрій, не обличчя її правителів, і навіть, як це не парадоксально може прозвучати, не її економічне благополуччя й процвітання. Ба навіть, не побоюся сказати, не її спортивні досягнення—хоч вони й дуже добрий інструмент для забезпечення уболівальницьких симпатій.

Брендом кожної країни—тим, який впливає на зарубіжну авдиторію найбільш безпосереднім та інтимним чином, на найбільш особистому, підсвідомому рівні,—є національна культура.

Брендом Польщі в світі був і залишається Шопен, брендом Фінляндії—Сібеліус, брендом Швеції—Пеппі Довга Панчоха і Карлсон, що живе на даху. Приклади взято навмання, такі „культурні паспорти", байдуже, більші чи менші, має кожна „доросла" країна.

Це ті найтонші, найсубтильніші–і ой які дієві!—„перші позивні", які країна посилає про себе у світ, викликаючи до себе, часто навіть неусвідомлену, прихильність і довіру. Саме вони творять у свідомості всякого чужинця фундамент для позитивного іміджу країни—„апріорі", ще до всякої іншої про цю країну інформації.

І поки таких культурних „сиґналів" Україна не подає, вона завжди залишатиметься на міжнародній арені в амплуа „темної конячки", від якої хтозна, чого чекати. І можна скільки завгодно з'являтися на різного роду самітах та симпозіюмах, одягатися в Armani й Brioni, вчити напам'ять, як вимовляти ім'я твого візаві, щоб не зробити помилку в прізвищі за столом переговорів, і переконувати всіх на всі боки, що ми дуже чемні й гарні, й нас треба всюди прийняти,—але коли за тим немає, попереднім засновком, ось цих самих упізнаваних „брендів", дуже важко таку країну сприймати в позитивному образі.

Не забуваймо: протягом ста років брендом Росії у світі насамперед були Толстой і Достоєвський, і вся більшовицька революція в свідомості західної інтелектуальної й політичної еліти величезною мірою опосередковувалася саме Толстим і Достоєвським, як „путівниками" по „загадковій російській душі".

Ленін, більшовики, навіть ЧК на чолі з паном Дзержинським бачилися з-за „залізної завіси" не як політичні бандити, котрі якраз нищили всяку живу душу, з „російською" включно,—а як персонажі російської класики, заклопотані тим, як „врятувати світ",—і це мало щонайпряміший вплив на міжнародні успіхи сталінської політики.

Це той рівень впливу, який дозволяє врешті-решт і „Кембриджську п'ятірку" на чолі з Кімом Філбі завербувати в НКВД за суто романтичною мотивацією, а не тільки за гроші.

Я вже не кажу про цілу армію одурених французів, аж до Сартра і Ко., які десятиліттями робили СРСР розкішну безкоштовну рекламу.

Елемент „достоєвщини" в симпатіях Заходу до Радянського Союзу був присутній завжди. На цю тему існує багатюща література, яка, на превеликий жаль, дуже мало знана в Україні. А жаль–бо, не знаючи таких речей, дуже важко по-справжньому оцінити вагу культурного іміджу країни у світі і те, як він спрацьовує навіть у найбільш прагматичних, цинічних контекстах.

Хто літав через Атлянтику польськими авіялініями, той, либонь, пам'ятає польські 10-хвилинні презентаційні ролики про свою країну. Польща: починається вона з Шопена, під звуки його музики мелькають на екрані обличчя всесвітньо-відомих геніяльних поляків, Нобелівських лауреатів—Склодовської-Кюрі, Мілоша, Шимборської, прегарно сфільмовані краєвиди,—а в проміжках ненав'язливо розповідається про сучасні здобутки освіти, науки, техніки, економіки... І цілий час емоційним тлом є музика Шопена, вона відіграє роль того емоційного „вітання", яке країна посилає світові, і за яким світ її з ентузіязмом впізнає і визнає.

Коли Україна 1991 року з'явилась на карті світу, ніяких, і близько подібних, „розпізнавчих знаків" за нею не було, і міжнародна реакція на появу нової держави була цілком логічна—як у Маяковського: „что это за географические новости?". Ризикну ствердити, що якби на той час Леся Українка й Коцюбинський були знані в світі такою мірою, як Толстой і Достоєвський, нашій державі не довелося б відмовлятись від ядерної зброї. І це не просто метафора.

Ніколи не забуду одної своєї розмови з редактором Wall Street Journal Europe. Чоловік мав нагоду подивитися в Metropolitan виставку „бойчукістів"–того, що від них залишилося. Після цього вся його родина 2 місяці була в глибокій депресії—від шокуючого відкриття, що така потрясаюча малярська школа, яка до того ж набагато випереджала те, що робили Сікейрос, Рівера, Фріда Кало, все це панство, яке згодом стало „брендом" Мексики, була цілковито знищена—не тільки мистці розстріляні, а й роботи їхні знищені. І ось цей самий редактор готовий був наперед простити Україні всі можливі огріхи її зовнішньої й внутрішньої політики, і наперед ставитися до всіх українців з розумінням та співчуттям—як до стратегічної жертви тоталіта-

ризму XX століття. Один тільки сюжет із нашої культурної історії змусив його побачити Україну зовсім іншими очима. Такого роду прикладів можна навести неймовірно багато.

З величезним сумом доводиться констатувати, що українська держава досі просто не помічала можливостей виставити культуру як ось таку—найефективнішу—візитну картку перед собою на міжнародній арені на рівні державно-інституційному. Такі можливості були, і їх було дуже багато, особливо після Помаранчевої революції, коли світ уперше зацікавився Україною всерйоз,—тоді всі двері в міжнародний культурний мейнстрім повідчинялися, і звідти кричали „Ласкаво просимо!"

Була нагода зробити Україну гостем Франкфуртського ярмарку 2008 року, було таке саме запрошення від Ляйпціґського ярмарку-2006, яке наші державні інституції найбездарнішим чином профукали–як і всі інші подібні оказії, просто тому, що відповідальні (перед ким? за що?) урядовці елементарно не розуміли, що то взагалі таке–експорт культури, і з чим його їдять. І що саме розумна політика експорту культури інтеґрує країну в европейський інформаційний простір набагато швидше й дієвіше, ніж усі розмови за круглими столами.

Всі прориви української культури в европейський простір здійснювались і здійснюються в цілковито партизанський спосіб—в обхід будь-яких державних представництв. Я й сама належу до цього „партизанського загону"–тих, хто вже успішно „інтеґрувався в Европу" в межах окремо взятої творчої біографії, зробив собі на Заході ім'я, і від української держави для себе особисто хочу єдиного—щоб вона мене якнайменше турбувала. Але вона раз у раз вискакує з-за спини, як чортик із табакерки,—і щоразу вганяє в краску сорому.

Тебе перекладають, видають, інсценізують, нагороджують, ти приїздиш на презентації, зустрічаєшся з читачами, з журналістами, даєш інтерв'ю, починаєш розповідати—яка культура за тобою стоїть, яку традицію ти представляєш, хто були твої літературні попередники і що вони внесли в скарбницю людського духа,—і очі твоїх співрозмовників стають все круглішими й круглішими, і нарешті залишається процитувати шведську журналістку, яка сказала мені під час інтерв'ю: „Вибачте, будь-ласка, можливо, я помиляюсь, але мені здається, що ваша країна якось дуже мало розповідає про себе, мало інформує про те, що в ній є цікавого". І я, скромно потупившись, белькочу: так, знаєте, на жаль, досвіду немає, молода держава, тільки вчиться… Доки ж вона вчитиметься, цікаво?

А от інший показовий приклад. Моя чеська перекладачка, працюючи над книжкою „Сестро, сестро", виявила в повісті „Інопланетянка" укриті цитати з драми Лесі Українки „Кассандра". Перекладачка приїздить в Україну в наукове відрядження, йде до книгарні і запитує „Кассандру" Лесі Українки. На це їй сказали, що, очевидно, вона щось переплутала, тому що, хто така Леся Українка, наші книгарі

ще чули, а хто така Каландра – взагалі не зрозуміло.

Годі уявити собі цей культурний шок европейської людини, котра приїздить в Україну, в столицю, яка виглядає майже по-европейському, автомобілів дорогих на вулицях більше, ніж у будь-якій европейській столиці, кав'ярні переповнені, все з виду цілком „як у людей", навіть „гламурно",—а коли заходиш у книгарню, то виявляється, що в цій на вигляд „майже европейській" країні просто-напросто немає національної класики. І ефект приблизно такий, якби людина відчинила вхідні двері готелю „Редіссон"—і відразу провалилася у вигрібну яму. Ось таке потьомкінське село.

Я цілковито підтримую патос твердження, що Україна є частиною Европи. Якщо знати свою історію, свої надбання, то так, за своїми витоками, за спадком, за ментальною й психологічною „матрицею" країна безумовно є частиною европейського культурного материка.

Але насправді Україна сама про це не знає. Нормальний, пересічний український громадянин – „неспеціяліст"—дуже погано знає свою історію і майже не знає своєї культурної спадщини.

Дуже важко кудись „інтеґруватись", якщо ми самі в собі не є культурно „інтеґрованими". Дуже важко „інтеґруватися" чомусь, що позбавлене історичної пам'яті, погано розуміє себе самого і слабо уявляє, з якого боку і з чим себе співвіднести, порівняти.

Історія з моєю перекладачкою закінчилася тим, що я подарувала їй свій власний томик Лесі Українки з „Кассандрою",—а нещодавно отримала звістку, що вона вже закінчує переклад цієї драми і провадить переговори з празьким театром, який запалився ідеєю поставити „Кассандру" на сцені.

Дуже сподіваюся, що після цього—принаймні в тому кварталі, де буде прем'єра!—зникнуть написи на дверях будинків на кшталт „собакам і українцям вхід забороняється".

Образ України в Европі все-таки має визначатися не тільки „остарбайтерами" і білими рабинями, котрі туди приїжджають,—а й відкриттям того, що в цій країні колись була висока культура, і що ця країна все ж таки спроможна її експортувати.

Іноді здається, що зараз ми повернулися в 1920-ті роки—до тих часів, про які саркастично писав Тичина: „Ради Бога, манжети надіньте, що-небудь їм скажіть: вони питають, чи єсть у нас культура".

„Вони" то питають—але справа не в них, а в „нас". У тому, що ми здатні „їм" відповісти, наскільки можемо прийняти цей виклик. Це, без перебільшення, питання виживання нашої держави в осяжному майбутньому,—якщо тільки ми дійсно хочемо інтеґруватися в Европу й стати частиною цивілізованого світу.

Стаття виголошена на конференції „Нова Україна в новій Европі"
(„Українська правда")

Мово рідна, слово рідне...

Микола РЯБЧУК

СІРКО І ШАРІКОВ: ЧОМУ ПСИ В УКРАЇНІ НЕ ЛЮТІ, А ЗЛІ СОБАКИ?

Побувавши в кількох симпатичних закарпатських містечках, я не міг не помітити на багатьох садибах характерних табличок із написом HAMIS KUTJO, що в перекладі українською означає „лютий пес". Із величезної кількості цих табличок у недосвідченого подорожнього могло б скластися враження, що містечка заселені самими угорцями, хоч насправді угорці становлять у них незначну меншість. Але надибати україномовну табличку з написом „лютий пес" у Мукачевому, Хусті чи Ужгороді практично неможливо. У крайньому разі ви натрапите на попередження про „злого собаку". Що є всього лише перекладом чи, власне, калькою з російської.

„Лютого пса" ви не знайдете не тільки в Закарпатті, а навіть і в Галичині, де у найліпшому разі вам пощастить (із погляду філології, не власних штанів) натрапити на „злого пса", котрий знову ж таки є калькою—з польського zlego psa. Фактично ніде в Україні питомо-національний „лютий пес" не потрапить конкурувати з (екс)імперськими „злими собаками", „злими псами" та „гаміш-кутями". Достоту так само українська лайка не потрапить конкурувати з російською, угорською чи навіть польською. Їй, як і незліченним українським сіркам, бракує правдивої лютості. Бракує, по-вченому кажучи, інституціолізованої традиції та належності до домінантного дискурсу.

За українською лайкою, як і за мовою загалом, стоїть переважно приватна особа—колгоспник, кріпак, робітник-лімітчик, закомплексований інтеліґент. За імперською мовою стоїть ціла імперія, увесь її апарат, усі інституції, уся система освіти і пропаґанди, управління й насильства—від міністерських кабінетів до бандитських малин. І тому коли хтось вам каже, що мовна ситуація в Україні є результатом вільного змагання різних мов і культур,—не вірте. Насправді вона є наслідком змагання між імперською мовою, котра завжди мала свою армію і поліцію, та тубільною мовою, котра ніколи нічого цього не мала.

Власне, не має вона цього й досі. Бо коли хтось вважає, що так звані „українські" армія і міліція, СБУ і кабмін, податкова чи будь-яка інша служба зробилися раптом українськими,—він, у найкращому разі, помиляється. Або цинічно бреше. Бо всі ці служби в самій своїй сутності, у серцевині залишилися совєтськими—за характером, поведінкою, способом мислення, та й за мовою теж. І тому зовсім неважко здогадатися, котра мова домінує й довго ще домінуватиме в цьому суверенному кавалку імперії. І чому „лютий пес" запопадливо під-

гортає хвоста перед „злим собакою", „шановний добродій" капітулює перед „эй-мущіною", а носії так званої „державної мови" догідливо переходять на недержавну перед кожним її носієм, хоч би це був найпересічніший таксист чи офіціантик, чи навіть власна секретарка.

Бо кожен насправді знає, яка мова є cool, trendy, sexy і catchy. І хто тут насправді хазяїн, хто бос, і хто—крутіший. Нехай хоч яку локшину про „українізацію" вішають нам на вуха хитруваті московські дяді та їхні місцеві ділові партнери.

До оспіваної ними двомовности нам поки що так само далеко, як і до веселих табличок у передмістях Кракова: "Uwaga: dwa psy! Jeden dobry, drugi zly".

Лесь ТАНЮК

ПРО МОВУ ДЕПУТАТІВ У ПАРЛЯМЕНТІ

Мовна культура не прийнятна для парляменту, бо там її просто немає,–є мовний нігілізм, цілковита мовна неосвіченість. Знаю багатьох мало-письменних депутатів, які роблять у своїх заявах по п'ять-вісім помилок на одній сторінці і не знають, де поставити розділові знаки. Мовна культура парляменту зменшується, як шегренева шкіра. Лише десять відсотків депутатів цього скликання більш-менш у ладах з мовою. Як тут не пригадати: у першому українському парляменті було 48 представників творчих спілок, у другому–24, у третьому–14, а у сьогоднішньому–лише 8. Незважаючи на те, що той перший парлямент був напіврадянським, у ньому домінувала українська мова. Людина, яка виступала російською,–просила вибачення і обіцяла через рік-два вивчити державну мову.

Через п'ятнадцять років з часу проголошення незалежности ситуація стала набагато гіршою, бо 80 відсотків народних депутатів і в бізнесових справах, і перебуваючи вдома, на вулиці, в ліжку, розмовляють російською. А з них 50 відсотків спілкуються російським сленґом, матом, російською „пошлятиною". Половина з цих 50 відсоків ніколи не чула слів Шевченка, Лесі Українки чи Достоєвського, Шекспіра. Тому й постійно чуємо казуси на зразок азаровського „Да пошлі ви всє!...". Пам'ятаю депутата-комуніста Петренка, який казав: „Ну, таваріщі, єто же просто анонс!" (замість „нонсенс"). Його так і прозвали „анонсом".. Комуністи демонстративно не розмовляють українською. Для мене це тест на органічність. Навіть для тих депутатів, які намагаються розмовляти українською, вивчили її–для них наша мова не є природною, вона штучна. Бо не знають ні її синонімів, ні епітетів, калькують з

російської. Їхні думки не доходять до публіки, вона скоцюрблена. Такі депутати не мислять на трибуні, а тому справляють враження манекенів. Якби вони побачили себе збоку, якими є немічними, то, напевно, пішли би з парляменту геть.

Для мене тест на грамотність– слово „інцидент".99 відсотків депутатів вимовляють його як „інциндент". Почувши його, ми, рухівці, завжди кажемо: „О, ще один „інциндент" з'явився!".

Якось представник Партії реґіонів мені зізнався: „У нас такой елєкторат, что єслі я буду ґаваріть інтіліґєнтно, меня не поймут..." Я занотовую ці й інші подібні „бздури" у своєму парляментському щоденнику і збираюся колись їх видати...

Причина таких „ляпів"–це зневага. Дехто вважає нижчим від своєї гідности розмовляти українською. Так поводяться кримські депутати (крім кримських татар), донецькі хлопці зі своїми розчепіреними пальцями, так починають поводитися інші олігархи...

З іншого боку, є багато людей, які не звикли до публічного життя, яким треба довго збиратися, щоб сказати кілька слів. Коли вони на трибуні, то червоніють-тужаться... Слово лізе з них з великим скрипом. На першій же фразі забувають, що хотіли сказати. Це комічно. Професійних політиків, для яких слово–це криця, зброя, у нас мало. Зменшується кількість інтеліґенції, яка володіє мовою...

Прем'єр-міністер Віктор Янукович: „Я не пам'ятаю, хто це стазав, але завжди переможе... красота".

Перший віце-прем'єр, міністер фінансів Микола Азаров – депутатам від опозиції: „Да пошлі ви!..."

Міський голова Києва Леонід Черновецький:„Я лішаю вас слова согласно регламенту за хуліганскіє дєйствія і нахальную морду!"

Подано за „Високим Замком"

Ігор ЮХНОВСЬКИЙ:

„ВОНИ НЕ УКРАЇНЦІ–ВОНИ РАДЯНСЬКІ ГЕНЕРАЛИ"

Голова Всеукраїнського Об'єднання Ветеранів, академік Ігор Юхновський, котрого Президент минулого року назначив Директором Інституту національної пам'яті, про проведену роботу й пляни на майбутнє, в тому його погляд на „примирення", розповів у інтерв'ю УНІАН, частину якого друкуємо.

Редакція

Ідеологію того, чим має займатися Інститут Національної пам'яті, ми виробляли фактично півроку. Інститут почав працювати з того моменту, як переселилися в це приміщення на Липській. Хоч він офіційно був створений у червні 2006 р., десь у липні ми були зареєстровані як юридична особа у державному казначействі. Фінансування нам прийшло у грудні, ми працювали тут без зарплати. Із середини січня ми почали працювати, зробили мінімальний ремонт у цьому приміщенні, повісили занавіски, щоби не було помітно старих вікон, які недобре закриваються. Зараз це справляє враження гарного кабінету. І люди, які сюди приходять, кажуть що це–таки інститут національної пам'яті. Це щодо зовнішньої сторони. Ми розгорнули публіцистичну та організаційну діяльність. Вже підготували до громадського обговорення державну програму про Голодомор, одержали відповідні візи міністерств стосовно цієї програми. Все це вимагає певної організаційної діяльности. Було громадське обговорення державної програми стосовно Голодомору. Державна програма буде виконуватися упродовж п'яти років і є цілий ряд запланованих заходів.

Ми підготували до розгляду закон про учасників збройної боротьби за визволення України. Справа в тому, що з ініціятиви Президента та депутатів багато разів у Верховній Раді ставилось питання про надання воякам ОУН-УПА статусу воюючої сторони у Другій світовій війні, втім закон ніяк не проходив. Замість того, Інститут національної пам'яті пропонує інший законопроєкт, консолідуючий для нашої держави „Про збройну боротьбу українського народу за незалежність України". Розглядається тільки двадцяте століття, і боротьба починається з 1917 року і закінчується у 1956 році, коли були знищені остатки ОУН-УПА на території Західної України.

Ми ж маємо цілу географію повстань, героїчних змагань українського селянства, українського народу, починаючи від Полтавської,

Донецької областей, Південних степів, Правобережної України аж до Західної України. Це повстання 1917-23 років, повстання 1928-31 років, перше повстання на підтримку Центральної Ради від влади більшовиків, друге повстання проти колективізації і останнє повстання під час Другої світової війни ОУН-УПА за незалежність України.

Крім того, боротьба українського народу проти гітлерівських загарбників, тобто боротьба всього народу. Все це є визвольна боротьба за незалежність України. Беручи до уваги, що статус учасників Великої Вітчизняної війни є законодавчо врегульованим, а статус інших учасників є законодавчо неврегульованим, ми вводимо поняття Учасника збройної боротьби за незалежність України, який включає всіх тих, хто боровся за незалежність України, включаючи учасників Великої Вітчизняної війни і вводимо статус учасника збройної боротьби і надаємо відповідні пільги тим учасникам, які мають учасники Великої Вітчизняної війни.

Вдасться провести цей закон у парляменті наступного скликання?

Оскільки є відгуки усіх міністерств, і вони згідні з цим, я вважаю, що цей проєкт вдасться провести через Верховну Раду і це буде справедливо. Справделиво, бо саме ця історія збройної боротьби 20-30-х років зовсім не розкривається у радянській історіографії і не розкривається у пам'яті українського народу. Трагічні проблеми боротьби і повстань чи Махна чи Холодного Яру чи інші повстання, які були на Україні і які були жорстоко більшовиками придушені, все це трактується як боротьба проти бандитів, проти націоналістичних банд і так далі. Ці люди, їхня добра слава мають бути вшановані. Найтрагічнішою у ті часи була проблема колективізації.

Чи може собі нормальна сім'я представити, коли хтось приходить і каже, що все ваше добро реквізується, а тебе вивозять. Є маса сімей, яка живе в містах. Діти були збережені, вони втекли по дитбудинках, втекли в міста, а батьків, дідів вивезли хто-зна куди і ця трагічна сторінка має бути показана.

У кінці 20-х років були величезні повстання, там були багатодітні сім'ї, гарні хлопці, вони всі виступали із своєю боротьбою і всі були знищені. І тоді жінки робили свої загони, і виганяли уповноважених, які проходили. Це страшна трагічна боротьба. І вона має бути показана. Бо все це наша пам'ять. Програма нашої діяльности включає частину, яка називається „Пам'ять народу", про політичні переслідування, які тривали невелику кількість місяців, але під час яких була фактично знищена вся українська інтеліґенція. Не на Західній Україні, яка була під Польщею, а в Україні, яка була під Радянським Союзом. Друга наша ділянка–це славні сторінки української нації.

Ми будемо висвітлювати, подавати у підручниках всіх славних українців, всіх націй та народностей, які проживали на території Ук-

раїни, етнічних українців, чи етнічних євреїв або етнічних росіян, які прославили Україну своїми вчинками з тим, щоби народ розумів свою національну гордість. Ми вважаємо, що держава може будуватися лише на національній ідеї, і що основним недоліком уряду Віктора Януковича є відхід від національної ідеї та перехід до космополітизму. На космополітизмі українську державу побудувати не можна, я сподіваюсь, що мудрість візьме тут свій верх. І третій напрямок–напрямок майбутнього. Яке суспільство ми маємо будувати в Україні, щоби ці трагедії ніколи не повторилися? Ми глибоко переконані, що таким має стати суспільство із панівним середнім класом. І створення суспільства, не такого, як зараз, де багато бідних і олігархи правлять всією державою, коли комуністи зацікавлені, щоби кількість бідних була максимальною, а олігархи зацікавлені, щоби кількість середнього ґатунку капіталістів розорялася, а їхнє добро зростало. Від такого дурного стану ми маємо прийти до стану, де панівним з точки зору соціяльної та політичної поведінки має стати середній клас. Сереній клас, це клас творчих людей, які творять. І це неважно, що творять: обробляють поле, будують будинок, роблять машини, навчають чи створюють мистецтво. Це є середній клас, який створює 80 відсотків продукції довготривалого вжитку, і який має відповідно до цього достойну зарплату. Формування отакого прошарку та його свідомості–це також завдання нашого інституту. До кожної із зазначених ділянок ми вже написали цілий ряд статей, надрукували їх.

Ми зберемо раду істориків, яка має на меті створити стовбур української державної історії. Історію держави України. Навколо цього стовбуру мають робитися різні історичні дослідження конкретних істориків, котрі будуть показувати свою індивідуальність, свою ділянку часу. Проте стовбуром державности мають бути велич і єдність української нації. Щоби коли описували наших гетьманів, їхні інтимні діла не описували би більше, ніж їхні державні вчинки. Ми будемо всюди намагатися виділити позитивні сторони діяльности наших попередників.

„Вони не українці, вони–радянські офіцери"

Минуло 9 травня. Цього разу знову було чимало спекуляцій на тему примирення ветеранів війни та вояків ОУН-УПА. Чи Ви вважаєте, що не варто торпедувати цю тему?

Я умовляю Президента, щоби він зовсім перестав займатися цією проблемою. Ця проблема не може бути вирішена. Я голова Всеукраїнського об'єднання ветеранів, яке було створене саме із метою примирення. Примирення не буде. Чому? Коли ви подивитеся на тих ветеранів, то ви побачите, що то в основному генерали, полковники, ветерани Радянської армії. Коли після війни було оголошено демобілізацію, то я за всяку ціну хотів йти вчитися. Але наші лейтенанти, коман-

дири чотів за всяку ціну хотіли залишатися в армії. Бо вони більше нічого не вміли, крім командувати. Хоча командували вони добре... Так само було із капітанами, із майорами. І вони залишалися за всяку ціну в армії. В армії вони повиростали до генерал-полковників і таке інше. Послідовно їм давали різноманітні медалі, нагороди, вони брали участь у різноманітних операціях, які Радянський Союз вів за кордоном. Але вони не українці, вони радянські офіцери. Вони офіцери, які служили то на Камчатці, то на Далекій Півночі, то в Казахстані, то в Україні, то в Росії. Вони радянські космополіти, у них в крові–Радянська дійсність, Радянський Союз. Споконвіку вони займалися тим, що шукали ворога.

Найлегшим ворогом є внутрішній ворог. І найкращим взірцем внутрішнього ворога є ОУН-УПА. І тому ця ворожість до ОУН-УПА є глибоким переконанням. Для того, щоби сотворити з людини ворога, треба сотворити про нього історію. І вони видумували різноманітні історії, що радянська пропаґанда поширювала те, що НКВД видумував стосовно тих нещасних людей, які служили в ОУН-УПА та повмирали за Україну. І немає сенсу їх примирювати. ОУН-УПА й не хоче цього примирення, їх осталося, здається, три тисячі чоловік, не більше. І тим людям треба дати гонор, нашу повагу. Визнати їх учасниками боротьби за незалежність України, і більше їм нічого не треба, ніякого примирення із тими генералами, серед яких багато генералів НКВД. І цими генералами не варто займатися, вони вже люди літні. Тому я буду умовляти Президента зупинити будь-які розмови про так зване примирення старшого покоління.

Річниця творення дивізії „Галичина"

ВІДЗНАЧЕННЯ ЧИ ПРОВОКАЦІЯ?

У квітні 2007 року в засобах масової інформації України, головно в інтернеті, з'явилося багато статтей та вісток про українську дивізію. Чому? Бо оце вперше громадські організації „Патріот України", Товариство друзів дивізії „Галичина" та Українська націонал-трудова партія плянували в Україні публічно відзначити річницю проголошення творення дивізії „Галичина" 28 квітня. (Без участи і відома самих ветеранів УД чи управи Галицького Братства). Подали заявки до міської адміністрації Києва, Чернівець про дозвіл на факельну (з смолоскипами) ходу.

28 квітня. Київ. День Дивізії.

Ми закликаємо всіх небайдужих українців, всіх НС і патріотів взяти участь у Марші Пам'яті Дивізії, щоб пройти зі смолоскипами „центральними вулицями столиці і засвідчити свою пошану до всіма забутих Героїв".

„28 квітня–день створення української дивізії СС „Галичина". Цей день–наше національне свято, і вперше за багато років ми повинні відзначити його гідно",– заявляють організатори.

28 квітня, в Одесі, вперше за часи Незалежности відзначили пам'ять героїв дивізії „Галичина".

На урочистому зібранні були присутні близько 50 чоловік. Зал був прикрашений національними прапорами та прапорами Української Повстанської Армії. Був показ документального фільму про Дивізію „У рамках долі". Учасникам зустрічі були роздані буклети, присвячені дивізії „Галичина". Після фільму відбулась цікава дискусія.

Вечір був організований „Товариством друзів дивізії „Галичина". (http://observer.sd.org.ua)

В інтернеті появилася об'єктивна стаття про дивізію (див ст. 27). також „Сповідь чекіста" про вбивства невинних людей під маркою бандерівців (див ст. 80).

Народний оглядач (http//observer.sd.org.ua) надрукував довгу статтю про жорстоку поведінку Червоної армії підчас війни. Помістив уривок з споминів дивізійника Романа Лазурка про три дні „гуляння" ЧА в першій місцевості на території Німеччини в Східній Прусії, яку вона захопила,–Ґогензальц. „Як вони гуляли, переходить людське уявлення",–

пише Лазурко після того, що побачив, як німці відбили це містечко.

Державне визнання військових формацій

Організація „Патріот України" публічно піднімає питання суспільної реабілітації та державного визнання всіх національних українських військових формацій німецьких збройних сил у II Світовій війні:

•Військового Відділу Націоналістів;

•леґіонів Дружин Українських Націоналістів „Ролянд" і „Нахтіґаль";

•українського леґіону „Холодний Яр";

•Волинського Леґіону;

•Українського Визвольного Війська;

•Українського Вільного Козацтва;

•загонів Української Служби Батьківщині;

•51-57-го, 61-63-го, 101-111-го, 113-126-го, 129-131-го, 134-140-го, 143-146-го, 157-169-го, 201-го, 203-212-го українських батальйонів допоміжної поліції;

•235-го українського інженерного відділу 1-ої танкової Армії Вермахту;

•112-го українського інженерного батальйону 6-ої Армії Вермахту;

•97-го, 101-го українських інженерних відділів 17-ої Армії Вермахту;

•112-го, 131-го, 221-го українських інженерних батальйонів 17-ої Армії Вермахту;

•562-го українського батальйону забезпечення 17-ої Армії Вермахту;

•571-го українського охоронного батальйону 17-ої Армії Вермахту;

•662-го українського транспортного відділу 17-ої Армії Вермахту;

•14-ої Української дивізії СС „Галичина";

•1-ої Української дивізії Української Національної Армії.

(...reactor.org.ua)

Фашистська провокація не пройшла.

Як зазначили в Центрі громадських зв'язків головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Києві, близько 17.00 28 квітня на станції метро „Лісова" внаслідок реалізації оперативної інформації співробітники спецпідрозділу міліції „Беркут" затримали 40 осіб, які мали при собі боксерські капи, а також спеціяльні бинти, які запобігають пошкодженню рук при ударі. Затриманих для з'ясування їх особи доправили до Деснянського райвідділу міліції.

О 19.00 у провулку Михайлівський правоохоронці затримали 17 осіб, які „своїм зовнішнім виглядом нагадували скінгедів" (skinheads). У тому ж місці співробітники міліції виявили таксі, в якому знайшли факели та пляшки із пальною сумішшю й інші пожежно-небезпечні предмети, а також свастику. Цю групу для з'ясування обставин доправили в Шевченківський райвідділ міліції.

Акцію вшанування СС „Галичина" Шевченківський районний суд Києва заборонив за поданням головного управління з питань внутріш-

ньої політики КМДА. Марш організував А. Жук, який заявив про участь 200 осіб, котрі плянували пройти від парку Шевченка вулицями Богдана Хмельницького та Хрещатику до майдану Незалежності й провести там мітинґ. Акцію плянували на 28 квітня з 19.30 до 22.30.

Водночас партія „Наша Україна" заявила про провокацію, яку готує провладна коаліція. У її рамках „есесівці" нібито мали прийти на мітинґ опозиції під нацистськими прапорами та гаслами буцім для підтримки демократичних сил, після чого організувати масові сутички з міліцією та громадянами. *(„Львівська газета").*

Уряд України виступив проти проведення факельної ходи на честь дивізії СС „Галичина", яку заплянувала провести 28 квітня в Києві Національ-трудова партія України. Про це заявив віце-прем'єр України Дмитро Табачник: „Проведення будь-якої ходи на честь СС-івських військ або підрозділів, пов'язаних з гітлерівським режимом, є образа мільйонів українських громадян, які полягли під час Великої Вітчизняної війни. Це–знущання над пам'яттю ветеранів ВВВ, їх родичами". *(„Новий Регіон").*

У Чернівцях Виконавчий комітет заборонив ходу, арґументуючи, що „під час проведення заходів може бути спровоковано зіткнення громадян різної політичної орієнтації, створення реальної небезпеки заворушень чи злочинів, загрозу здоров'ю населення або правам і свободам інших людей".

Організація „Патріот України" добровільно скасувала свої заходи зі вшанування 1-ої Української дивізії УНА. Рівночасно подала оголошення: „Розуміючи складність питання суспільної реабілітації та державного визнання всіх національних українських військових формацій у складі іноземних збройних сил у II Світовій війні, Чернівецька обласна організація „Патріот України" 7 травня ініціює відкритий круглий стіл з обговорення даної проблематики. До участі запрошуються представники влади, політичних партій, громадських організацій, церкви, засобів масової інформації та громадськости".

„Коментар" комуністів

Рабочий класс, газета яку видає комуністичний Всеукраїнський союз, в статті Василия Теркина „Цена малодушия" пише: „А ведь Ющенко, Тимошенко и их прихлебатели с их любовью к дивизии СС „Галичина" ясно дают понять, с кого они собираются брать пример".

Про всі пляновані ходи для відзначення творення дивізії „Галичина" не було поінформоване Галицьке Братство кол. вояків 1-ої УД УНА, ані Головна Управа Братства. (Див. „Слово" В. Малкоша під час відзначення 64-ої річниці УД, ст. 95-96).

(Подано за ЗМІ)

МИ ВОЮВАЛИ ЗА СВІЙ НАРОД, ПРОТИ ПОНЕВОЛЮВАЧІВ УКРАЇНИ

Носії комуністичної ідеології в Україні лютують з піною на вустах. З трибуни Верховної Ради паплюжать патріотів, які боролися проти кривавої влади комуно-людожерів та віддавали своє молоде життя за Незалежну Україну. Скажімо, депутат, комуністка з Харкова, викрикувала, що фашисти з дивізії „Галичина" будуть влаштовувати похід Хрещатиком Києва... Це–провокація! Ніхто не збирався цього робити, бо колишні бійці дивізії мають понад 80 років. Сповідники прокомуністичної імперської ідеї називають Першу українську дивізію „Галичина"–Українську національну армію–фашистською організацією. Але вона ніколи нею не була, і не могла бути. Це так само, як „рускоє общество" не може бути українським.

У відозві до майбутніх вояків дивізії був такий заклик: „Ви маєте помститися за невинну кров мільйонів ваших братів і сестер, які загинули в катівнях НКВС, на Соловецьких островах, у Сибірських болотах, за мільйони ваших братів, котрі померли від голоду на нашій родючій землі". Отже, завдання дивізії–боротися з комунізмом. Тільки зі зброєю у руках добре вишколені вояки могли стати на захист свого знедоленого народу. Ми, юнаки, під командуванням ветеранів Визвольних Змагань 1917-1921 років (Січових Стрільців УГА) бачили ще один шанс–досягнути своєї мети у хаосі Другої світової війни. А для цього треба було мати військову формацію–ядро майбутньої української армії. Проте реально здійснити це можна було лише у лавах збройних сил Німеччини, яка вже програвала війну.

Ясна річ, про таке не говорилося публічно, оскільки ідея створення Української держави, котра мала б власну українську армію, безпосередньо суперечила німецьким політичним цілям.

Українська дивізія „Галичина" не була есесівським з'єднанням, а лише сформована при військах СС. Вояки дивізії носили не емблеми СС, а навпаки–галицький герб–левик. У частинах служили капелани, чого не було у німецьких військах СС, і ніколи ми не воювали проти свого народу, як це стверджують українофоби. Скажімо, прибувши під Броди, дивізія відразу взяла під свій захист мирне населення, обороняючи його від сваволі німецьких частин. Селяни зі сховок у лісах повернули худобу, їх було звільнено від риття окопів. Заборонялося відбирати у селян харчі.

Дивізія „Галичина" воювала, захищаючи землю від більшовиків, які на своїх багнетах несли горе Україні та її народові. Ми не йшли завойовувати російські території. У матеріялах Нюрнберзького процесу про це немає згадки. А ось Нюрнберґ-2, задля покарання тих, хто убив,

виморив голодом і Соловками десятки мільйонів людей, повинен відбутися, і я готовий виступити на ньому свідком. Уже після війни енкаведисти застрелили моїх двоюрідного брата і сестру, коли ті гнали коней з пасовиська, та спалили десятки селянських хат, чинили грабунки.

Ми, бійці Першої УД УНА, гордимося тим, що йшли зі зброєю в руках проти імперії зла. Ми йшли не за пільги, а за свою рідну Україну, свій народ, і за це одержали великі терміни каторжних таборів. Нині маємо Незалежну Україну, але, на жаль, не українську. Та прийде молоде покоління, не затруєне комуністичною ідеологією зла, і таки завершить справу, розпочату нами. І тоді всі дадуть відповіді за свої діяння: і ті, хто вмирав за Україну, і ті, хто розстрілював бійців УПА, підпільників, простих селян (вони є і в Івано-Франківську). Мають відповісти і ті, що давали „путівки" на висилку в Сибір, а також ті, що не дозволяли прописувати людей на рідній землі і позаймали їхні квартири, а нині приватизували їх та продають за високими цінами... Росіянам, які живуть у Москві, порадив би не втручатись. Місцевим кажу: живіть, як люди, серед людей. А керівникам російської „общіни"–не кидайте тінь на порядних росіян, які є чесними громадянами Незалежної України.

Михайло МУЛИК,
ветеран Першої УД УНА „Галичина",
многолітній політичний в'язень московських каторжних таборів, член ОУН з 28 жовтня 1937 р.,
м. Івано-Франківськ

Ігор АРКУША,
газета „Номер Один" (Тернопіль)

ДИВІЗІЯ ВІЙСЬК СС „ГАЛИЧИНА". ПРАВДА І ВИГАДКИ

28 квітня — день створення Української Дивізії військ СС „Галичина". Що ж це за формування з точки зору сьогоднішньої України, держави начебто незалежної і водночас невільної духовно? Пересічний українець знає про неї небагато, переважно із джерел спотворених, поданих імперською Москвою. Але пані історія — тітка невблаганна, яка рано чи пізно розставляє все на місця.

Йшла друга світова війна. Україна кривавилась між двома кровожерними імперіями. Ні одна із імперій не була зацікавлена в українцях як нації, а тільки, як гарматному м'ясі або тільки в нашій території. Війська свого ми не мали, оскільки не мали власної держави, а доля бездержавної нації така, що всі її сини воюють у різних військових формуваннях і по різні сторони барикад. Так було у ХХ-му столітті під час першої світової війни, так сталося і пізніше. Брат йшов на брата за чужі інтереси.

Тернополянин Андрій Питляр. Із 1940 року у військах Вермахту, в рядах Дивізії „Галичина" — до кінця війни. Загинув в Австрії 8 квітня 1945 року

Дивізія військ СС „Галичина" була створена вже після Сталінградської битви, коли не було сумнівів, що німецькі окупанти відійдуть, а прийдуть „совєтські", відійде Ґестапо, а прийде НКВД, компартія, тюрми, Сибір і все те, чим нас „почастували" самозвані „брати" в 1939 році.

По-друге, Україна не була суб'єктом війни, а тільки об'єктом і тільки ті, хто це розумів, усвідомлювали значення власних збройних сил, які, можливо, дуже стали би у пригоді по закінченні війни. Шахівниця геополітики могла би обернутися сприятливо для нас. Хто знає? Досвід першої світової війни показав, як Україні придалися школені в австро-угорській армії Українські Січові Стрільці. Недарма ж народ співає до сьогодні стрілецьких пісень.

А в умовах нової війни, де можна було отримати найкращий військовий вишкіл — в Червоній Армії, де не було жодної української дивізії чи полку, батальйону, навіть сотні? Висновок напрошується сам — тільки німецька армія, на той час найбільш вишколена, найкраще озброєна, могла дати добру школу військової майстерності.

Звичайно ж, всі усвідомлювали, що ворог як „совєтський", так і

німецький–одним миром мазані, а тому особливих надій, що ці–злі, а ті –добріші, не було. Ворога треба було бити, отже, паралельно творилися як Дивізія, так і Українська Повстанська Армія. Ці дві ланки однієї майбутньої армії розвивалися незалежно одна від одної і розуміли свою необхідність одна для одної. Вони, як дві колії для одного поїзда, торували шлях вперед–до свободи.

Між ними також була взаємодія: повстанці допомагали дивізійникам розвідкою, дивізійники допомагали повстанцям зброєю, спорядженням. Німецьке командування про це і не здогадувалось. Багато офіцерських кадрів дала Дивізія для УПА. Роман Шухевич як головнокомандувач УПА розумів необхідність створення Дивізії і схвалював це.

Сьогодні, з точки зору сучасності, дуже легко аналізувати і розставляти всі крапки над „і", а в часи війни кожна людина думає, як вижити, як зберегти родину, домівку і скільки треба мати самоусвідомлення приналежності себе до народу, щоби не піти за стадом мобілізації до чужої армії, а вибрати власний свідомий шлях. От і пішов цвіт нації, студентство, недавні випускники гімназій, ветерани українських визвольних змагань 1918-1921 років, всі небайдужі–хто у загони УПА, а хто на збірні пункти Дивізії „Галичина".

Зголосилося до Дивізії 82 тис. осіб, у тому числі Тернопільська, Бережанська і Чортківська округи дали 9558 чоловік, із них Тернопіль дав 3118 чоловік. Із Тернополя прийнято 1749 новобранців. Всього ж у табори підготовки потрапило 11 тис. 578 чоловік. Головою окружної комісії військової управи Дивізії в Тернополі був Осип Гринкевич, Бережанської округи–Франц Баб'як, а Чортківської–Василь Бабій.

У Львові, Станіславі і Тернополі відбулися урочисті офіційні проводи синів, батьків, братів у ряди Дивізії.

Перше бойове хрещення після вишколу Дивізія отримала під Бродами. У деяких публікаціях можна прочитати про „розгром" Дивізії під Бродами. „Розгрому", як такого, не було, а був розбитий цілий тринадцятий німецький корпус, в складі якого і була „Галичина".

Сама Дивізія вижила: по-перше–під Броди виїхав не повний склад, в Нойгаммері залишився кожен четвертий батальйон. По-друге, якась частина Дивізії була на вишколах в інших місцях. По-третє, запасний батальйон стояв у селі Куткір, який не попав в оточення. І по-четверте, Дивізія прорвалася з оточення. Частина вояків залишилася в загонах повстанців, а сама Дивізія, переформована і доповнена, після збору у Нойгаммері, через деякий короткий час вже воювала в Словаччині проти прокомуністичних партизан. У 1945 р. вона була переформована в Першу Українську Дивізію Української Національної Армії.

Взагалі, „Галичина" воювала в складі німецької армії з умовою, що буде приймати участь у боях тільки на східному фронті. Цим вона відрізняється від інших формувань типу РОА–т. зв. „власовці", грузинські,

вірменські, азербайджанські, татарські, калмицькі військові формації (переважно батальйони), загони донських козаків і інші, які пішли на службу до німців без особливих політичних застережень і воювали там, де було вигідно німцям, і проти будь-яких антинімецьких збройних сил.

Німці спробували застосувати кілька українських частин проти французьких партизанів-макі, як наші негайно ж перейшли на сторону останніх.

Існує безліч спекуляцій навколо деяких моментів існування Дивізії. Одна із таких виникла, коли після англійського полону дехто із колишніх вояків захотів еміґрувати до Канади і США. Але Канадський єврейський конґрес висловив протест проти в'їзду до Канади цих українців. От і іміґраційний департамент Канади подав запит про минуле дивізії. Їх цікавило, чи була „якась підстава твердити про те, що дивізія брала активну участь у винищенні єврейського населення України".

4 березня 1950 р. британський уряд надіслав відповідь: „Під час перебування в Італії ці люди були перевірені радянською та британською місіями. Вони засвідчили, що не було і немає ніяких підстав припускати, що хтось із них боровся проти західних союзників чи був задіяний у злочинах проти людства. Їхня поведінка відтоді, як вони прибули до цієї країни, була гарною, і вони ніколи і ні в чому не виказали своєю поведінкою якоїсь причетності до нацистської ідеології... За свідченням спеціальної місії Військового відомства, що мала на меті перевірити цих людей, вони пішли добровільно воювати проти Червоної Армії з націоналістичних міркувань під час окупації Західної України, коли було підписано нацистсько-радянський пакт. Незважаючи на те, що комуністична пропаганда постійно намагається зобразити їх і багатьох інших біженців як „зрадників" і „військових злочинців", варто зазначити, що жодних звинувачень у воєнних злочинах не було висунуто ні радянським, ані іншим урядом проти когось із членів цієї групи".

Сьогодні ці мужні люди вже досить літнього віку і годі сподіватися, що вони отримають якесь визнання держави як ветерани другої світової. Не можна–дядя із Москви грізно покиває пальчиком і київський догідливий чиновничок злякано втягне голову в плечі. Немов ота черепаха при перших ознаках небезпеки. Згадаймо, яка піднялася істерика в ЗМІ Росії, коли Тернопіль насмілився, єдиний на всю Україну, увіковічнити Дивізію у назві вулиці.

Незважаючи ні на що, герої Дивізії СС „Галичина", як і герої УПА не потребують ніякої реабілітації. Матінка історія все розставить на місця, всіх розсудить.

Прийміть вітання зі святом, дорогі наші дивізійники, бійці другої світової, якими ще буде гордитися Україна!

Марко СМЕРЕЧИНСЬКИЙ,
Варшава

УКРАЇНЦІ ПОЛЬЩІ: МІЖ ІСТОРІЄЮ І СУЧАСНІСТЮ

Соціологічні опитування серед громадян України, котрі прибувають до Польщі за працею або на навчання, окрім іншого показали, що для них незрозуміле зациклення українців Польщі на історії. Ніби саме цей факт відштовхує новоприбулих від співпраці і входження в існуючі громадські структури. Може, варто кількома словами відповісти на запитання, чому саме історія для українців Польщі є настільки важливою?

Автор цих рядків переконаний, що для українців Польщі історія–з огляду на об'єктивні та суб'єктивні обставини–є важливим елементом самоідентифікації. Про це свідчать різні події, що відбулися зокрема в 2006 та 2007 роках. Якщо говорити про 2006 рік, ідеться передусім про вшанування 50-ї річниці організованої діяльности українців у післявоєнній Польщі: виникнення в 1956 році Українського суспільно-культурного товариства (УСКТ) та україномовного тижневика *Наше слово*. Привід до вшанування був серйозний, оскільки перед цими подіями в комуністичній Польщі (в період між 1947 та 1956 роками) українці офіційно не існували. Саме в 1956-му українці отримали право на кволу, проте рідну культуру, навчання рідною мовою, в обмеженому варіянті було дозволено діяльність греко-католицької церкви, потрохи почали налагоджуватися контакти із західною діяспорою та совєтською Україною. Кінець 1956-го став також початком процесу повернення на рідні землі кількатисячної маси українства. Отже, відлига 50-х років була для українців пам'ятним періодом.

Друга історична дата, котру відзначатимуть впродовж 2007 року, і вплив якої на громаду не можна недооцінювати–це 60-і роковини акції „Вісла". Попри зростання зацікавлення цією подією та доступністю прихованої раніше інформації, обговорення цієї теми на сторінках провідних ЗМІ Польщі та України, появи численних наукових видань про нюанси довкола самої операції–вона й далі вимагає висвітлення. Зокрема тому, що на відміну від інших українських трагедій (навіть більших за масштабом), зараз вже немає сумнівів у остаточній меті депортації. В одному з польських документів того часу, підписаному 16 квітня 1947 року міністром оборони, маршалом Польщі Міхалом Жимерським, чітко сформульовано завдання: „Rozwiazac ostatecznie problem ukrainski w Polsce" („Остаточно вирішити в Польщі українську проблему"). Саме так тоді визначалося ціль операції „В". У цьому ж документі розроблено також схему досягнення цієї мети, повідомлено час проведення, а також сили (військо, міліція), задіяні в реалізації. Таке формулювання, мабуть, у багатьох викличе асоціяції із III Райхом та винищенням євреїв–

остаточним розв'язанням (нім. Endloesung). Автор цих рядків усвідомлює, що від Голокосту операція, що почалася 28 квітня 1947 року, відрізняється багатьма аспектами: кількістю жертв, масштабом дій, способом проведення, кінцевою метою. Проте є спільні риси, оскільки метою операції „В" було повне знищення (щоправда, не фізичне) національної групи, тобто 150 тис. українців. Тому через два роки після завершення Другої світової війни весь державний апарат та більшість медій було кинуто на реалізацію цього завдання. Шляхом масованої пропаґанди в суспільстві розпалювалася ненависть до всього українського. Застосовувалося тотальне розпорошення. Українці залишилися без громадських прав–без права на власність, культуру, без права змінювати місце проживання. До того ж народ позбавили еліти, частину якої було запроторено до концтабору Явожно. Всю без винятку інтеліґенцію комуністична влада намагалася відділити від народу. Про те, що задум був тотальним, свідчить і заборона називати в офіційних документах українців українцями, а лише переселенцями акції „В".

Тобто йшлося про національний Голокост, про подію, яку українцям Польщі (а може, й не лише їм)–попри часову дистанцію, офіційні заяви поляків у цій справі (Сенату в 1990 р., Кваснєвського в 2002 р.) та інші жести–ще не можна забувати.

Рейтинґ трагедій або егоїзм болю

З давніх віків існують приховані „змагання" на тему: Хто більше страждав? Адам Міхнік назвав це „егоїзмом болю". Українці в Польщі не можуть представити якесь величезне число жертв. Як-не-як, війна, депортації 1944-1946 рр. чи операція „В" не можуть рівнятися зі стражданнями 1932-1933 рр., з газовими камерами, масовими розстрілами сотень тисяч євреїв, жертвами часів війни в Україні, післявоєнної боротьби з підпіллям, чи депортаціями інших народів (кримських татар, німців). Проте мартиролог українців т. зв. Закерзоння стане зрозумілим, коли детально поглянемо на технології та пляновані й очікувані на той час державою результати депортацій. Слід додати і те, що передувало квітню 1947 року, а саме: депортації 1944-1946 рр., масові вбивства мирного населення різними польськими військовими формуваннями, партизанськими загонами чи просто грабіжницькими бандами (символом чого стала Павлокома, де пам'ятник жертвам в травні 2006 відкрили президенти Польщі та України), винищення цілих сіл.

Щоб зрозуміти баланс наслідків післявоєнних подій для українців Польщі, достатньо назвати те, що безповоротно втрачено. А втрачено велику частину самобутньої культури українсько-польського пограниччя (з її етнографічною специфікою, архітектурою, музеями, „народними домами", бібліотеками). Для подолання стереотипів треба також згадати, що ці події відбувалися на території, де українці наприкінці війни аж ніяк не були меншиною. Для прикладу, в повіті Лісько 1946 року вони становили 75% населення (до того ж іще 15% русинів–здебільшого бойків), а поляки становили всього лише 10%, у Ярослав-

ському повіті це співідношення було подібним. В інших повітах пропорції іноді складали 50 на 50. Цей специфічний етнокультурний простір, за найвищим рахунком, було понівечено, а живих творців й носіїв приречено на повну асиміляцію на північних та західних землях Польщі. В часи, коли европейська громадськість захоплено оглядає фільм про митця з Лемківщини Никифора та розшукує його шедеври, доречно задуматися над тим, що й він належав до вигнанців.

Є ще один важливий фактор, який в обговореннях цієї історичної події чомусь замовчується, але який акцію „Вісла" суттєво відрізняє від депортацій поляків з територій Литви, Західної України, німців із північних і західних земель Польщі (8 мільйонів), або з чеських Судетів. Хоч їх усіх насильно, з численними жертвами, депортовано, проте депортовано на батьківщину. Їхня депортація не означала приречення на денаціоналізацію, втрату мови, культури, релігійної традиції.

Вигнання: юридичний та економічний аспекти

Депортації українців Польщі, окрім історичного, мали ще й економічний та юридичний аспекти, про що іноді нагадують лідери громади. Для прикладу, депортованих у 1944-46 роках до УРСР (під час операції „В") на нових місцях не забезпечували новим майном. З території Польщі перших, траплялося, виганяли в одній сорочці. Хоча переселення, згідно з договором, мало бути добровільним, вказувалася вага майна, яке можна забрати. Цей аспект чомусь ніяк не хочуть розслідувати слідчі органи польського Інституту національної пам'яті, хоч, як знаємо, заяви від потерпілих були. В 1949 р. все церковне, громадське й особисте майно переселенців 1944-46 рр. та жертв акції „Вісла" перейшло у власність польської держави. В демократичній Польщі майно або компенсації отримали лише церкви, а громадяни та організації такого права досі не мають.

З різних об'єктивних і суб'єктивних причин більшість українців не змогла, як кримські татари після відлиги 1956 р., повернутися на свої землі. На перешкоді стояли як держава, так і економічні та юридичні моменти, інші чинники. Не без наслідків залишилися також активні дії комуністичних спецслужб, які аґентурними методами розчиняли громади і аж до 1989-го кожного активнішого українця відразу „брали під ковпак". Залякування, втрата роботи, шантаж, підкупи приносили бажаний результат. Багато українців постали перед вибором: або „моя хата скраю", або співпраця зі спецслужбами. Непримиренних викидали з лав УСКТ, що мало вплив на престиж та динаміку організації, напрям її дій тощо. Того, хто продовжував опиратися, писав небажані документи–ув'язнювали, змушували еміґрувати, або просто компрометували. Сьогодні ми ще відносно мало про це знаємо, але й опублікованого достатньо для усвідомлення, що проти української громади (не лише в найгірші часи, але й у 80-ті також) була задіяна значна частина механізму комуністичної держави.

(Український журнал, Прага)

Євген ІВАНКІВ

ЧИ ІСТОРІЯ ЗНОВУ ПОВТОРЯЄТЬСЯ?..

Боротьба за Львів і Галичину

Зараз після 1772 року польські церковні кола всіма способами старалися переконати австрійську владу, щоб галицькі греко-католицькі епархії підпорядковувати не нашому Галицькому Митрополитові у Львові, тільки польському львівському арцибіскупові Вацлаву Сораковському. Д-р Іван Паславський слушно завважує у своїй статті: „Можна собі тільки уявити, яка б доля чекала Греко-Католицьку Церкву, якби цей підступний плян польським єпископам вдалося здійснити". * Після багатьох невдалих спроб (через спротив угорських, а головно польських єпископів) відновлення Галицької Митрополії затвердив врешті, в лютому 1807 року, Папа Пій VII. Це була незвичайно важлива подія, яка захоронила Церкву від затій наших аґресорів–від польського католицького імперіялізму і від московського цареславного православ'я, і згодом розвинулася вона за часів Митрополита Андрея Шептицького у справжню національну Українську Церкву.

Українська Греко-Католицька Церква в Галичині була не лише релігійною інституцією, що займалася виключно духовними справами. Ні! Як добра, люблячa Матір, вона дбала теж і про дочасні потреби свого українського народу, про його освіту, мову, культуру, про економічний добробут, виховувала своїх вірних в релігійно-патріотичному дусі, в любові до свого народу і своєї Церкви.

Правильно пише д-р Іван Паславський, коли „Львів став осідком греко-католицьких Митрополитів, то їхня резиденція–Святоюрська гора–поступово перетворилася в основний координаційний центр не тільки релігійно-церковного, але і політичного життя Галичини, а самі Митрополити дуже часто брали на себе ролю політичних провідників... Найяскравіший приклад політичної місії Святоюрської гори–її провідна роля у революційному 1848 році, коли галицькі

* Д-р Іван Паславський, голова Світового Християнського Конґресу Українців в Україні: „Двохсотлітній Ювілей Галицької Митрополії", *Церковний вісник*, травень 2007, Чікаґо.

українці вчинили свій перший політичний дебют у новітній історії". Не диво, отже, що завдяки своїй Церкві, Галичина стала при кінці 19 століття своєрідним П'ємонтом України, важливим чинником, дороговказом і рушієм у змаганнях за українську державність.

Національно-релігійне відродження Галичини

Коли візьмемо до уваги жахливий стан, в якому знаходився наш обездолений народ в 1772 році під час розпаду польської імперії і наша нещасна спольщена і златинщена Церква, коли в духовній семинарії у Львові панувала польська мова, польський дух і польські політичні ідеали відбудови „Річипосполитої" на українських землях... коли пригадаємо собі, що щойно в 1835 році, на свято Покрови, Маркіян Шашкевич виголосив у Соборі св. Юра першу проповідь українською мовою... тоді зрозуміємо, яким незвичайним чудом треба важити це докорінне національно-релігійне відродження нашої Церкви і нашого народу в Галичині, незважаючи на великі спротиви, інтриґи і підступи могутніх польських політичних і церковних кіл. На жаль, наші Визвольні змагання під час 1-ої світової війни не увінчалися успіхом, і Галичина знов опинилася під польським пануванням з його традиційним шовіністичним, антиукраїнським політичним режимом. Одначе в тих нових і важких політичних обставинах наша Церква не заломилася, не скапітулювала перед новим польським насильством, але далі стояла на своїх українських церковних і національно-політичних позиціях, і в такому дусі виховувала народ. Не стала вона якоюсь ультракатолицькою, польонофільською Церквою, але ще більше виявляла свій український характер і золотими буквами записалася в нашій історії як справжня національна Українська Церква. Переслідувана і насильно зліквідована комуністичною владою, перейшла вона гідно свій хресний шлях, як героїчна Церква Митрополита Андрея і Патріярха Йосифа.

Що діється сьогодні?

У світлі всіх тих історичних фактів багато добра могла б наша Церква зробити для цілої України. Могла б духовно, релігійно-морально і національно відродити весь український народ після нищівних деморалізаційних і денаціолізаційних впливів московсько-комуністичного володіння. Як дуже могла б вона помогти у вихованні нового молодого покоління ідейних вартісних людей, щирих україн-

ських патріотів-державників.

На жаль, всі ці наші рожеві мрії й оптимістичні надії не сповнилися. УГКЦ може вже вільно діяти, але... вона чомусь ніяк не нагадує цієї славної Церкви Митрополита Андрея і Патріярха Йосифа. Після 16-ти роках чомусь не може віднайти себе, стати на власні ноги, виявити своє власне „я", свою традиційну українську, християнську душу. Якась незрозуміла невизначеність, брак власної ініціятиви, замкненість у собі, відчуженість від українського національно-громадського політичного життя, відсутність світлих візій на майбутнє–характеризують теперішню УГКЦ. Чому?

На нашу думку, першою і найголовнішою причиною цієї переміни Церкви, переміни на гірше, є виразна заява Ватикану, що в Україні є лише одна двообрядова Католицька Церква. Наша Церква не є, отже, окремою помісною церковною одиницею, тільки частиною (і то підрядною) єдиної Католицької Церкви, в якій, як виказує дійсність, перевагу має польська Римо-Католицька Церква.

Цей підрядний статус УГКЦ виразно підкреслює Ватикан у своїй відповіді 1993 р. нашим Владикам відносно церковної ситуації на Закарпатті. Там написано, між іншим, ось таке: „...щоби усім було зрозуміло, що Греко-Католицька Церква в Галичині, Греко-Католицька Церква на Закарпатті, Римо-Католицька Церква–всі разом створюють Католицьку Церкву в Україні."

Чому ж таке особливе вивищення польської Римо-Католицької Церкви в нашій Українській Державі?

Відповідь на це знайдемо в пріоритетах ватиканської „остполітики". Виглядає, що Ватикан тепер не покладає великих надій на ультраліберальну, зматеріялізовану і морально здеґрадовану Західну Европу, але багато більше уваги присвячує Східній Европі, де бачить майбутність Католицької Церкви і місію римо-католизації Европейського Сходу, головно України, доручає польським місіонерам. Для східнього католицтва немає вже більше місця у ватиканських політичних плянуваннях.

У світлі цих фактів зрозуміємо тепер краще акт т. зв. „перенесення" центру УГКЦ зі Львова до Києва. Це ніяке вивищення УГКЦ, але її ослаблення, позбавлення її справжнього традиційного центру на Святоюрській горі, у княжому городі Львові, і створення там головного польського римо-католицького центру–Митрополії. Так, отже, поляки знов опанували церковно центр нашої Галицької Митрополії–Львів, і то в Українській Державі. Чи це не сором?

Для успішного проведення акції римо-католизації України треба ще відповідо „переробити" нас під оглядом національно-політичним, ослабити нашу національну свідомість, ідею державницької окремішности, і намовити нас до творення якоїсь „польсько-української, евро-

пейської спільноти" Дуже дивно, що наш церковний провід погодився включити такі виразно протиукраїнські пляни у програму нашої церковної діяльности.

У постановах 20-ої Сесії Синоду Єпископів Києво-Галицької Митрополії УГКЦ, 29-30 липня 2003 року, у 6-ій точці постанови є заклик:

„Сприяти повнішому поєднанню між польським та українським народами в контексті європейської спільноти".

Це справді новий „Проект на знищенє Русі".

У світлі цих фактів зрозуміло, чому в пріоритетах ватиканської „остполітики" немає ніякого місця на Патріярхат нашої Церкви.

Наша Відповідь

На підставі дуже драматичних подій бурхливого 19-го сторіччя, які описав у своїй статті д-р Іван Паславський, ясно вказано, як дуже небезпечною є для нас не лише Москва зі своїм „суперканонічним" православ'ям, але і Польща зі своїм агресивним римокатолицизмом. Навіть після розпаду польської держави, уже під австрійським володінням, польські політики і церковні достойники старалися далі опанувати Львів і Галичину і не допустити до відродження Української Греко-Католицької Митрополії з центром у Львові.

Виглядає, що „Польський Львів" і Галичина була, є і буде чи не найважливішою політичною догмою поляків. Д-р Паславський доказує, як дуже важливою є Українська Греко-Католицька Митрополія з осередком у Львові не лише для Галичини, але і для цілої України. Добро нашої Церкви і народу вимагають, щоб Львів зі своєю Святоюрською горою далі був осідком Галицьких Митрополитів, які б стояли на сторожі наших релігійних і національних святощів. Київ і Львів–це „два головні центри державницько-політичного і церковно-релігійного відродження України.

Уважаємо, що настав уже найвищий час, щоб УГКЦ відкинула свій підрядний, невизначений статус і, згідно з постановами Другого Ватиканського Собору, почала діяти як справжня помісна, самоуправна Церква, щоб мала свою власну ідеологію і церковну політику, співпрацювала з Українськими Православними Церквами, приготовляла ґрунт для поєднання, щоб позбулася всяких аномалій з нашого церковного життя, щоб перестала бути знаряддям чужих церковно-політичних махінацій і діяла як гідна наслідниця героїчної Церкви Митрополита Андрея і Патріярха Йосифа.

Сьогодні прямо необхідним є відновити в наших духовних семинаріях культ о. Маркіяна Шашкевича, цього великого церковно-націо-

нального Пробудителя Галицької України. Виховання нашого покоління ідейних священиків-патріотів є дуже потрібне тепер у цих критичних часах.

Дуже важливим є також наукове виготовлення нашої церковної ідеології, бо майбутність нашої УГКЦ є дуже непевною. Як уже згадано, Рим зрікається тепер східнього католицтва, і на традиційно православних територіях поширює римо-католицизм, а нашу Церкву трактує як підрядну причіпку до латинської Церкви.

Відповідь на це питання дає д-р Микола Крокош у своїй статті „Від уніятизму до автокефалії" („*Патріярхат*", ч. 2, березень-квітень). Ми повинні перейти від ідеї „уніятизму", який і практично і теоретично не виправдав себе, і стати на позиціях української православної автокефалії, тобто повної адміністративно-юрисдикційної незалежности від чужих церковних центрів, зберігаючи водночас євхаристійне, духовно-молитовне сопричастя як із Церквою Риму і Західніми Церквами, так і з Православними Церквами Сходу. Тоді наша об'єднана Церква православних і греко-католиків буде і справжньою національною Українською Православною Церквою, а водночас і Церквою Вселенською. Це буде також і справжня Наслідниця Церкви київського християнства княжої доби, Церкви Володимира Великого і Ярослава Мудрого.

ЛИСТ З УКРАЇНИ

Побратим Богдан Чамбул листується з своїм кузеном, заслуженим журналістом з Тернополя, Нестором Чорнісм, який пише багато статтей з історичного минулого в тому числі з історії дивізії „Галичина" та її вояків. (Див ст. 66).

За дозволом Б. Чамбула друкуємо цікаві вийнятки з листа, одержаного у Великодній час.

Редакція

Люди, що народжені після Другої світової війни на Україні, про дивізію „Галичина" майже не знають. Так що в цій справі в Україні не має проблем. Наклад томів „Літопису УПА" марний. Придбати таку книжку звичайному громадяну неможливо. Книжок не вистачає для дослідників та істориків. У нинішньому нашому щоденному житті у постійній боротьбі за місце під сонцем стільки клопотів, перешкод та проблем, що займатися подіями історичного минулого немає і не вистачає часу. Багато наших трудоспосібних людей на заробітках за кордоном.

І ще одна дуже важлива справа–поширення правдивої інформації.

У Києві видаються такі ОУНівські часописи: „Українське слово" і „Шлях перемоги", в Тернополі–бандерівський часопис „Нація і держава". Подібні газети видаються по багатьох містах України. Час-від-часу про ОУН говорять по радіо і на телебаченні. А також на мітинґах і різних зібраннях. Дивізійники видають в Канаді журнал „Вісті комбатанта", який для читачів на Україні малодоступний.

В Чернівцях проживає письменник Мизак Нестор Степанович. Родом він з Борщівського р-ну Тернопільської области. Він працює над книжкою: „За Тебе, Свята Україно"—Бережанський повіт у Визвольній боротьбі ОУН УПА, Козівський район. (Це шоста книга автора в цій серії видань—*ред.*) У книжці буде надрукована коротка правдива інформація про дивізію „Галичина".

Періодично, час-від-часу спецслужби Росії, Польщі, Ізраїлю і можливо інших недругів поширювали про дивізію „Галичина" надуману, фальшиву та брехливу інформацію. Така дезінформація робилася і робиться для того, щоб збаламутити і внести розбрат в українське суспільство. В більшості рядові українці знали і розуміли, що надумана та брехня і виходить вона із табору ворогів української державности. Така дезінформація успіху не мала, але свою шкоду зробила.

Тернопіль є єдиним містом в Україні, в якому одна із вулиць названа на честь і в пошану вояків УД: „Вулиця вояків дивізії „Галичина". Вороги державности України лютують! Частенько таблички з назвою вулиці заляпували чорною фарбою. Але заляпують фарбами не тільки назви вулиць. В парку Національного відродження кожного року осквернюють плиту, де на цьому місці буде споруджено пам'ятник Степану Бандері. Там, де недопрацьовуємо ми, там за нас пакостять нам наші вороги. Але ми таку смуту перериваємо.

В мене є дуже цінна книжка. Заголовок „Подвижник". Автори Галина і Мирослав Левицькі. То про священика-патріота, уродженця на чужині, який повернувся на Батьківщину своїх предків, щоб працювати на благо українського народу-нації. Я працюю з тою книжкою. Опрацьовую статтю до часопису „Свобода".

В книжці „Подвижник" навіть є написане таке: „Між станом суспільної моралі у перший рік незалежности й нині є велика різниця у гіршу сторону... Ми чуємо, скільки в Україні нині відбувається злочинів, яких не можна замовчати. І їх першоосновою не є політика чи економіка, а мораль. А це, у свою чергу, пов'язане з матеріяльним станом... І якщо ставити на вагу рівень моралі у суспільстві загалом і у владному середовищі, то мушу сказати, що нині влада існує поза рамками будь-якої моралі".

Нестор Чорній

Володимир ЗАГОРІЙ

СПРАВДІ СВІТОВИЙ ФЕНОМЕН
Міжнародний конкурс української мови

Володимир Загорій, генеральний директор АТ „Фармацевтична фірма „Дарниця", доктор фармацевтичних наук, професор, президент Ліги українських меценатів

Коли Конкурс ще тільки задумувався і йшли переговори між Лігою українських меценатів та Міністерством освіти і науки України, дехто з освітян ніяк не хотів зрозуміти, що він повинен бути не ще одним заходом для тестування школярів, а справді масштабним патріотичним турніром. Але там же, в міністерстві, знайшлися люди, які наполягли: це має стати щось на взірець мовного марафону–широкоформатні, небувало масові мовні змагання. І неодмінно з міжнародним статусом. Щоб до турніру долучилася й українська діяспора, і це було справді важливо. Бо ця обставина мала наголосити на українській солідарності, яка легко долає всі бар'єри і кордони.

Нинішнього травня в Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка ми врочисто закривали вже сьомий конкурс. На сцену театру врочисто було винесено прапори 23 країн, у яких також відбувся мовний турнір. Ще раз нагадую їх: Бельгія, Білорусь, Вірменія, Грузія, Еспанія, Казахстан, Молдова, Естонія, Португалія, Польща, Фінляндія, Росія (Татарстан, Єкатеринбург, Томськ, Петропавловськ-Камчатський, Башкортостан), Словаччина, Чехія, Сербія, Туркменістан, Узбекистан, Румунія, Латвія, Словенія, Німеччина, США.

До цих прапорів, ясна річ, долучився прапор України. Як бачимо, навіть несподіваний відхід Освітньої фундації ім. Петра Яцика, яка була одним із ініціятором цього заходу, не позначився на ньому. Навпаки–він став ще масштабнішим і ще престижнішим. А ті наші віддані помічники-меценати з діяспори, які з нами були, з нами й лишилися. На них, а також на тутешніх колективних меценатах–таких, як національні виробники АТ „Фармацевтична фірма „Дарниця" й АТ „Оболонь"–передовсім і тримається цей масштабний захід. Унікальним світовим феноменом назвав його відомий громадський діяч і письменник із Канади Степан Горлач (до речі, також один із меценатів конкурсу). Адже нічого аналогічного справді немає в жодній країні світу. Ніде в інших країнах у заходах, спрямованих на піднесення престижу державної мови, не беруть участі понад 5 мільйонів школярів та

студентів. Ніде, окрім Польщі, немає Диктанту національної єдності, який звучить на першій програмі Українського радіо на всю Україну й у ньому беруть участь сотні тисяч представників різних поколінь. Лужков у Росії замахнувся на конкурс із російської мови за нашим взірцем, але його вистачило лише на один раз і в ньому взяла участь зовсім незначна кількість людей. І це при тому, що там використовувався адмінресурс Московської міської адміністрації, яка забезпечила для мовних змагань набагато більші кошти, аніж ми! Наш досвід нині вивчає Казахстан, який збирається розгортати такі мовні марафони за нашим сценарієм.

Нині у виконавчій дирекції Ліги українських меценатів та в групі відповідальних за конкурс працівників з Інституту інноваційних технологій і змісту освіти напружений період. Як завжди, 9 листопада, в День української писемності–цього разу на Кіровоградщині–розпочнеться вже восьмий Міжнародний конкурс з української мови. Маємо сподівання, що нас у цій справі підтримають усі ті–в Україні й поза Україною сущі,–кому не байдужа доля державної мови в Українській державі.

ЛІҐА УКРАЇНСЬКИХ МЕЦЕНАТІВ

Ярославів Вал 21 Б, Київ, 01034
Тел. 230-8119, факс 486-5378,
е-пошта: lum2003@ukr.net
інтернет:www.lum.com.ua

Хто хоче підтримати конкурс, може переказати кошти на рахунок Ліґи.
Intermediary bank:
CITIBANK N.A., SWIFT: CITIUS33
111 Wall St./Fl. 19/Zonel New York, NY 10043, USA
Beneficiary bank:
Acc. 36128508 Express-Bank, Kiev, Ukraine SWIFT: EXPBUAUK
Beneficiary: Acc. 26001069677 INTERNATIONAL CHARITABLE "LEAGUE OF UKRAINIAN PHILANTHROPISTS"
Detail of Payment: CHARITABLE CONTRIBUTION

Василь ШПАРИК
ветеран-фронтовик,
член ради Всеукраїнського об'єднання ветеранів

ТЕРИТОРІЯЛЬНІ ПРЕТЕНСІЇ РОСІЇ – ЗАГРОЗА НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Багатовікове поневолення українського народу Росією царською і комуністичною ставило за завдання перевернути національну пам'ять на свою догоду. Передусім нам вбивали в голови, що дружба з російським народом–понад усе, що тільки там наша безпека і народне щастя.

Доходить до того, що в сучасних умовах дуже реальної загрози територіяльній цілісности й навіть державній незалежності керівники нації чи то соромляться, чи то бояться сказати правду про реальну небезпеку. Часто твердять, що зовнішньої загрози для Української держави не існує (присипляють її!), а лише є внутрішня загроза і то не з боку тих, хто солідаризується з носіями зовнішньої загрози, а зовсім з іншого боку, що лише відволікає від справжньої загрози. Як можна в наш час говорити про державну безпеку, коли на українській території у Севастополі знаходиться російська військово-морська армада? За нею стоїть Росія, яка й гадки не має покидати Севастополь і Крим. Пройшло 10 років оренди, а що змінилося? Швидше за все–російська ще глибше укоренилася, бо бачимо, як Росія улаштовується у Севастополі і взагалі в Криму. Наших дипломатів „водять за ніс" різними комісіями і підкомісіями, а віз, як кажуть, і понині там.

А спорудження дамби до о. Тузла в Азовському морі–це „витівка" краснодарського губернатора, як заявляли в Москві, чи таки аґресивний акт проти України? Як можна, наприклад, спокійно спостерігати за витівками мера Москви Лужкова, чи безцеремонними, далекими від цивілізованого лексикону, висловлюваннями на адресу України і українського народу віцеспікера Державної думи Росії Жириновського? А депутат Думи Затулін чого тільки не говорив!

Усі вони наче мають право на „свободу слова", але насправді висловлюють те, що думають у Кремлі. Чи нормальним є, з повагою до держави України, що в наче спільному наддержавному органі, яким є керівна структура Співдружности Незалежних Держав (СНД), є відділ України і... Криму? Виходить, що для чиновників

СНД Крим–це не Україна.

Постійно точаться розмови серед наших політиків, куди йти Україні. Називають Ташкентський оборонний договір, Єдиний економічний простір тощо. Та як можна думати про безпеку держави в союзі з тим, хто не приховує своїх територіяльних претенсій? Чому не сказати: територіяльні претенсії Росії на Крим є серйозною загрозою незалежності України, її соборності, а тому український народ змушений(!) шукати надійного захисту, і він може бути тільки при входженні в оборонні структури НАТО! Таким чином, до НАТО нас штовхає Росія! Погляньмо, як стривожилася Росія, коли США запропонували встановити протиракетні комплекси в Чехії і Польщі. У цьому Росія вбачає загрозу своїй безпеці, а Україна, виходить, мала б мовчати таки при реальній загрозі з боку російської Чорноморської фльоти? Адже тут не наміри розмістити війська, а таки реальна присутність. А ще президент Путін заявляє, що ця фльота є ґарантом незалежности України.

Хіба нормально для дружніх держав їхати на її територію, як це роблять високі посадові особи Росії, і заявляти про територіяльні претенсії й інші неподобства? Твердити, що немає підстав оголошувати цих аґресорів небажаними особами. Подумаймо, як реаґувала б Росія, якби український політик поїхав у Калінінград і заявив, що це німецьке місто Кеніґсберґ, і його треба віддати Німеччині?

А що наша рідна „п'ята колона" Москви? Згадаймо зборища сепаратистів у Сіверодонецьку (теж за присутності мера Москви Лужкова) та в Харкові під час президентської кампанії в 2004 році, коли лунали заклики про відторгнення від України південно-східних (переважно „російськомовних") областей і створення на них так званої Південно-східної республіки. А хіба народний депутат від комуністичної партії України (ніяк не української) Грач не пригрозив, що в разі входження України в НАТО Крим відійде до Росії? На жаль, деструктивну, антиукраїнську позицію зайняла і Православна церква Московського патріярхату, яка облудно назвала себе як „Українська", хоча в її діяльності суцільна українофобія. На яку державу працюють вони? Такою, на жаль, є ситуація в Україні, тому актуальним є заклик до пильності і належної оцінки політики Росії стосовно України і її сподвижників в Україні в особі комуністів, соціялістів та й самих „реґіоналів", які виступають проти всього українського. Можна стверджувати, що так звана антикризова коаліція і призначений нею уряд України є по

духу антиукраїнським і діють на користь Росії.

Сучасна політична ситуація в Україні багато в чому нагадує ту, яку ми мали в Европі в 30-ті роки минулого століття. Німці ще в 1938 році „потурбувалися" про своїх „етнічних братів"–австрійців. Адже й вони розмовляли німецькою? То й здійснили аншлюс–приєднання Австрії до Третього Райху.

Згодом прийшли судетські німці Чехословаччини. Берлін уважав що Чехословаччина пригноблює німців у Судетах. Територіяльні претенсії призвели до того, що у вересні 1938 року Німеччина (за Мюнхенською угодою з Великобританією і Францією) відторгла від Чехословаччини Судетську область, а в березні 1939 року німецькі війська вторглись в Чехословаччину.

Далі йдуть територіяльні претенсії до Польщі. Вимоги надати „коридор" на Помор'ю (прямий доступ з Німеччини до Східної Прусії), закиди приниження німців і німецької мови, і 1 вересня 1939 року вибухає німецько-польська війна.

А що ж СРСР? Росія ще в 1914 році була „стурбована" долею українців Галичини і Буковини і три роки вела кровопролитну війну з Австро-Угорщиною за володіння цими землями. Про ці українські (а не російські) землі згадали у Москві в серпні 1939 року і домовилися про їх приєднання до СРСР–практично до Росії.

Історія Другої світової війни свідчить, що вона, як і Перша світова війна, розпочиналася з територіяльних претенсій до сусідів.

Такі претенсії відкрито висловлюють високі посадовці Російської Федерації, тому треба вбачати в них серйозну зовнішню загрозу територіяльній цілісності і навіть незалежності України, а отже, будь-який оборонний союз з Росією абсолютно неприйнятний. І про це треба говорити відкрито. І тільки входження в оборонний союз НАТО може бути ґарантією від аґресії.

Внутрішньою загрозою для незалежності України є нявність в Україні політичних партій, орієнтованих на Росію, які ведуть антиукраїнську політику, а тому є підстави розглядати їх як „п'яту колону" Росії.

Ярослав СВАТКО

НОВИЙ КУРС ПОЛІТИКИ РОСІЇ

Протягом наступних восьми років Росія плянує оновити 45% свого озброєння, на це запляновано використати 189 млрд. дол. Нове озброєння отримають 40 танкових батальйонів, 97–мотопіхотних і 50–повітрянодесантних. В рамках протидії американській системі протиракетної оборони в Росії випробувано новий носій „Тополь-М". 50 таких міжконтинентальних балістичних ракет буде розміщено на рухомих плятформах, і ще кілька десятків–у шахтах, вже цього року буде на озброєнні 17 штук „Тополь-М". До 2015 року Росія радянські ракети замінить новим поколінням носіїв. Ця абсолютно відкрита інформація не справляла жодного враження ні на Америку, ні на Европу. Аж–Володимир Путін у Мюнхені на щорічній конференції висловив сучасний російський погляд на облаштування світу. Його промова справила на західних політиків значно більше враження.

Думки оглядачів та експертів розділилися. Одні вважають мюнхенську промову Путіна поворотною точкою політики, інші не вбачають у ній нічого надзвичайного. Праві й одні, і другі. І коли в Росії Станіслав Бєлковський говорить, що „Путін не сказав нічого нового"–він правий, бо все вже було сказано ним на багатьох конференціях, про це писав 20 вересня 2004 року З. Бжезінський у „Московському Мусоліні": „Російська традиція боїться будь-якої реґіональної автономії, будь-якої справжньої децентралізації, традиція, яка вигодовує шовіністичну параною стосовно того, що політичний плюралізм майже неминуче кине Росію в безодню розвалу". Російська правляча верхівка сприймає інакодумство як війну проти себе. І діє, як на війні. Якби була залізна завіса, то садили б журналістів до тюрем, і не звертали б уваги на міжнародні протести. У частково відкритому суспільстві ув'язнення журналіста-інакодумця невигідне, з огляду власне на протести. Тому журналісти гинуть, а прокуратура „не може" знайти замовників та виконавців убивств. Промова Путіна у Мюнхені–це не нове слово в російській політиці, це–підсумок цієї політики за останніх 3-5 років.

Однак праві й ті, хто вважає його промову новим словом. Новим–бо те, що раніше робилось Кремлем мовчки чи приховано, стверджувалось політикою доконаних фактів, чи заявлялось фраґментарно,–сьогодні публічно проголошується як державні вимоги Росії. Та якщо говорити про поворотну точку нової російської політики–то нею є не промова Путіна, а вбивство Олександра Литвиненка.

Олександра Литвиненка можна було вбити у різний спосіб. Якщо би справа була лише в помсті політичного ордена КҐБ зрадникові, це можна було зробити непомітно, не залишаючи радіоактивних слідів по всій Европі. Публічне ж і демонстративне вбивство, так, як воно було виконане, у чомусь споріднене з актом 9/11–це, скоріше, акт інформаційної війни. Це ствердження своєї сили і звернення до світу: „НАТО не може дати захисту своєму громадянинові на своїй території" та „Нічого ви нам не зробите". Це повідомлення свідомо, чи несвідомо, рознесли по світу російські дисидентські організації (в тому числі й батько Литвиненка). У Мюнхені Путін підтвердив російську позицію, сказавши: „Це справи не змінює".

Однією з ключових тез промови Путіна була ідея, що світ не може далі бути однополярним, та що однополярність не принесла світові більшої безпеки, ніж протистояння СРСР–США. Це суттєво залежить від економічної політики світових потуг. Збереження існуючих цін на енерґоносії дає Росії карт-бланш на продовження спроб відновити своє втрачене місце геополітичної альтернативи до США. Однак, навіть якщо сприятлива для Кремля економічна кон'юнктура збережеться, однаково повернутись на друге за впливовістю геополітичне місце Москві не вдасться. Світом правлять не лише гроші, ракети, але й ідеї. Суттєвою частиною впливів СРСР у двополярному світі була месіянська ідея побудови соціяльно справедливого суспільства. Хоч ми й знаємо, якими „справедливостями" обернулась його побудова, але для тих, кого Кремль використовував для утвердження своїх впливів, це було невідомо. Ідея, при інвестуванні порівняно невеликих коштів у політику, дозволила Москві розбудувати світову мережу впливу–і тому вона змогла стати світовою потугою. Сьогодні такої ідеї Росія не має. Сьогодні Росія не має ідеї, яка б консолідувала державу в одне ціле. Тому її претенсії на світове лідерство–скоріше фантомні болі колишньої величі, аніж цілеспрямована стратегічна програма.

Це не означає, що Росія не має ресурсів, щоб претендувати на реґіональне лідерство. Що вона, власне й робить на території колишнього СРСР, і робитиме, поки існуватиме. Робитиме вона те, що дозволятимуть їй партнери. Ось тут ми підходимо до питання, яке повинно цікавити нас та наш уряд найбільше–Росія та її ставлення до України. Все ж, це наш вічний сусід і торговельний партнер, в Росії живе чи не найбільша українська діяспора,–цього повинно бути досить, щоб російське питання було в числі найважливіших у нашій політиці.

У редакційній статті „Російське нахабство" *Вол Стріт Джорнел*

згадує випадок з життя сучасної Росії, коли суд Новоросійська засудив дев'ятьох членів неурядової організації „Фрода", яка захищає права національних та етнічних меншин, за „несанкціоновану" зустріч за чашкою чаю з двома німецькими студентами. Згідно з новим законом про неурядові організації, для будь-яких зборів двох або більше людей з метою обговорення суспільно важливих питань необхідно заздалегідь, за три дні до визначеної дати, отримати дозвіл місцевої адміністрації. Американське видання на весь світ підіймає питання і про „Фроду", і про вбивство Політковської, але ніхто не підіймає питання про становище української меншини в Росії.

Сьогодні ж в Росії з'явилась тенденція до терору щодо українців за національною ознакою. В Тулі вбито лідера української громади Володимира Сенишина–після публікації його листа лідеру „Мєстних" Сєргєю Фадєєву про неприпустимість дискримінації за національною ознакою. Перед дверима власного дому вбито заступника голови Іванівської реґіональної організації української культури „Мрія" Володимира Побурінного. У Владивостоці жорстоко, до смерті побито керівника музично-літературного центру „Горлиця", голову першої зареєстрованої на Далекому Сході парафії Української православної церкви Київського патріярхату. В тій же Тулі за її громадську діяльність побито українську активістку Наталію Ковальову. Список можна продовжити–але невже для реаґування українських урядових структур потрібна довжина цього списка загиблих? Адже ставлення до українців, які живуть на території Росії, переноситься і на українців, які живуть в Україні! Мовчазна згода західних лідерів на претенсії Німеччини під час Мюнхена-38 призвела до Другої світової війни. Мовчазна згода українських урядових структур з безкарними вбивствами українських культурних діячів у Росії після Мюнхена-2007 ні до чого іншого, крім ескаляції антиукраїнських настроїв в російських шовіністичних організаціях, не призведе.

Вол Стріт Джорнел писатиме про репресії щодо російських німців, Ходорковського, чеченців–про українців він писатиме лише тоді, коли ми самі про це волатимемо на весь світ. Врешті, писатиме WSJ про нас, чи ні,–не так важливо. Вбивство Литвиненка–це послання до нас, і правильна відповідь на нього–власна безпека залежить лише від нас, наших дій, нашої рішучости відстояти свої права. НАТО, ООН, Рада Безпеки–допоміжні і вторинні фактори у світі, які настають після ядерного теракту в Лондоні. Ось це і варто було б прочитати між рядками путінської промови.

ЗАКЛЮЧНИЙ АКТ „БРОНЗОВОГО СОЛДАТА" В ЕСТОНІЇ

Загально відомо про напружені політичні відносини Росії до Естонії з приводу перенесення пам'ятника Бронзовому Солдатові та похоронених солдатів з центру столиці Талліна на військове кладовище, і демонстрації російськомовного населення проти такого рішення уряду. Росія вважала їх визволителями Естонії. А естонці–новими окупантами.

На початку липня 2007 року відбулися офіційні церемонії перенесення пам'ятника та перепоховання 12 полеглих солдатів. Фактично їх було 13, але останки капітана Івана Сисова ще в 1947 році знайдено в спільній могилі. Церемоній було дві.

Перша о год. 11-ій вранці. З державнили урядовцями й оркестрою. Відправляли естонською мовою лютеранський пастор та представник Естонської Апостольської православної церкви. Відбулося достойно. Російська православна церква й російське посольство участи не брали.

О год. 3-ій по полудні відбулася російська церемонія, скромніша, але зворушлива. Відправляв митрополит Таллінський та всієї Естонії Корнилій.

Поховано вісім. Останки двох солдатів перевезено в Росію, медсестру Олену Варшавську в Ізраїль, а Степана Хапікала в Україну.

Пам'ятник стоїть на кладовищі, однак без ордена Вітчизняної війни–згідно з естонськими законами–це символ окупації.

Сергій ЗГУРЕЦЬ

„ЯКЩО ЗАВТРА ВІЙНА"... УКРАЇНА ДО НЕЇ НЕ ГОТОВА

Наша армія може захитити нас від нападу лише з одного напрямку

Ставлення України до тих чи інших блоків має бути насамперед прагматичним. Тобто–який шлях для України є більш вигідним? І чим цю вигоду вимірювати: рівнем безпеки, економічною користю чи якимись іншими речами? Візьмемо військовий вимір. Хоча Україна реформує свою систему безпеки з певною орієнтацією на європейські стандарти, на стандарти НАТО, насправді вона є країною, яка в разі небезпеки захищатиметься власними збройними силами.

Сергій Згурець

Бюджету української армії вистачає лише для підготовки Об'єднаних сил швидкого реагування, чисельність яких–60-70 тисяч особового складу. Це лише частка 240-тисячних ЗСУ, які здатні ґарантувати безпеку в рамках одного локального конфлікту. Умовно в Україні є чотнри напрямки потенційної зовнішньої загрози. Теоретично Об'єднані сили можуть захистити від нападу лише з одного напрямку.

Коли виникла реально загрозлива ситуація довкола острова Коса Тузла, виявилося, що питання забезпечення обороноздатности лежить не у військовій, а у військово-політичній площині. Якщо навіть уявити, що вся 240-тисячна українська армія була б абсолютно боєготовою, вона не змогла б протистояти армії чисельністю понад мільйон осіб. Відразу згадали про Меморандум безпеки, укладений після нашого добровільного ядерного роззброєння,–начебто цей меморандум має ґарантувати безпеку Україні у випадках, коли існує загроза її територіяльній цілісності (ґарантами безпеки виступили в меморандумі всі ядерні країни). Але парадокс: у ситуації з Тузлою територіяльній цілісності України загрожував один із підписантів меморандуму–Росія. Постає питання–що або хто може ґарантувати Україні реальну, а не декляративну безпеку?

Де-факто Україна перебуває у статусі офіційного невтралітету. Ситуація з Тузлою яскраво проілюструвала: ми не маємо механізму залучення інших країн до врішення спірних питань у випадках, коли військова міць держави, з якою виникла суперечка, суттєво переважає військову міць України. Тому з точки зору військової безпеки ідея блокування є об'єктивною.

Блокування з ким? Країни-члени НАТО Україні ніколи не загрожували, а з Росією проблеми виникали. Це й невизнання кордонів, це й інциденти в Криму, пов'язані з навчанням морської піхоти Чорноморської фльоти, це й ситуація довкола Тузли. Тож з точки зору вирішення проблем безпеки оптимальним шляхом є приєднання до НАТО. Приєднання до Альянсу пов'язане з деякими іншими дивідендами. Наприклад, вступ до НАТО Польщі призвів до змін у сприйманні її Европою. Польщу в рамках НАТО почали сприймати як країну, що житиме за стандартами бізнесу, які існують на европейському просторі,–значить, в Польщу можна вкладати гроші. Вступ до НАТО приносить економіці країни додаткову вартість.

Але більшість населення України наразі проти приєднання до НАТО. Тут спрацьовує українська ментальність–наша хата скраю. Нам нічого не треба, ми нікого не зачіпаємо... Можливо, це так–але тільки поки наш хутір не горить. Бо коли він горить, то крайня хата вже нікого не рятує. Через якусь мить загориться й твоя хата... Щодо НАТО в Україні існує стереотип, особливо після бомбардувань Юґославії. Але такий вплив був би значно меншим, якби українська влада пояснила народу переваги вступу до Альянсу. Треба, щоб кожен українець зрозумів: вступ до НАТО вигідний йому особисто, а не лише правлячій верхівці. Якщо українцям розтлумачать, що вступ до НАТО забезпечить збільшення зарплати, ваші діти зможуть спокійно їздити в Европу й там навчатися, а ваші батьки отримають значно більшу пенсію, ніж зараз, бо в країнах НАТО інші стандарти життя,–оце люди зрозуміють. А в нас усе заполітизовано. Що виконали, що не виконали, що гармонізували, що не гармонізували–ну кого це цікавить?

В НАТО наразі не виходить, невтралітет теж не годиться... А Шанґайська організація співробітництва (ШОС)? У ШОС першу скрипку грають дві держави, Китай і Росія, які хочуть повернути світ до біполярної схеми. Американці останні три-п'ять років почувалися володарями світу, наробили купу помилок, і всі зрозуміли, що однополярна модель світу вразлива. Потрібна противага. Китай і Росія є стрижнем ШОС, приєднання Індії, Узбекистану, Таджикистану тощо принципово цієї ідеології не змінює. Чи має зважати на ШОС Україна? Китай швидко проґресує. Цей проґрес підживлює Росія. Чому це їй вигідно? Роздування потужности Китаю через певний час спровокує його бажання розібратися з Тайванем. Величезний китайський військовий потенціял переключить увагу американців із Европи на Китай. Коли виникає будь-яка подібна напруга, проблеми, які з точки зору супердержав є меншими, взагалі не згадуються. Коли Китай почне воювати за Тайвань, Росія зможе спокійно підняти питання статусу Криму. І зможе його вирішити, оскільки позаблоковій Україні ніхто не прийде на допомогу.

Ідею приєднаня України до ШОС частина українських експертів до керівництва держави доводила. Мовляв, вступ до ШОС є варіянтом для України: ми обійдемо Рісію і будемо активно співпрацювати з Китаєм, і він тоді нібито зможе бути головним партнером України й захисником наших національних інтересів... Ідея нібито не без сенсу. Але–Китай дуже прагматичний. Ми не можемо забезпечити Китаю ті речі, які забезпечує йому Росія. Не можемо дати китайцям стільки, щоб вони ґарантували нам безпеку. Не можемо дати їм енерґоресурси, ми не можемо дати їм ту кількість ноугау і оборонних технологій, які дає їм Росія.

ШОС–це спроба створити противагу впливу США. Це блок, у перспективі конфліктний з Америкою, а потенційно також із НАТО–системою насамперед европейської безпеки. Піти в ШОС–значить повністю відкинути европейський вектор розвитку України. ШОС має виразний азіятський підтекст. Можливо, українців у певному сенсі можна вважати азіятами... Але навчатися українці чомусь хочуть в европейських, а не китайських вузах. Інерція нашого суспільства спрямована в европейському напрямку.

Сергій ЗГУРЕЦЬ

керівник наукових програм Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння

(Подано за „Високим Замком")

НОВЕ ПРОТИСТОЯННЯ: РОСІЯ–США

ВАШИНҐТОН ВИЗНАВ РОСІЮ СУПЕРДЕРЖАВОЮ

Урядова комісія США з безпеки та співробітництва в Европі дійшла висновку, що Росія повертається на світову арену як впливова політична і економічна сила. Комісія констатувала, що це супроводжується загостренням відносин між Росією і США. Москва дійсно впевнена у своїх силах і змінювати політику не збирається–як заявив у Люксембурзі Владімір Путін. Захід „має мало засобів впливу на Росію".

У Вашинґтоні і в Москві усвідомлюють, що теперішня ситуація у двосторонніх відносинах буде зберігатися досить довго. На думку голови міжнародної комісії Ради Федерації Михайла Марґелова, „фактично росіяни у відносинах з американцями повернулись до часів розрядки, на порядку денному мають значення лише питання непоширення і контролю озброєння, боротьба з наркотиками та СНІДом".

На думку асистента держсекретаря США Данієля Фріда, поліпшити відносини можна, але не за теперішньої влади: „Новий цикл може наступити тільки після 2008 року, коли зміниться лідер у США, та й Росія житиме з іншим президентом".

СУХОПУТНА АРИТМЕТИКА

У Росії і в США ядерні озброєння входять у склад Стратегічних ядерних сил. Вони складаються з Ракетних військ стратегічного призначення–РВСП, атомних підводних човнів ВМФ, споряджених ракетами з ядерними боєголовками, і стратегічних бомбардувальників-ракетоносців ВВС. Ракетне протистояння на суходолі:

Росія має 489 ядерних комплексів з 1788 ядерними зарядами, а США–550 з 500 зарядами.

Росія має менше ракетних комплексів, зате ядерних боєголовок у 3,5 рази більше, ніж США. Однак американські сухопутні ракети літають на 1,5-2 тисячі км дальше від російських. Але цю поступку Росія компенсує потужністю ядерних боєголовок. Порівняємо тактико-технічні характеристики двох ракет одного покоління:

Російські ракети летять на 11 000 км (13 000 км), довжина 24 м (18 м), діаметр–1,5 м (1,8м), кількість боєзарядів на ракету–6 (1-3), вагою–4 300 кг (990 кг). (В дужках подано дані американських ракет).

Наземні ядерні сили Росії і за кількістю боєприпасів, і за сумарною потужністю мають явну перевагу над сухопутними силами США. Поки що. Тому що старих ракет у Росії більше, ніж у США. Темпи запровадження в дію нових ракет типу „Тополь" і „Тополь-М" значно відстають від темпів виходу „на пенсію" тих, що вже відслужили свій термін. Якщо така ситуація збережеться, то Росія до 2011 року може втратити цю перевагу над США.

До 2015 року в складі РВСП Росії повинно з'явитися 69 нових ракетних комплексів „Тополь-М" Кожна з них матиме від 6 до 10 потужних ядерних боєзарядів. І таким чином Росія знову матиме перевагу.

ПРОТИСТОЯННЯ У ПОВІТРІ

У повітрі Росія поступається США: за кількістю машин–у 2 рази, за числом ядерних боєзарядів–приблизно у 1,5. Американці за останні 15 років оновили парк стратегічних бомбардувальників на 15%, а росіяни не створили жодної машини,–обходились лише модернізацією старих „Ту".

Стратегічні бомбардувальники–улюблена фішка американських генералів. Але ще з часів СРСР машини-ракетоносці до цього часу успішно конкурують з американськими, а за деякими параметрами (наприклад, у швидкості польоту і точності ракет) перевершують їх. Як ця справа сьогодні?

Росія має 78 „Ту" стратегічних бомбардувальників з 872 ядерними зарядами, залога–4 особи, а США 115 В-52 з 1 376 зарядами, залога–6 осіб.

Максимальна швидкість „Ту"–2 200 км на год, а В-52–1 013 км на год.

Озброєння–„Ту": 15 крилатих ракет, 15 балістичних ракет, 45 авіябомб; В-52: 8 крилатих ракет, 12 протикорабельних ракет, 20 ракет повітря–повітря, 20-мм гармата.

Щоб компенсувати чисельне відставання Росії від США, озброєння російських літаків активно модернізують. Нову крилату ракету Х-555 можна запускати з літака за 5 тисяч км від цілі. І таких потужних ракет у США немає!

Зате в повітряних ядерних силах Росії є „ахилесова" п'ята–бомбардувальники базуються лише на двох аеродромах. Навіть два ракетних удари противника можуть різко повернути справу на його користь. Щоб цього уникнути, Міноборони Росії вирішило значно оновити систему протиповітряної оборони стратегічних об'єктів. Тепер разом з новітніми зенітними ракетними комплексами С-400 їх будуть охороняти системи повітряно-космічної оборони, аналогів яких у світі немає.

МОРСЬКИЙ БІЙ

У Росії і США приблизно однакова кількість підводних човнів з балістичними ядерними ракетами. Але на американських АПЧ ядерних зарядів приблизно у 3 рази більше, ніж на російських. І загальний потенціял морських ядерних сил США з кожним роком стрімко збільшується.

Росія має 12 підводних човнів „Тайфун", „Дельта-І", „Дельта-ІІІ", з 173 ракетами, озброєними 609 зарядами; кожен човен має 20 ракет з 10 боєголовками, 6 торпедних апаратів.

США має 115 „Огайо" з 1 376 ракетами; кожен човен має 24 ракети з 8 боєголовками, 4 торпедні апарати.

Про те, котрий човен кращий, можна сперечатися безконечно. Один „ходить" швидше, зате ниряє не так глибоко, як його суперник. Інший має ядерних ракет більше, зате менше торпедних апаратів. Але якщо порівняти АПЧ в цілому, то вони за своїми бойовими характеристиками цілком порівняльні. Проте майже всі залишені в строю човни Росії зближаються до критичного віку, а два з дванадцяти скоро будуть списані в брухт. Американці не тільки інтенсивно модернізують свої ще не такі старі „Огайо", але і будують нові (один протягом всього 2-3 роки). Тут з ними конкурувати не можна: новітній АПЧ „Юрій Долгорукий" Росія будує вже дванадцятий рік. За пляном Міноборони РФ, до 2015 року в російському ВМФ повинно появитися 7 нових суперсубмарин. Якщо цього не відбудеться, то в Росії до того часу залишиться „на ходу" лише 3-4 атомні човни. І навіть про відносний паритет на морі говорити вже не прийдеться...

Дані взяті з офіційних документів
(де дозволено), січень 2007

Шван АНДРОСЕНКО

ЖІНКИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

(Скорочено)

Військова служба жінок у збройних силах пов'язана з існуючими у суспільстві традиціями й морально-етичними нормами та природно-біологічними факторами. Вони служать у різних видах і родах військ, мають різні посади й носять звання від солдата до генерала. Жінки не гірше за чоловіків виконують свої обов'язки та сприяють зміцненню дисципліни й етичних норм спілкування на військовій службі.

Модельна студія „ВУ"

Дванадцять держав—членів НАТО надали можливість своїм жінкам служити в допоміжних військах. У сімох вони несуть службу в бойових частинах, однак з певними обмеженнями. До числа країн з давніми традиціями служби жінок в армії належать Данія, Норвегія, Польща, Туреччина, Франція, Чехія.

Активний процес інтеґрації жінок у збройні сили, який розпочався понад 40 років тому, розвивається в різних напрямах. Зокрема, розширилося коло військових спеціяльностей, які опановують жінки, а їхнє професійне зростання дає їм змогу успішно просуватися по службі й займати високі посади. І, нарешті, вони вже беруть участь у воєнних операціях.

Процес інтеґрації жінок у збройні сили США, які є найчисельнішими серед Альянсу (1,3 млн), активізувався в 1972 році. У зв'язку з переходом американської армії на принципи добровільного формування (1973 р.), для жінок відкрилися нові можливості. Понад 50 жінок мають військове звання генерала або адмірала. Нині найбільшу чисельність жінок у бойових підрозділах мають збройні сили США.

В Канаді з 1989 року жінки мають можливість служити практично в усіх підрозділах збройних сил. Для них стали доступними 75 відсотків військових спеціяльностей.

У Норвегії жінки можуть служити в усіх без винятку родах військ. Норвегія—єдина країна НАТО, де вони служать на підводних човнах.

У Франції жінки служать у сухопутних військах, повітряних силах, жандармерії й медичних частинах. Невелика кількість француженок служить на флоті. Жінки становлять 1,5 відсотка від усієї кількості французьких льотчиків.

Проведення військової реформи у Португалії спричинило збільшення кількості жінок до 15 % у складі екіпажів кораблів ВМС.

Складною була інтеґрація жінок в армію в Італії. У 1995 році там виникла Асоціація жінок-солдатів, діяльність якої спрямовувалася на прийняття закону про інтеґрацію жінок у збройні сили. В 2000 році розпочався перший набір слухачок до військових академій, після закінчення яких вони служать офіцерами в медичних, інженерних й адміністративних підрозділах. Випускниці академії можуть дослужитися до посади командира військового корабля, повітряної ескадрилї та навіть начальника Ґенерального штабу.

У Великій Британії вимоги до навчання чоловіків і жінок однакові. Офіцерський склад для армії готують у Королівській військовій академії, а офіцерів флоту—у Британському королівському морському коледжі. Британок не приймають у піхоту, бронетанкові й повітряно-десантні війська.

Австралія. З 1 січня 1999 року жінки розпочали службу в екіпажах дизель-електричних субмарин кляси „Коллінз".

Ізраїль. В ізраїльських збройних силах 20 відсотків жінок. Незаміжні дівчата (18–24 роки) призиваються на військову службу нарівні з чоловіками, але проходять її у спеціяльному жіночому корпусі «Ґейл Нашим». Основні функції жінок у інших структурах—адміністративні, обслуговуючі, інструкторські й санітарно-медичні.

Російська Федерація. У кінці 80-х і особливо в 90-х роках XX століття у збройних силах Російської Федерації відбулися докорінні зміни їхнього чисельного складу і структури. Важливим елементом перетворень є активне залучення жінок на військову службу. Вони можуть служити лише на контрактній основі. Серед контрактників жінок майже половина. На різних посадах нині служить понад 160 тисяч жінок—8,5 відсотка від чисельності всього особового складу. Найбільше їх в авіяції, військово-космічних частинах і ППО.

(Військо України)

70 ТИС. УКРАЇНОК–У ВІЙСЬКУ

КИЇВ. – Понад 70 тисяч жінок служать і працюють у Збройних силах України. З них 19 тисяч–офіцери, прапорщики, військовослужбовці за контрактом і курсанти вищих військових училищ, повідомили 7 березня в прес-службі Міністерства оборони України. Декілька десятків жінок служать на традиційно чоловічих посадах, зокрема в авіяції. Єдина в Україні жінка-штурман, старший лейтенант Олена Демідчик налітала на літаку Ан-26 220 годин. А військовий льотчик 3-ої кляси, старший лейтенант Олена Конарева має на своєму рахунку понад 130 годин лету на вертольотах Мі-2 і Мі-8.

ВІДВЕРТІСТЬ ВІЦЕ-ПРЕМ'ЄРА ІЗРАЇЛЮ ПЕРЕСА: ЛІВАНСЬКУ ВІЙНУ ТРЕБА ВИЗНАТИ ПОМИЛКОЮ

Рішення уряду Ізраїлю про вторгнення до Лівану і спроби військовою силою усунути з політичної арени ліванський рух „Гезболла" було помилкою. Про це заявив віце-прем'єр ізраїльського уряду Шимон Перес на засіданні комісії Винограда, яка займалася розслідуванням обставин і ходу ліванської кампанії в липні-серпні 2006 року.

На думку Переса, Армія оборони Ізраїлю не була готова до повномасштабних бойових дій. Крім цього, лідери „Гезболли" значно краще від ізраїльтян проявили себе у засобах масової інформації.

„Найбільшою помилкою став сам факт війни,–заявив Перес і продовжив: –Якщо б це залежало від мене, я б війни не оголошував". Разом з тим він повідомив, що свого часу не виступав проти початку воєнної кампанії виключно для того, щоб не вносити розлад в уряді, який повинен був демонструвати народові єдність і згуртованість.

За словами Шимона Переса, військові були виснажені боротьбою з палестинським терором в Газі. „Я думаю, що армія була стомлена, коли ми вплутались у війну, яка війною не була (боротьба з палестинським терором–ІНФО). У цій війні не було ні слави, ні перемоги. Це була спроба не допустити до катастрофи."

Члени комісії поцікавилися у Переса, які зміни він, як член вузького оборонного кабінету з семи міністрів, хотів би внести у процес прийняття рішень до і під час війни. Віце-прем'єр зауважив, що Ольмерт і Перес все вирішили між собою ще перед тим, як питання було поставлене перед вузьким кабінетом. „Якщо командування збройних сил проводить спочатку консультації з прем'єр-міністром і міністром оборони, то значення оборонного кабінету різко знижується. Рішення приймають дві особи, і якщо вони заздалегідь знають, чого хочуть, то переконати їх важко. Вони для себе вже все вирішили",–цитує „Сьомий канал" слова віце-прем'єра уряду.

Нагадаємо, що приводом для початку ліванської війни став напад бойовиків „Гезболла" на блокпост ВПС Ізраїлю 12 липня 2006 року. В результаті цього троє ізраїльських вояків були вбиті та двоє захоплені в полон. Воєнна операція у Лівані продовжувалась 34 дні–з 12 липня по 14 серпня 2006 року. В ході операції ізраїльська армія не досягнула поставленої мети: угрупування „Гезболла" розгромити не вдалося, а викрадені вояки так і залишилися в полоні. З приводу загального невдоволення результатами кампанії пішов у відставку голова Генштабу Армії оборони Ізраїлю Дан Халуц.

ІНФО

ВОЛОДИМИР МОТА: „Бандура – то моя зброя"

Володимир Мота належить до тих українців, про кого кажуть: „цвіт нації". Народився 24 червня 1927 р. у Львові в інтеліґентній патріотичній родині. Батько–Нестор, мати–Анна Процик. Закінчив народну школу ім. Бориса Грінченка й торговельну у Львові.

Перші уроки гри на бандурі перейняв від свого старшого брата Андрія-Романа, котрий був учнем Юрія Сінгалевича (брата у червні 1941 року у Львівській в'язниці „Бриґідки" закатували енкаведисти). Початкові навики солоспіву здобув у клясі Марії Сабат-Свірської, відомої оперної сопрано, на музичних студіях у Державній музичній школі у Львові (1943-44рр.), де директором був Василь Барвінський.

У червні 1944р. залишив рідне місто, вступивши у дивізію „Галичина". Рекрутський вишкіл пройшов у Нойгаммері, де був приділений до дивізіону зв'язку. Виїхавши на Словаччину, був висланий на радіовий вишкіл до Північної Німеччини, звідки повернувся назад до м. Жіліни. Згодом служив у Словенії, а на

Виступ Володимира Моти 23 липня 2006 року в каплиці на Меморіяльному цвинтарі в с. Червоне з нагоди відзначення річниці боїв під Бродами. Мікрофон тримає Михайло Бендина, голова Львівської Станиці Галицького Братства дивізійників.

фронті в Австрії був приділений до гарматного полку радистом.

Тут попав у велику халепу. Ще з одним вояком він сторожив засудженого на розстріл вояка за те, що вночі на варті біля штабу полку запалив цигарку. Тим міг „стягнути на штаб" ворожий вогонь. Вони дозволили арештованому втекти, а самі попали під суд. При заступстві полкового капеляна їм вдалося уникнути покарання.

Після закінчення війни дивізія опинилась в англійському полоні. Англійці перемістили полонених до Італії (Белярія, Ріміні), де вони перебували протягом 1945-47 рр., а згодом перевезли до Англії (1947-48 рр.). Але саме у таборі в Ріміні, у нелегких умовах, Володимир Мота довів, що боротися за свою ідею можна не тільки зброєю, а й словом, піснею. Навіть далеко за межами України. Так і постав славнозвісний чоловічий хор „Бурлака", який скоро став відомий далеко за межами табору. При ньому були зорганізовані і активно діяли танцювальна група, співочі квартет та тріо, згодом квартет і октет бандуристів–мала капеля бандуристів під керівництвом Ярослава Бабуняка (тодішнього соліста хору).

Володимир Мота згадує: „У таборі полонених я співав у церковному хорі. Не знаю, чи став би я тим, ким я є, як би Ярослав Бабуняк не залучив мене до хору „Бурлака", де з хористами проводили курси сольфеджіо і солоспіву відомі диригенти Степан Гумінілович та Євген Пасіка. І чи став би бандуристом, якби не Ярослав Бабуняк, який став одним із найкращих моїх друзів на все життя. Він запропонував, аби я з ним започаткував капелю бандуристів при хорі, хоч бандур у таборі не було». Але бандури творилися із того, що попадалося під руки, бо дерево в тій частині Італії було... на вагу золота. Використовували діжки з-під оселедців та сухого молока, скриньки, у яких привозили харчі полоненим, струни робили із телефонічних дротів та брали з побитих війною старих фортепіян, кріплення до струн–із гарматних гільз. Так у руках таборових майстрів-мистців творилися інструменти.

Бажання дати життя українському кобзарському мистецтву увінчалося успіхом, та ще й яким! У рімінській „консерваторії", як називали полонені своє музичне навчання, остаточно стали бандуристами Володимир Войтович, Володимир Боднар, Петро Семенюк, Петро Гулага і Володимир Мота. А Рімінський ансамбль „Бурлака", з огляду на свої успішні, повні тріюмфів виступи у таборах інших національностей, дістав назву „репрезентативний".

Командування дозволяло ансамблю виступати і за межами табору. Завдяки своїй дисципліні та високій майстерності колектив ніс розраду і підтримував дух полонених. Скільки гарних відгуків

збереглося про Рімінський ансамбль і бандуристів зокрема! А Володимир Мота здійснив подвижницьку працю й у нинішній час доклав чимало зусиль, щоб виконавська майстерність ансамблю дійшла до наших днів: із понищених старих платівок запису 1948 р. він за допомогою комп'ютера „витягнув" те, що найкраще звучало і зробив аудіокасети та компакт диски із записами цього унікального ансамблю „Бурлака".

Після звільнення з полону у 1948 р. ансамбль перестав існувати, бурлак і бандуристів доля розкидала по всьому світу. Володимир Мота оселився в Англії. Був одним із перших бурлаківців, які дали початок новому славнозвісному хорові – „Ґомін" під керівництвом Я. Бабуняка у Манчестері. Тут 8 січня 1959 року одружився з Марійкою Колянківською, дочкою о. Степана Колянківського. Згодом у 1952 р. Володимир з дружиною переїхав до Канади і оселився у м. Монтреалі, у провінції Квебек, де мешкає і донині.

Він був єдиним бандуристом на весь Квебек. У 1969 році уродженець Франції д-р Євген Якимів просив навчити його гри на бандурі. Через кілька літ вчилося у В. Моти понад 30 осіб. Заснувалася капеля бандуристів (8-10 осіб), яка виступала на телепередачах та на концертах з мішаним хором „Боян". Зчасом д-р Якимів почав сам вчити охочих гри на бандурі.

Нелегким було життя еміґрантів, але розрадою завжди була рідна пісня і виготовлена ще у полоні бандура. Ось вже понад 60 років у майстерних руках маестро Моти співає, плаче, звеселяє і підносить дух, веде стежками славних кобзарів бандура, з якою не розлучається від 1946 року. Володимир Мота виступав в Італії, Англії, Шотляндії, США, Канаді. У різних концертах, у відзначеннях він був одним з головних учасників, виступав у школах, радіо- та телепрограмах.

Ґоловна управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА нагородила Володимира Моту „Золотим хрестом за особливі заслуги", а Українська Могилянсько-Мазепинська Академія Наук, яку засновано у Львові в травні 1938 постановою Уряду УНР в екзилі з метою продовжувати розпочату працю ВУАН у Києві і котру відновив в діяспорі проф. Ярослав Рудницький з Монтреалю, нагородила „Грамотою признання за працю на ниві кобзарського мистецтва".

Подано за статтею Ярослави ПАВЛІВ
та автобіографією Володимира МОТИ

У ПАМ'ЯТЬ РОМАНА ЧОЛКАНА СТВОРЕНО „ФОНД ДИВІЗІЙНИКІВ"

Роман Чолкан народився 29 травня 1923 року в селі Більче-Золоте Тернопільської области. В часи совєтської окупації, в 1939-1941 роках, закінчив учительські курси і викладав у початковій школі недалеко від свого села. Під час німецької окупації вчився у торговельній школі. Коли в 1943 році проголошено формування Дивізії „Галичина", Роман зголосився до неї. Молодший брат Мирослав залишився опікуватися батьками і господарством. Коли наступаючі совєтські війська знову прийшли до села, Мирослава забрали до армії–і так брати Чолкани опинилися по обох сторонах фронту.

Роман перейшов військовий вишкіл і офіцерську школу військової інтендатури в Німеччині, в Словенії та Австрії. Після закінчення війни з Дивізією опинився в англійському полоні в Ріміні, в Італії, а згодом в Англії. До Канади, де жили його вуйки, прибув 1951 року.

У короткому часі заснував фірму продажу нерухомости, якою провадив аж до відходу на пенсію в 1985 році. Фірма R. Cholkan Real Estate, яка в 1970-их роках мала 22 філії по південному Онтаріо і понад 200 працівників, була однією з найбільших у провінції.

Роман Чолкан помер 24 лютого 2006 р. Залишив дітей Євгена і Анну, невістку Олю і двоє внуків–Христину і Гриця. Його молодший брат Мирослав помер в Україні три місяці раніше.

Життя Романа Чолкана було зосереджене на українській громаді–на родині, праці і на приятелях-дивізійниках. Коли його дружина Люба Кочергін померла 1972 року, Роман залишився із 16-літнім сином і 14-літньою дочкою і мусив сам зайнятися їхнім вихованням. Він хотів, щоб вони виросли свідомими українцями і стали на власні ноги. В 1973 році він відвідав з дітьми Україну, щоб вони побачили, де він родився, і познайомилися з родиною своєї мами Люби.

Важливу роль у його житті відіграло його підприємство–не тільки тому, що давало матеріяльне забезпечення родині, але як доказ того, що людина може осягнути, коли знає, чого хоче, і готова працювати. Фірма давала йому можливість бути працедавцем своїм друзям і знайомим. Напевно, в Онтаріо не було іншої фірми, яка мала таке велике число працівників-дивізійників.

Роман Чолкан допомагав новим еміґрантам з України і Польщі. Він знаходив їм працю, оплачував навчання, давав їм приміщення у себе в хаті на місяці і навіть роки, заки вони стали на ноги. Все це робив без розголосу і без користи для себе.

Одна з найприкріших подій у його житті сталася в 1971 році, коли його пропоновано на пост у Дирекції Toronto Estate Board. За день перед голосуванням у виборців появився лист, який, посилаючись на його службу в Дивізії, звинувачував його у воєнних злочинах. Він подав автора листа до суду і виграв відшкодування на суму $20,000. Хоч грошей відшкодування він ніколи не побачив, судова заборона проти звинувачення запевнила йому деякий спокій від подібних наклепів.

Роман Чолкан завжди цікавився тим, що пишуть про Дивізію. Кілька років перед смертю співпрацював з автором з Великобританії Майклом Мельником, сином дивізійника й шотляндки, який приїхав до Канади збирати матеріяли до своєї книжки "To Battle: The Formation and History of the 14th Galician Waffen–SS Division". Перший наклад в ціні 50 англійських фунтів випроданий, а цього року появиться другий наклад.

На похороні Романа Чолкана замість квітів на могилу його товариші та знайомі зложили $2,500 на новостворений Фонд Дивізійників при Українсько-Канадському Дослідно-Документаційному Центрі.

Перший сценарій фільму „Між Гітлером і Сталіном–Україна в Другій світовій війні" продукції УКДДЦентру передбачав шість півгодинних фільмів, один з яких мав бути присвячений Дивізії „Галичина". Через різні, головно фінансові, причини вийшов одногодинний фільм. У цій стрічці історію Дивізії значно скорочено. Не використано всіх зібраних матеріялів–документів, фотографій, фільмових кадрів, зокрема 43 записи аудіо- і відеоінтерв'ю з членами Дивізії.

Англомовна версія фільму була вперше висвітлена 2003 року в Торонто, а україномовна–2005-го у Києві. Весь зібраний матеріял залишився в архівах УКДДЦ, і він може стати основою для створення фільму про Дивізію.

Щоб цей проєкт зрушити з місця, Дирекція заснувала окремий Фонд Дивізійників. Крім пожертви ($2,500), зібраної на похороні Романа Чолкана, родина Чолканів склала ще $5,000 на Фонд. Тепер УКДДЦентр розвиває кампанію, щоб зібрати кошти на написання сценарію і затруднення режисерів фільму про Дивізію.

Підзаголовок фільму „Між Гітлером і Сталіном"–„Ненаписана Історія" (The Untold Story). Зі всіх тем Другої світової війни саме правдива історія Дивізії найменше знана і тому найчастіше спотворювана. Дирекція УКДДЦ відчуває зобов'язання супроти тих людей, що залишили їй свої спомини і матеріяли, і вірить, що в Канаді і

Америці існують засоби, які дозволять створити документальний фільм, що висвітлить правду про Дивізію і буде цікавий для глядача і на Заході, і в Україні.

Датки на Фонд Дивізійників можна складати на:

UCRDC–Fond Dyviziynykiv
620 Spadina Ave., Toronto, ON M5S 2H4, Canada
e-mail: info@ucrdc.org tel: 416-966-1819

Оксана ЗАКИДАЛЬСЬКА

До „Фонду дивізійників"!

Ні, це не збіг обставин, це справжнє предоприділення!

У Львові 17 жовтня 2005 року відбулася презентація документального фільму про Дивізію–„У рамках долі", створеного молодим режисером Тарасом Химичом. Фільм був показаний по львівському й київському телебаченні.

Тарас Химич (режисер і виконавець фільму) народився у Львові, почав студіювати у Львівській Академії Мистецтв, а потім продовжував вчитися у Міннеаполіс, Міннесота, й закінчив коледж в 2000 році. Повернувшись до Львова, почав працювати на львівському й київському телебаченні. Його роботи високого професійного рівня, що відзначено в журналі „TV-Парк-2000 р."

Тарас вклав дуже багато зусиль, роблячи фільм „У рамках долі"– їздив до Німеччими, Австрії, Словаччини, зібрав багато матеріялу, мав зустрічі з дивізійниками у Львові, був у контакті з Майкелом Мельником з Англії, автором великої історії Дивізії *To Battle* (До бою), який висловився, що цей фільм є найкращим фільмом про Дивізію.

Тарас Химич знає англійську мову, що дозволяє відразу робити фільм у двох мовах. Це дуже важливе для українців роджених в англомовних країнах, щоб їх співвітчизники дізналися про правдиву історію Дивізії.

Коли я прочитала про те, що в Торонто створено фонд, який своєю ціллю має намір створити фільм про Дивізію, то подумала: якщо об'єднати бажання Фонду й професійні можливості Т. Химича, то кращого варіянту важко знайти. Йдеться про те, щоб зробити цікавий художній фільм про Дивізію, щоб пояснити й сказати, хто і які були дивізійники і як діяла Дивізія. Для молодих людей, які перестають читати, але фільм завжди оглянуть. І залишиться документація для історії. Очевидно, все це вдасться осягнути при співпраці з Братством дивізійників та його допомозі. Треба спішитися, бо і тих, хто хоче розказати, і тих, які хочуть це почути, стає все менше і менше.

Ірена Терлецька
Рочестер, Нью-Йорк, США

ІВАН НАЗАРОВЕЦЬ

Іван Назаровець („Тихоліс") народився 1923 року в селі Любича Королівська (Польща). Закінчив Домашево-Любельську гімназію. Свою долю пов'язав з ОУН і свій життєвий шлях пройшов чесно. Починаючи з 1942 року Іван брав участь в організації груп опору на Равщині під керівництвом Дмитра Пелипа („Ема")–майбутнього леґендарного курінного стратега і тактика в боротьбі з німецькими, польськими та московськими окупантами.

Як „дивізійник" проходить військовий вишкіл у Гайделяґрі та підстаршинську школу в Лявенбурзі (Поморія). Життя Івана Назаровця можна вимірювати діями і життєписом його друга і старшого побратима Дмитра Пелипа („Ема"). З того часу їхні дороги йшли паралельно, а вони їх пройшли героїчно, чесно.

Прибравши псевдо „Тихоліс", він брав участь майже в усіх боях, які провів курінний „Ем": на полігоні за Магеровом, у Пирятині, Зубейках, Луциках, Синьковичах, Голому Равському, не називаючи дрібні сутички з ворогами, а їх було значно більше, ніж великих битв. Після загибелі „Ема" 7 листопада 1944 року в селі Яструбичі Радехівського району на Львівщині „Тихоліс" залишає свою сотню в УПА і переходить у збройне підпілля. Його призначає Служба Безпеки надрайонним керівником (Магерів, Рава-Руська). На тому терені, де діяв „Тихоліс", деякі групи підпільників протрималися до кінця 1953 року. Можна сказати без будь-яких сумінівів, що „Тихоліс" виховав нашу героїню. Він разом з командиром надрайонної боївки Григорієм Соломахою („Грізним"), як тільки-но прийшли до нас московсько-совєтські війська, а був якраз початок національно-визвольної боротьби, часто „гостювали" в господарстві Лагодичів. Звичайно, причиною такого гостювання була Софія, яка вела дуже активну роботу в українському русі. Організація посилала „Тихоліса" на Схід щодо питань творення Організації. Переглянувши його десятирічний реченець перебування в підпіллі, можна лише дивуватися, що людина змогла ці труднощі пережити. Загинув „Тихоліс" як надрайонний референт СБ Жовківщини героїчною смертю 29 вересня 1953 року.

Іван Дубка „Дорогами боротьби",
Переможні бої УПА, т. 2.

До історії 1-ої УД УНА

„СВОЮ ДОЛЮ ДИВІЗІЙНИКИ НЕ ВИБИРАЛИ..."

У травні в Івано-Франківську побував відомий український історик Ярослав Грицак. Він є доктором історичних наук, професором Львівського національного університету імені І. Франка, директором Інституту історичних досліджень при університеті та завідувачем катедри історії України Українського католицького університету. Ярослав Грицак–один із найбільш авторитетних науковців у Східній Европі.

Одна з тем, над якою активно працює дослідник,–історія дивізії СС „Галичина". Наприкінці квітня виповнилось 64 роки з часу створення дивізії. Уже котрий рік в Україні тривають гострі дискусії, у центрі яких–СС „Галичина". Журналіст „Галицького кореспондента" зустрівся з паном Ярославом і попросив висвітлити свою позицію щодо цієї проблеми.

–Чому до історії дивізії СС „Галичина" прикута така увага українського суспільства, адже на аналогічні національні частини СС в інших країнах ніхто, окрім науковців, не зважає?

Передовсім тому, що дуже невдале поєднання: СС і Галичина. СС у нас завжди асоціюється зі словами „нацизм", „фашизм", „ґестапо". Разом з тим, слово „Галичина" для українців–такий собі ідеальний зразок українства, земля, якою вся Україна мала б бути, з якої мала б брати приклад. На жаль, вона такою не є. Для тих же людей, у яких саме слово „Галичина" та галичани викликають роздратування, поєднання „СС Галичина" є просто даром з неба. Ця дивізія стала і благословенням, і прокляттям для Галичини, залежно від того, хто і як на це питання дивиться. Для одних–це будівництво національної історії, для інших–ідеальний спосіб очорнити таку роботу.

–Як нинішні українські історики оцінюють створення та діяльність дивізії СС „Галичина"?

Історики не оцінюють позитивно чи неґативно. Вони просто пишуть те, що було. Вони пробують пояснити, чому виникла потреба створення СС „Галичини". На жаль, така спокійна наукова розмова нікому не потрібна. Усі чіпляються насамперед за політичний бік цієї проблеми. Об'єктивна ж історія показує, що немає потреби ані демонізувати дивізію, ані героїзувати її.

Створення цієї дивізії було зумовлене доконечною потребою. І це аж ніяк не було пов'язано зі співпрацею з Гітлером. Ішлося про свої українські прагматичні інтереси.

–Якими ж були українські інтереси на той час?

Ті українські чільники, які творили дивізію, були віком 40-60 років. Це означає, що всі вони мали пам'ять про Першу світову війну. Більшість із них брали в ній участь. Це були колишні січові стрільці, піддані Австро-Угорської монархії. Чи той самий митрополит Шептицький, який благословив створення дивізії і був за свідомістю громадянином Австро-Угорської імперії. Що я хочу цим сказати? Коли виникає екстремальна ситуація, наша свідомість покладається не на нові розв'язки, а на добре знайомі схеми. Для людей, які творили дивізію, існував передовсім страх, що з українцями до кінця війни не будуть рахуватися, вони не матимуть своєї леґальної армії (наголошую, леґальної, правової, а не партизанської, якою була Українська Повстанська). А якщо не буде української армії, то не буде ґаранта утримання порядку на цій території, не буде захисту проти етнічних чисток, які були цілком можливими.

Тому основною була позиція: ми створимо за допомогою німців леґальну армію, яка переросте в національну, буде леґітимною в очах світу і захистить українську територію.

–Які ще причини підштовхували українців до створення дивізії?

У той час ніхто ще не знав, як закінчиться війна. Союзники так швидко просувались з боку Італії, що не лише у Львові, а навіть у Донецьку, як свідчать документи, була віра, що вся Україна стане американською окупаційною зоною. Принагідно згадаємо, що американці пізніше дивізійників потрактували як звичайних військовополонених і аж ніяк як коляборантів.

Треба також пам'ятати, що українською Галичина стала аж 1939 року. До того це була частина Польської держави, яка відійшла від неї внаслідок сумнівного пакту між СРСР та Німеччиною. Отож, дивізія мала перед лицем США та Великобританії встановити де-факто статус українців як державної нації. Армія (СС „Галичина") тут відігравала основну роль. Усе це робилося, зрештою, для порятунку української справи. І ті, хто її творив, були переконані, що все це треба робити в леґальний спосіб, оскільки були в минулому громадянами правової держави–Австро-Угорщини. Це була концепція закону права.

–Як зараз зняти проблему, як вгамувати пристрасті довкола СС „Галичини"?

На мою думку, ми мали б використати досвід Еспанії, де все суспільство було поділено на дві частини до 1975 року. Усі пам'ятали громадянську війну, еспанці жили жорстокістю минулих подій. Але 1975 було врешті прийнято позицію: погоджуємось, що обидві воюючі сторони були праві і неправі однаковою мірою. Суспіль-

ство погодилось, що всі учасники тих трагічних подій були поставлені в такі обставини, що змушені були діяти саме таким чином. Вони стали жертвами обставин. На обговорення цієї теми був накладений певний негласний мораторій. Усіх, хто брав участь у війні, сприймали як ветеранів, незалежно на якому боці людина воювала. Історики навіть назвали еспанський досвід прикладом тимчасової історичної амнезії, яка допомогла вилікуватись суспільству. Цей шлях, думаю, підходить і для нас. Треба припинити патосні дискусії і дочекатись, поки зміниться покоління. Ми повинні сприймати свою історію такою, як вона є, і не шукати в ній винних. Не забуваймо, що дивізійники–це були молоді хлопці, які волею національної та світової історії були кинуті у вир подій, свою долю вони не вибирали, вона вибрала їх.

Розмовляв Іван КОСТЮК

ЛИСТ ВІД АКАДЕМІКА МИКОЛИ МУШИНКИ

Пряшів, 24.10.2006

Вельмишановний пане Вериго,

Десь перед роком до мене потелефонував 84-річний дивізійник Роман Яніцький, який вже 54 роки живе у Судбури в Канаді і розповів про чотирьох своїх товаришів, які загинули в с. Ердутка, а він їх особисто поховав на місцевому цвинтарі. Попросив мене зайнятися розшуком їх могил.

Мої розшуки довго були безрезультатними та на днях я встановив, що їх було перепоховано на німецькому цвинртарі в с. Важець. В архіві я встановив імена всіх чотирьох, дати їх народження і смерті, військові звання (всі–„ґренадири"), точні назви їх військової частини та числа гробів, в яких їх поховано у Важці.

Я пригадую, що ще за ери комунізму пан Сірський Василь (а, здається, і Ви) просили мене розшукати ці могили і поставити на них пам'ятник, який дивізійники були охочі фінансувати. Я тоді побоявся, бо це було для мене дуже небезпечно. Зараз часи змінилися і я хочу надолужити прогаяне. Йдеться про дивізійників:

Глибицький Михайло, нар. 5.8.1923

Ґусак Петро, нар. 20.6.1923

Музика Микола, нар. 20.2.1923

Токар Іван, нар. 26.7.1923

Всі загинули 3 листопада 1944.

Все це я довідався з архівних джерел. Важець віддалений від Пряшева десь 200 км.

З привітом,

Микола Мушинка

ЗА ЗЕМЛЮ РІДНУ, ПРОТИ КРИВДИ І ЗЛА
йшли у бій з окупантами Юліян Ґлоба та Іван Фіялка, вояки славетної Української дивізії „Галичина"

Родом вони з Тернопільщини. Юліян Ґлоба з Великої Березовиці, що поблизу Тернополя, а Іван Фіялка з Денисова Козівського району. Обидва були студентами, разом вчилися. За професією–вчителі. Хлопці були свідками вересневого червонозоряного „визволення" 1939 року. Тоді СРСР і Німеччина були союзниками, разом напали на Польщу, розділивши територію між собою. Бачили залізничні ешелони з безневинними людьми, депортованими в Сибір. Насторожували безпідставні арешти. Люди пропадали безслідно. Впроваджувалися примусові поставки зерна, „добровільна" грошова позика громадян державі. На хліборобських угіддях стали з'являтися польові військові летовища. У краї зосередили багато військової сили і бойової техніки, і в доповнення до всього цього–насильницька колективізація сільського господарства.

Зліва: Нестор Чорній, Іван Фіялка на горі Жбир-Ясенів, під Бродами, 22.7.2001 р.

Ставало очевидним, що країна Рад готується до воєнних дій. Поступово із західноєвропейського театру бойові дії німці поширили і на наші території. „Нєпобєдімая і леґендарная" червона армія з великими втратами панічно втікала на схід. 2 липня 1941 р. німецькі війська зайняли Тернопіль. Населення з полегшенням зітхнуло. Поступово життя переорієнтовувалося на воєнний лад. Та минуло два роки, відгриміла Сталінградська битва. Після поразки на Волзі стало зрозуміло, що Німеччина програє війну і більшовики знову повернуться на нашу землю. Словом, Україну треба було захищати.

28 квітня 1943 року було проголошено створення Української дивізії „Галичина" з метою боротьби проти більшовицької Росії. Побратими Іван Фіялка і Юліян Ґлоба, не вагаючись, зголосилися до Української дивізії. Попереду молодих добровольців чекав рік дуже суворого гарту та скрупульозного військового вишколу. У кінці червня 1944-го

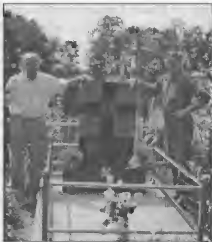
Іван та Юліян в складі одинадцятитисячної дивізії „Галичина" уже стояли на східному фронті, під Бродами. Вони служили в легкій зенітній батареї. Військові чини в них–десятники. Юлько Ґлоба був командиром рою, а Іван Фіялка–заступником командира рою. Хлопцям випало обороняти залізничну станцію Ожидів (нині Буського району Львівської області) від ворожих літаків. Одного разу до Юлька прийшов його знайомий ще з дому, з рідного Тернополя, і розповів, що конче потрібна амуніція для УПА. Порадившись, Іван з Юльком вирішили допомогти своїм–навантажили на підводу боєприпаси, що були в них на складі, і відправили повстанцям.

З початком липня 1944 р. радянські війська почали так звану Львівсько-Сандомирську операцію. Вони мали багаторазову перевагу над німцями як у людях, так і в бойовій техніці. Тож не дивно, що оперція розвивалася успішно.

У ході бойових дій під Бродами з 11 по 22 липня день і ніч клекотіло, мов у пеклі. 18 липня 1944 р. кільце оточення замкнулося і постійно стискалося. Іван Фіялка і Юліян Ґлоба були в числі тих, хто прикривав відхід дивізійників. В один з липневих днів радянські танки атакували оборону. Один з червонозорих танків на великій швидкості промчав повз них. По другому хлопці вистрелили фаустпатронами. Танк загорівся. Решта бронетехніки повернула в іншому напрямку. Строчили кулемети, свистіли кулі, рвалися бомби і ґранати. Все навкруги гуркотіло, гриміло і палало. Під вечір надійшов наказ відходити. Устаткування і зброю, яку неможливо було забрати з собою, знищували. Зенітники прихопили боєприпаси і одну зенітку, а три інші ліквідували. Відходили цілу ніч. Вдосвіта зайняли нову лінію оборони. Передиху не було. Бо почалися нові кровопролитні бої. Червоні безперервно наступали. Дивізійники хоробро відбивалися і сміливо контратакували. З повітря постійно „турбувало" радянське летунство. Вогнем зенітки вояки Ґлобового рою збили одного, а невдовзі сильно пошкодили другого літака, який приземлився за кільцем оточення. Німецьких літаків у небі не було, хоч жорстокі бої ще тривали. Ставало дедалі очевиднішим, що радянської військової лавини не стримати.

Відчайдушним контрударом вдосвіта 22 липня 1944 р. дивізійникам вдалося прорвати вороже кільце оточення між селами Княжим і Ясенівцями, що біля Золочева. Близько 2000 вояків вирвалися на волю. На жаль, не всі змогли прийти до місця прориву. Серед них були Іван Фіялка та Юліян Ґлоба. Кілька ночей вони шукали виходу з цього пекла, але безуспішно. Згодом до них приєдналися ще троє вояків з іншого підрозділу. Переховувалися у лісі, доки їх не зловили. Чинити опір було безглуздо. По дорозі їх приєднали до раніше затриманої групи дивізійників. Несподівано всіх зупинили і вишикували в один ряд. Конвоїр ганьбив полонених і наприкінці виголосив: „Вам, ізмєнікам совєтской родіни,

іменем трібунала присуждается расстрел".І почав по черзі стріляти. Несподівано на коні примчав вершник з майорськими погонами і припинив це самочинство.

Богдан Чамбул та Зенко Явний коло дивізійного пам'ятника в селі Денисові на Тернопільщині, де спочивають Петро Коваль, Омелян Ружило, син і батько Букшаки.

–Бросай оружіє!–вигукнув він до конвоїра. На черзі вже мав впасти тринадцятий полонений. Ним був Іван Фіялка. Після нього стояв Юліян Ґлоба. Несподівано становище круто змінилося. Майор призначив іншого конвоїра і наказав йому довести уцілілих вояків до табору полонених. Надалі перебування затриманих дивізійників було на грані життя і смерті. Потім було слідство, суд і вирок. Юліяну та Івану присудили по десять років виправно-трудових таборів.

Юліян Ґлоба відбував покарання у далекому Магадані. Там познайомився з репресованою українкою з Волині, одружився. Після звільнення повернулися в Україну, у Велику Березовицю, де помер у серпні 1997 р.

Понад дві третини полонених дивізійників загинули на каторзі, у таборах горезвісного сталінського гулагу. Виживали найсильніші. Крім жахливих умов утримання вояків, над ними жорстоко знущалися. І нині не раз здригається уві сні Іван Фіялка, коли згадує криваву „масакру", яку довелось пережити молодому галичанину на лісоповалі, в Архангельській області. Службовці і табірна охорона святкували зустріч Нового року. Тим часом в одному з бараків, де був Іван, в'язні-злодійчуки вчинили бійку між собою. Замість того, щоб навести порядок, табірна служба вирішила все „по своєму усмотрєнію", арештувавши багатьох невинних. В'язням, у тому числі й Іванові, одягли наручники і повели в окреме приміщення. Там табірні наглядачі влаштували для себе „боксерські розваги". З одного боку вони, а з другого–беззахисні „зеки" у кайданах. Били в'язнів довго і безжалісно. Кров невинних додавала бузувірам азарту. Тривалий час одужували після цього побоїща в'язні. Захисту і правди не було де і в кого шукати.

У серпні 1954 року Іван Фіялка повернувся до Денисова, що в Козівському районі. Одружився з дівчиною-односельчанкою і виїхав до Стрия, Львівської області.

***Нестор ЧОРНІЙ**, м. Тернопіль*

ЗНАЙДЕНО НЕРОЗПАКОВАНІ АРХІВИ МАЗЕПИ!

Українські журналісти знайшли в Ермітажі скарб! 234 засмолені коробки з усіма документами, що стосуються Мазепи 1709-20 років! Так званий Український фонд пітерського Ермітажу, яким опікується ФСБ, зберігає фантастичні речі. Чомусь в леґендарному музеї планетарного значення і досі діє таке огидне утворення, як спецхран КДБ СРСР №9, яким керує місцева спецслужба. В музеї (!) і досі лежить чимало коробок з документами, які стосуються України, опломбовані печатками ОГПУ, НКВС, КДБ, відкривати які і досі не можна! За чиїм наказом? Дзержинського, Ягоди, Єжова, Берії, Сталіна, царської охранки?

–Нам стало відомо, що в Ермітажі збереглися всі матеріяли так званого „Мазепинського дела", упакованих в 234 дерев'яних коробки протягом 1709-20 років!–розповіла шеф-редактор журналу „Музеї України" Наталка Іванченко,–11 років царські нишпорки виловлювали і жорстоко катували соратників Гетьмана Івана Мазепи, вимагаючи видати всі таємниці Гетьмана, гарячково шукаючи великі скарби. Так і не знайшли. А протоколи допитів, гетьманські архіви, якісь речдоки упакували в скрині, засмолили, опломбували стрічками з надписом „Не открывать до особого Высочайшего распоряжения". До 1931 року ці фонди були абсолютно засекречені, лежали в особливих підвалах Адміралтейства. Потім їх перевезли до Ермітажу, розмістили в українських фондах, рівень секретности трохи знизили, а відкривати так і не дозволили!

У сучасній Росії Мазепу справді бояться, вважають головним ворогом імперії, намагаючись взагалі не згадувати цього визначного діяча національно-визвольного руху, істинного героя України.

Тільки кілька років тому історик Т. Яковлева знайшла і почала досліджувати Батуринський архів, який зберігся в Санкт-Петербурзі і Москві. Преса почала писати про колекцію козацьких реґалій, захоплених росіянами після Полтавської битви, знайшлися речі в Швеції...

Вигулькнула шабля Мазепи. Виявляється, свого часу її шукав Ґоліцин за наказом Меншикова та Долгорукого. Була ціла епопея. До Польщі посилали спецгрупу з великими грошима. Не знайшли. Тільки 1945 року вже радянські спецслужби вивезли якусь шаблю з Краківського Арсеналу в той же Ермітаж. Не знаючи того всього, співробітники журналів „Музеї України" та „Нова Січ" теж долучилися до пошуків через Канаду і Польщу. Була знайдена унікальна реконструкція шаблі в Канаді. Провівши розслідування, знайшли і ориґінал в Ермітажі.

Про двобій Американського козацтва з розвідниками Пітерського ФСБ, які вирішили викупити реконструкцію, підсунувши її чільній українській владі за певні політичні поступки, преса вже детально писала. Україна знову перемогла. Честь Президента України і Прем'єр-міністра було врятовано.

–Звертаємося до української влади та дослідників. Давайте спільно розгадаємо таємницю 234 скринь з документами Мазепи!– говорить Н. Іванченко.–Адже для істориків України і Росії–це знахідка світового рівня! Документи і речі 300-річної давнини, яких не торкалися руки дослідників! Можна говорити про унікальний документальний скарб, який дійшов до нас через віки!

Історики-мазепознавці, яких опитали журналісти, знали про існування подібних документів, але вважали їх втраченими. Залишається подякувати царській охранці, НКВС, КДБ за збереження скарбу! От тільки хто відкриє коробки? Коли? Як будуть вивчати і оприлюднювати документи? Без енергійного втручання МЗС України, Мінкульту, Секретаріяту Президента не обійтися...

Віктор ТРИГУБ

редактор журналів „Музеї України" і „Нова Січ"

Президент України

Вітання з нагоди 10 річчя утворення Всеукраїнського об'єднання ветеранів

Шановні ветерани!

Сердечно вітаю вас з 10-річчям від дня утворення авторитетного і знаного у державі Всеукраїнського об'єднання ветеранів, яке згуртувало у своїх лавах учасників бойових дій Другої світової війни, національно-визвольного руху, інвалідів і пенсіонерів.

За час своєї діяльності ви виявили себе активною громадською силою, що спроможна вирішувати важливі питання людей поважного віку, надавати їм реальну допомогу. Для нас ви є взірцем служіння Українській національній ідеї, зразком самопожертви заради рідної землі й прийдешніх поколінь.

Переконаний, що з притаманними вам оптимізмом та енергією, ви й надалі здійснюватимете свою благородну місію задля зміцнення державності України, її демократичного розвитку, взаєморозуміння і примирення всіх учасників війни та боротьби за незалежність України.

Щиро дякую за вашу подвижницьку працю та зичу доброго здоров'я, щастя і добробуту на довгі літа.

Честь вам і слава!

Віктор ЮЩЕНКО

УКРАЇНЦІ В ПОЛЬСЬКОМУ КОРПУСІ ген. АНДЕРСА

Кол. редактор щоденника „Життя в таборі" у Ріміні мґр. Орест Корчак-Городиський прислав до нашої редакції листування з Григорієм Драбачом, відомим громадським і політичним діячем у Британії, з Шотляндії в 1946 році. У своїх листах він описує воєнне й повоєнне життя. Друкуємо деякі уривки.

Редакція

В Польській Армії українців мусимо розділити на дві катеґорії:

а) Українців у Польскій Армії, що тому кілька років вступили до армії в Росії (радше в Сибірі), що були вивезені більшовиками в 1941 році. Щоб врятувати себе від каторжних робіт, а то і погибелі, вступали в Польську Армію, організовану свого часу Сікорським, але це їм не легко приходилось, більшовики українців не пускали в Армію Польську, а знову поляки українців взагалі не хотіли прийняти. Це стало причиною, що всі ті українці, які хотіли вирватись з Сибіру, змінювали свою національність, релігію і під маскою „поляки" опинились в Польській Армії. Щоб не довідались про їх національне походження майже до самого кінця війни (в виїмках і досі) не виявили своєї національности. Їх сьогодні найбільше в Італії (II Корпус) та на Континенті (I Дивізія). Значний відсоток є в Палестині та Африці, які опісля „здезертували" з Польської Армії. Там же багато і українських родин, що були вивезені більшовиками.

б) Це українці, які майже до половини (або далі) 1944 р. були на Рідних Землях і стали зловлені німцями в Німецьку Армію, переважно приділені до німецьких частин. Діставшись до американської

чи англійської неволі як полонені „цивілі” або жовніри, по кількамісячнім побуті в лагері перевезені в Англію, де мусіли вибрати: або як польські „обивателі” вступити до Польської Армії, або як „русскі”„горожани” вертати негайно на „Родіну”. Після боротьби проти одного і другого, вибирали перше і рівнож частина (менша) зі страху перед репресією поляків у відношенні до українців, писались поляками, більша частина вступила в Польську Армію як українці.

Положення спочатку було вкрай жахливе, поляки готувались нас „судити” за „збродне” в краю. Це привело навіть до самогубств декотрих наших слабших духовно хлопців, а рівночасно до „маскування” в своїй національності, зі страху перед репресіями, але група найсвідоміших старалась за всяку ціну рятувати існуючий стан українців в Польській Армії. Але з початком ще 1945 р. нас не „розуміла” навіть українська еміґрація за океаном (подібно як Вас [дивізійників] за вступлення в німецьку армію). Це доводило хлопців до розпуки, бо що тоді говорити про край?... Ми тоді рішили діяти без помочі еміґрації використовуючи українців (в деякій мірі з лихим минулим), що довший час як старшини чи підстаршини були в Польській Армії. І вдалось не тільки їх „використати”, але і „переродити” в поглядах і вони власне в наше організування вложили великий вклад праці.

В другій половині 45 р., по довгій і тяжкій „торгівлі” з польським урядом, вдалось осягнути дозвіл належати українцям до СУБу [Союз Українців Британії]. Щойно з початку 1946 р. ми стали настільки зорганізовані і „сильні”, що, як і поляки, так і наша еміґрація почала з нами „числитись”. Не легко прийшлось нам видати наш бюлетень „Наш клич”, брак середників [засобів] як рівнож легковаження (не вірили в успіх) канадців, з якими ми ввійшли у зв'язки, а також, що не було можливости нікому стало [постійно, тривало] працювати в тому напрямку–поборола тільки сильна воля кількох одиниць. Зараз можна сказати, що ми чуємося досить „сильними” і здобуваємо в кожному напрямку успіхи. Тим більше, що як канадські, так і американські українці готові нам помагати. „Стара еміґрація” в Англії дуже слаба і нечисленна.За виїмком української громади в Манчестері, українців в Англії майже не було. Але і ця громада була більш для „традиції” і хиталась в різні сторони. Оживили її українські канадські вояки, які в час війни там гостювали. В Лондоні відіграв деяку ролю „Союз Українських Канадських Вояків”, а дальше „Українське Допомогове Бюро”, яке стало центром на Европу.

Про себе. Я походжу з Підгаєччини. До червня 44 р. був на Рідних Землях, себто працював... Опісля зловлений німцями до війська, дістався до Франції. Тут зразу втік, через 2 тижні переховувався у

французькім підпіллю. Із приходом американців опинився в американськім лагері. З групою українців перейшли всі лагери з різними національностями. Річ ясна, для українців місця не було–або „поляки" або „рускі". На це ми не годились. Включили в собі значну частину „східняків", і по 5 місяцях нас вивезли в Англію та передали в руки англійців. Ті відставили до польського військового обозу. Ми знову не погодились, в Армію Польську ми не хотіли вступати і стали поляками арештовані. Через 2 тижні нас держали, „тягнули на різні допити", питали скільки „зарізали...", чи належали до ОУН і т. д. Всі події були їм відомі... Ми підписалися, що відрікаємося польського обивательства [громадянства], і врешті нас відставили до „Руского репатріяційного лагеру", звідки мали ми їхати в „Родіну". Ми збунтувались і збойкотували все, нічого не приймали. З амбасади СССР приїхав полковник, і коли ми заявили йому про всю правду в очі, він, називаючи нас бандерівцями і „самостоятельниками," погрожував, що нас під конвоєм відправлять в „Родіну", або „постріляють". Ми погодились на друге...

Дались нам добре в знаки англійські підстаршини жиди. Сильний протест примусив англійців вмішатись у нашу справу. Рівнож написали ми прохання, накреслюючи дійсність і причини, для чого не хочемо повертати до Англії. Опісля перевезли нас до німецького лагеру, а дальше з поворотом в польський. Англійські старшини замітили, що це одинокий для нас вихід. Сим разом частина пішла в Польську Армію, а нас кільканадцять стали другий раз арештовані поляками. Найголовніше це, що через цілий час цієї нашої „мандрівки" та боротьби ми не могли віднайти та получитись з якимсь українським комітетом, чи хоча б віднайти українську душу. Правда, декотрі з наших українців, як я опісля довідався, знали про нас, бо справа була досить відома в Англії, однак ніхто не відізвавсь до нас. В остаточності опинився і я в Польській Армії і став звільнений з арешту, річ ясна, що опінія в них осталась „добра". Та час змінився і вони самі тепер безсилі.

Трудно описати, в якому положенні знайшлись наші хлопці, вступивши в Польську Армію. Досить цього, що були випадки, що кінчали самогубством. Всі по більшій частині одинцями порозкидані по різних відділах, що сильно вплинуло на духовний стан. Я вступив в Армію Польську в квітні 45 р. і щойно по довших зусиллях вдалось віднайти кількасот українців, а опісля вдалось зорганізувати СУБ (Союз Українців Британії). Тепер ситуація виглядає краще. Хлопці поволі „віднайшлись". Вдалося знову відзнайти і осягнути все, що було перерване, і життя пішло в рух.

Григорій ДРАБАЧ

Спомини

Олекса МІДЖАК

МІЙ БОЙОВИЙ ШЛЯХ

Коли приїхала вербувальна комісія в Миколаївський район, я відразу записався в Дивізію. Призивали на початку листопада 1943 року в вишкільний табір „Гайделяґер" біля м. Дембіца, де формувалася Дивізія. Нас умундирували і відправили на навчання в Західну Німеччину в місто Ольденбурґ. Там ми пройшли вишкіл протитанкових стрільців і в березні 1944 року прибули в Нойгаммер, у східну Німеччину, де нас розподілили по полках. Я потрапив у 30-й полк, 14-у сотню протитанкової артилерії–гармата 75 мм.

Перед відходом на фронт сотню розділили на дві частини. 1-а і 2-а чоти мали протитанкові гармати, а 3-я і 4-а–„офенрори" (базуки) і „фавстпатрони" („протитанкові п'ястуки"). Чота поділялася на три групи, у групі було 12 стрільців (по два до однієї „рори" (6 „рор")). Перший стрілець мав „рору", а другий термічні заряди, які пробивали броню танка (2,8 см сталі) на відстані 150 м. У групу також входили кулеметник, командир і водій, „фарцойґу" (тягач на гусеницях) з причепою. Разом 15 чоловік. Я був кулеметником без другого стрільця, сам носив і запасні цівки і бубни, в які входило 50 куль.

Наприкінці червня 1944 року наш полк виїхав на фронт. Вивантажилися ми в Ожидові. Піхота крокувала пішки, а наші гармаші з „офенрорами"–на причепах. Я з кулеметом їхав попереду мотоциклом. І ось фронт: з боків далеко було чути стріли, вгору злітали ракети–білі і червоні, а час від часу пролітали ворожі літаки. Часто пролітала кулеметна черга світляними кулями. Вночі прибули ми за село Заболотці. Там переночували, наступного дня розділили нашу сотню по батальйонах 30-го полку. Наша 4-та чота зайняла оборонну лінію на горі біля залізниці, яка веде на Броди. Ми вирили собі окопи і криту землянку. В неділю був дуже гарний день і я попросив чотового Стаха Ільницького зі Львова та рядового Федоровича, котрого командири звали просто Федуньо (він був невеликий на зріст, колишній учень гімназії), аби залишилися за мене почергувати біля кулемета. Коли я прийшов до церкви в Заболотцях, саме розпочалася Утреня, і я з дяком співав. Служба Божа відбулась на подвір'ї, бо зібралося багато вояків. Наша 14-та сотня в парадній формі і в шоломах стояла за священиком, як почесна варта. Люди були раді.

Наступного дня, 13 липня, ми залишили Заболотці і пішли на Підгірці. Дорогою на Сасів зайшли за Підгірці. Наша сотня стала на перепочинок направо від дороги, в долині між пагорбами. То були сіножаті, обсаджені черешнями. Ми поставили протиповітряні кулемети у

трьох кутах долини, попід черешнями. І тут почали кружляти три літаки-розвідники. Два відлетіли, а один став опускатись нижче. Наш булавний Бараш зі Станіславова каже: „Хлопці! Та шляк би то трафив, чи ви то не зіб'єте?" І тут перший кулемет почав стріляти, літак звернув наліво, а коли зрівнявся з моїм кулеметом, я дав чергу і він приземлився на горі під лісом у житі. Летун вискочив, втікаючи до лісу, та хлопці, які йшли зі села, його затримали, привели до поручника. Летун мав покалічену голову. У літаку був заряджений крупнокаліберний кулемет. Поручник Федчук спитав дещо і відправив летуна на машині в штаб.

Наша 4-та чота мала йти пішки в напрямку Сасова. Я взяв собі ще чотири стрічки і зарядив чотири бубни, три причепив до ременя і одну до кулемета. Дорогою нас перестріли літаки. Зліва від дороги, під горою, було кілька хат. Ми залягли під деревами. Літаки скинули бомби і хати загорілись. Я почав бити по них з кулемета, а хлопці з крісів. Надвечір ми дійшли до Сасова. І знову налетіли літаки. Ми попадали у фосу, в болото, дехто не встиг, то одному ногу відірвало, іншого розшматувало, що не знати, куди дівся. Минули Сасів і понад Буг дістались дороги. Надвечір були в Зозулях. Тут уже розпоряджався командир. Сказав, що будемо робити оборонну лінію. Мені показав під загородою подвір'я, де ріс великий кущ порічок. Я скоро вкопався. З усіх боків почалася стрілянина. Над нами пролітали міни „крільчатки" і гарматні заряди, які неподалік вибухали. Машини наші з гарматами від'їхали.

Я ще чекаю. І нарешті бачу поміж хат наступаючих ворожих солдатів. З нашого боку відкрили вогонь. Я почав чергу за чергою короткими серіями. Раптом на хату впав заряд і вона загорілася. Я хотів замінити цівку, бо вона вже сильно нагрілася, і підняв руку. В ту хвилину мене вдарило в лікоть, мабуть, куском міни або заряда. Рука затерпла. Тут літаки почали бомбити. Кусок бомби залетів мені в казанок, пробивши бляху. Рука трошки відійшла і я замінив цівку. Неподалік мене був телефоніст, котрий повідомив, що атака відбита. Тоді я піднявся, відійшов убік, де була велика трава і густа молода вільшина. Там зібралася уся наша чота і чекала розпорядження. Бої затихли, тільки артилерія била час від часу. Я шукав санітарів, бо дуже боліла рука. Мені сказали, що штаб нашого батальйону на горі. Там у лісі і розташувалась батальйонова санчастина. Я подався туди, мені перевірили руку і натерли спиртом.

Вечоріло. Другий батальйон готувався до наступу, бо більшовики хотіли увечері зайняти наші позиції за допомогою двох штрафних батальйонів та кількох сотень піхоти. Наші вивідали ті пляни від полонених і добре підготувались. Мені наказали охороняти штаб. Ми залягли край лісу в рові, який був межею панського лісу і сільської толоки.

В нашій групі було шість „офенрорів", два кулемети і кріси. Батальйон наш пішов в атаку саме там, де ми до обіду відбили атаку. Дорогою на Лукавець, яку ми мали прикривати, тихим ходом рушили три танки, а за селом почався бій. Заграли кулемети, вибухали міни, і ракети, то білі, то червоні, здіймались вгору. Танки без цілі стріляли з кулеметів. Видно вивідували, чи хто їх не підстеріг. Нас вони не помітили, щоправда була ще далека відстань. За нами рушила піхота–приблизно тридцять чоловік, які то підбігали, то залягали. Один з наших хлопців на прізвище Мончуковський вистрелив з „рори" і потрапив в самий вершок башти. Два танки повернули, а з підстреленого запасним нижнім ходом вискочили танкісти. Тоді ми з кулемета відкрили вогонь по піхоті, а по танках ще вдарили кількома зарядами. Так ми відвели небезпеку, що нависла над штабом. У селі бій закінчився на світанку. Наші розбили штрафників і п'ятдесят чоловік взяли в полон. Майже всі українці з Вінниці і Теребовлі. Полонені розповідали: „Що зробимо, нас гонять вперед, а задержишся–стріляють ззаду". Не знаю, де тих полонених поділи, але коли через тиждень я сам потрапив у полон, то з нами були ті хлопці, які потрапили до німців або до наших.

В неділю, 16 липня, ми відступали і притримували більшовиків. Так ми знову зібрались у тій долині, де збили літак. Там переночували. Декого вже не було в живих, у Зозулях загинув командир третьої чоти Цмоч із Синевідська. Ми прибули до Підгірців і зайняли оборону на горі біля костьолу. Від гостинця вниз було поле, за 500 метрів–ліс. Машина з кухнею була розбита і з їжі ми нічого не отримали. Наша чота залягла фосою при дорозі і моя позиція–поле до лісу. То був понеділок 17 липня. Бої затихли, більшовики готувались до наступу, а ми–до оборони. Вже зійшло з полудня, а ми–голодні і хочеться пити. Хлопці кажуть, що недалеко в тих хатах живуть поляки, але не хочуть нічого давати, бо, мовляв, наші хлопці робили їм збитки. Зголошуюся піти. Хати–відразу за дорогою.

Заходжу на подвір'я, почав гавкати пес. Вийшов старший чоловік і крикнув до пса: „Пуйдзь до буди!" Я привітався з ним по-польськи: „Нєх бендзє похвальони Єзус Христус". Йому то сподобалось. Кажу: „Честь пану". Він відповів: „Дзєнькуєм бардзо пану". Я попросив води, але, кажу, може у відерку. „Я пану дам ґарщек квасьнеґо млєка". Жінка винесла горщик молока, а господар дав мені півбуханки хліба.

Ми з хлопцями попили, поїли хліба і я хотів горщик повернути, а тут з правого боку–стріли кулеметні, кріси і більшовицькі автомати. Ми залягли, але нікого не видно. А то на нашу третю групу, де була ще чота піхоти, напала група більшовиків. Та їх вибили, а кілька втекло назад у ліс. Відразу наш ройовий (Федуньо) поліз ровом у розвідку. Коли повернувся, наказав бути напоготові. Так ми пролежали цілу ніч до ранку 18 липня. У вівторок нас змінили.

...Наступала більшовицька піхота. Наші відкрили вогонь, піхотинці залягли, а в наступ пішли танки. Нашим тягачам і машинам наказано виїжджати з лісу. Але тут появився танк. Гармата була заряджена і Федуньо сам хотів збити танк, але взяв поверх нього. Заряд пішов по броні, танк зупинився і вистрелив розривною. Гармату розірвало, хлопців побило. Та інша гармата знищила той танк. Ми вже від'їхали приблизно 100 метрів, але сотник, німець з дивізійної протитанкової сотні, зупинив нас. Я взяв кулемет і заліг у фосу. Наш ройовий узяв „фавстпатрон" і сховався в житі. Коли наблизились танки, що вже можна було бити, сотник пустив „фавсту" і танк загорівся. Другий був далі, і Федуньо підповз фосою, але так невдало випустив „фавсту", що реактивний вогонь від неї зачепив його за ногу. Танк таки загорівся. Решта, що йшли позаду, зупинилися і повернули вбік. Відразу до нас підійшли німецькі танки, самохідні гармати і на цьому відтинку бій припинився. Лише літаки не припиняли бомбити.

Я підвівся і пішов дорогою. Надвечір прийшов у село Підлисся, де на горі стоїть хрест Маркіяну Шашкевичу. Там уже відпочивали наші хлопці. Заступник чотового Сеник каже: „От наш Федуньо собі кинув, що ледве ноги не позбувся". Нальоти не припинялись: так часто восени ворони літають.

У ніч на 19 липня розпочався наш артилерійський вогонь. Зі Львова вже було замкнене кільце. Ми оточені. Ніч проминула скоро, настав день і знову стали тривожити літаки. Це було в середу 19 липня. Бої зі всіх боків. Вони вже не вщухали протягом усього дня.

Настала ніч. Трошки затихло. Й у повітрі спокійно.

Четвер 20 липня. Ми виїхали на львівську дорогу, забиту возами і машинами. Я залишив свій тягач і подався з хлопцями вперед до Бугу. У санітарних машинах стогнали поранені.

Мені стало страшно і я сказав: „Господи! Має мене ранити, то нехай уб'є зразу". Протягом дня ми були наче в пеклі. Надвечір підійшли до Бугу. Праворуч від дороги пролягла кладка. Буг у тому місці неширокий, і ми через кладку перейшли в село Білий Камінь, зайняте більшовиками. Та під тиском нашого вогню вони відступили.

Я зустрів нашого чотового Ільницького, і він сказав, що на віддалі сім кілометрів кільце прорвали і багато хлопців вирвались з оточення.

Колона рушила. Передні переїхали вже село, і тут знову з обох боків і спереду, наче зірки, посипались світляні кулі. То була п'ятниця 21 липня. Ми вже до свого тягача не дійшли, а повернули на кладку. Перейшли Буг. Там уже почали формуватись відділи до бою. З чотовим подаємось в село шукати своїх. Я пройшов цвинтар. Він був окопаний ровом, а понад рів росли вишні. Я почав їх рвати, бо голод докучав. Неподалік три німці поставали і також рвали вишні. Двох відразу вбило, а третьому відірвало ногу. Я побіг до дороги пові-

домити німецьких санітарів. Ті поспішили з ношами забрати пораненого. Подався до ріки, щоб знайти своїх хлопців. І тут появилися два німецькі літаки-винищувачі. Вони кружляли і стріляли білими ракетами. То знак, що треба триматись. Це перші німецькі літаки, яких ми побачили в бою під Бродами.

Ми порадились і вирішили запастися добре кулями та пробиратися понад Буг. Але між нами не було командира. Я ще зарядив собі кілька стрічок і доганяю хлопців. Заряди і міни пролітали безперестанку. Один хлопець пішов в очерет, який ріс берегом і його сильно поранило, бо якраз у той час там вибухнув заряд.

Він почав кричати: „Братчики, добийте мене!"

Йому в хребет вліз великий кусок металу. Ми хотіли витягнути, та треба було зразу й зашивати, а тут ні санітара, ні лікаря. Але позаду йшли наші санітари з ношами. Ми гукнули до них, аби його забрали, а самі пішли назустріч вогню.

Я спустився у фосу і такий стрибок зробив, що не пригадую, чи я біг, чи летів. Вскочив у фосу і розвернув кулемет. Спереду на нас посипалися стріли, але я відразу дав чергу, а хлопці почали з крісів. Я крикнув: „Бий по дорозі", щоб я міг змінити гніздо. Переліз на поле, там уже не було насипу. Кілька хлопців залягли біля мене. Я помітив, що ворог–за п'ятсот метрів. Стріляю короткими серіями, а хлопці з крісів. Поряд профуркотіла міна і вибухнула друга–перед нами. Значить, вони нас замітили. Ми подались направо вгору. Я вистрілив усі набої. А тут літаки, вони зауважили німецькі окопи і скинули бомби. Відразу почулися крики. Мене також, мабуть, побачили, бо міна за міною почали вибухати.

Я кричу: „Хлопці! Ви живі?" Ніхто не відгукується.

Я подався назад. Думаю: добіжу до цвинтаря, але фурчить міна. Я скочив через рів за кущ бузку, впав поміж могил. І тут перед кущем як вибухне міна, аж гілля поламало. Я знов стрибнув убік і впав між могилами. Тут друга міна вибухнула на тім місці, де я лежав щойно. Земля обсипала мене усього, я схопився і побіг до хат. Далі–до ріки. Там було кількадесят наших хлопців, котрі перевзувались, декотрі мочили ноги. Між ними був один з моєї групи–Лелик. Він був старший віком, служив ще в польському війську. Я запитав, де наші хлопці з групи, а він відповів, що багато хлопців пройшли вночі, коли ще кільце було розірване. В ту хвилину просто на нас налетіли літаки. Ми попадали попід дерева. І тут–бомби. Нас присипало землею, я ледве видерся. Між нами були офіцери, але вже знаків не мали. Сказали: треба йти через ліс і пробиратися на Золочів.

Наша артилерія вже кілька годин била по тому лісу. Ми перейшли кладку. На толоці попід вербами стояло повно возів і машин, котрі

звернули з головної дороги. Майже всі коні були випряжені і паслися. На одному возі сиділо кілька узбеків. Вони належали до РОНА (Русская освободительная народная армия). Я спитав, чи не мають що їсти, бо вже кілька днів, крім вишень, нічого не їв. Вони кажуть: „Пожалуйста, бери консервы и хлеб консервированный". Я взяв собі кілька банок і хліб.

Ми шукали патронів і нарешті знайшли на одній машині. Водія не було, скло кабіни вибите. Хлопці полізли і скинули кілька ящиків.

Рушили до лісу. Артилерія і міномети припинили бити і готувались до від'їзду на Белзець. Уже стемніло, коли німецьке командування дало наказ іти вперед. Так ми зайшли в село Княже і зупинились на горі. Почало світати. Я ледве не заснув під тополею, бо вже кілька ночей не спав, але з-за Бугу почали стріляти кулемети. Більшовики готувалися до переправи. Ми почали відстрілюватись і розширювати лави. Коли розвиднілось, з'явилися літаки.

Ми трималися, поки вистачало патронів. Декотрі німці вже відійшли вниз у село, а інші–складають зброю. Наші хлопці не знають, що робити, а тут з більшовицького боку чути: „Стреляете или сдаетесь?"

Ми поклали, що хто мав, і пішли в полон.

Коли привели нас туди, де була команда, відразу запитали, чи є поляки, бо поляків будуть брати в польску армію. Ми разом з німцями, грузинами, а також вояками інших націй, які були в РОНА, потрапили в табір у Шляхтинцях, що за Тернополем.

Через кілька днів нас завантажили у вагони і завезли на Урал у шахти. На роботу вели під конвоєм. Через два роки конвой зняли, але закріпили за комендатурою, без права виїзду. МҐБ тягало нас на слідство. Декотрих саджали у в'язницю, в тім числі і мене. Шість місяців перебував під слідством, потім засудили на 25 років. Завезли в Магаданську область за ріку Колиму. Там я пробув до 1955 року. Попав під амнестію і мене звільнили. Я приїхав у своє рідне село Розвадів Миколаївського району Львівської області 1956 року і став на службу в церкві дяком.

Не шкодую, що пішов в Українську Дивізію, бо хоч маленьку крапельку відімстив комуністам за те, що вони творили з нашим народом. Але юнацька допитливість не дала результатів і я вирішив хоч трішки торкнутись нашої історії, дізнатися із уст тих небагатьох, хто ще живе поруч зі мною. Признаюсь, що багато зусиль доклав, а результат не такий вже й вагомий.

Але вони є для мене особливо дорогими, бо пережили мої земляки багато горя і не всі хочуть про це згадувати, дехто боїться ще й досі, а дехто вже й не зможе згадати, бо людська пам'ять має властивість забувати. Ось вони–ці далекі роки моїх земляків, майже моїх ровесників.

Спогади Зозулі Степана Івановича, уродженця с. Корсів Бродівського р-ну, 1925 р. (колишній зв'язковий УПА, політв'язень ГУЛАГу). В нашій хаті квартирували два дивізійники. Один з них мені запам'ятався, це був 20-22 літній Славко Пенцак з Яворова. Чув від них велике невдоволення, що німці навіть назву „українська" не дали дивізії, а СС. Хлопці були рішучі в боротьбі за Україну. Згодом, коли підійшов фронт, його товариша забрали до бою. А він самовільно перейшов до УПА. Біля села була криївка, де його з хлопцями вислідили енкаведисти і вони змушені були підірватися ґранатою. Мене з іншими людьми із села власті водили на впізнання, але ми не виказали нікого із вбитих, щоб не накликати біду на їхні сім'ї, та й на себе. Хочу засвідчити, що це були грамотні люди, розумні і чесні хлопці, зголосилися служити не німцям, а Україні. Бій на Брідській землі був дуже тяжким. Фронт прийшов до Корсова десь коло 5 березня 1944 р., а дивізія була розбита наприкінці липня. Вся земля була вкрита трупами, була дуже тяжка картина.

СПОВІДЬ ЧЕКІСТА

На ім'я сільського голови села Н. Заліщицького району зі Східної України прийшов лист такого змісту: „Я–колишній солдат спецгрупи НКВД, яка під маркою бандерівців у 1944-1945 рр. проводила масові вбивства невинних людей на Тернопільщині. Наша група позбавила життя не один десяток людей, яких ми вбивали ніби за симпатії до совітської влади, і ось нині, на схилі літ, стоячи над могилою, хочу висповідатись, розповісти правду, хто насправді проводив оті криваві акції.

Мені привиджуються ті нещасні, які просили в нас пощади, але пощади їм не було... Часто у снах чую крик чотирирічного хлопчика: „Не бий мого татка!". Він вирвався із рук нашого старшини, притім укусив його за палець. Тоді старшина вхопив хлопчика за ніжки і з усього маху вдарив ним об стінку головою... Мозок із розбитої голови дитини бризнув по хаті, на наші руки, на обличчя... Я за той час розстріляв двох сестричок 10-12 років... Вони заціпеніли від жаху і навіть не розуміли, що відбувається. Батько й мати на колінах благали нас, щоб ми пожаліли хоча б дітей, і теж не розуміли, за що їм така кара, просили: „Хлопці, схаменіться, ми ж нічого не винні..." Вони думали, що ми–бандерівці. А ми звинувачували їх в тому, що їхні старші два сини пішли на фронт. Хоч ми добре знали, що людей призовного віку забирали силою, не питаючи, хоче хтось іти на війну чи ні. Таких випадків було багато. Але мені запам'ятався особливо оцей... Голос того хлопчика: „Не бий мого татка!".

Зойки нещасних сестричок та їхніх батьків останнім часом переслідують мене вдень і вночі... Пішов я в церкву і висповідався... Ста-

ренький священик зблідлими устами прошепотів: „Сину, великі твої гріхи, але оскільки ти каєшся, і що тебе змушували скоїти такий гріх твої командири, я як священик можу дати тобі розгрішення.. І дам, але тільки тоді, коли ти напишеш у ті села, де ви проливали невинну кров, та ще й під чужу марку".

Я знаю, пане голово, що цього люди не простять мені ніколи–надія тільки на Бога... Адже ішов я убивати людей не сам від себе... Це вони, наші командири-чекісти, змушували нас... Завжди, коли ми, солдати, відмовлялися когось убивати, погрожували: „Хотітє бить чістенькімі?!!! Расстреляєм саміх как собак!!!"

Ми боялися один одного і ніколи поміж собою не обговорювали свої вчинки, навіть під час пиятики... Але коли через якийсь час наш старшина через необережність сам у себе вистрелив з автомата і в муках помер, ми мовчки переглянулись і неначе проговорили: „Оце тобі, гаде, за тих невинних людей, за того хлопчика..." Хоч у самих теж були руки в крові... Розкажіть, пане голово, усім у селі про мого листа... Най знають люди, хто насправді знищив їх сусідів... Не бандерівці, ні!!! Це ми, чекісти, так криваво провокували наших людей..."

P.S. *І треба ж такому бути: головою сільради був якраз син одного із братів, що пішли 1944 р. на фронт, того самого батька, що їх сестричок і братика було знищено нелюдами-чекістами в березні 1945 р. Голова, читаючи листа, ридав і в розпуці бив кулаками об стіл... У неділю пішов до церкви і на сповіді покаявся за свій гріх, що протягом багатьох років він і його родина носили в серці образу і гнів та проклинали героїв–повстанців УПА, які полягли в боротьбі за волю України... Ось так переводягнені й замасковані енкаведисти мордували людей, а вину складали на бандерівців.*

З газети „Добра справа", м. Долина

Гумор і сатира

Ро-Ко

ЯКА ДЕМОКРАТІЯ НАЙДЕМОКРАТИЧНІША? ХТО НАЙДЕМОКРАТИЧНІШИЙ ДЕМОКТАТ?

Колись хтось сказав, а славний Вінстон Черчіль повторив і схвалив: „Найкраща система державного правління—це демократія, бо кращої ще ніхто не придумав". Майже... Якби політичні генії не видумували демократій на своє копито. Тому знайдете, скільки захочете, підроблених демократій, які, немов зозулята, вилупилися з яєць, підкинених у чужі гнізда. Сталін придумав «народну демократію», в якій народ найбільше терпів для добра майбутніх дітей і їхніх нащадків. Терпів навіть той, хто не мав дітей. Або демократія Єльцина. П'яненька, як „водка столічна". Або демократія Путіна. Тверда, як в'язниця КҐБ. Чи бацьки Лукашенка? Маленька, але майже сталінська. Є з чого приклад брати.

Однак ніхто на світі не перевершить демократії української.

Бо вона молода, як її держава; насичує енерґією президентів, прем'єрів, олігархів ітеде, щоб не дармували й маєтки збивали; багатовекторна, як кримінальні закамарки проффесора Януковича; метаморфозна, як політика суперсоціяліста-меґакапіталіста Мороза. І м'яко-поступлива й вибачлива, як укази Президента Ющенка. І багатогранна, як території зарубіжжя Росії. Добра для рідного народу й ще ліпша для нерідної влади. Одним словом—найдемократичніша! Глибока й широка, як бурхливе Чорне море.

Основним стрижнем української демократії є Конституція. І Ґарант Констутуції—Президент. І не тільки, а й Прем'єр-Міністер, і Голова Верховної Ради, і Голова Опозиції, і Голова Коаліції, і Генеральний Прокурор. І Міністер Внутрішніх Справ.

За 16 років незалежности бували різні міністри-ґарантори. Але не було такого, як Василь Цушко. Він так охороняв пункт тяжіння (як у законі фізики) Конституції, що „ґарантовано" силою виломав двері Генеральної прокуратури і, як подали ЗМІ, провів „блискучу миротворчу операцію в рамках Конституції, завдяки чому в державі були збережені мир і згода". (Подейкують, що силовики „Беркута" мали на уніформах номери омонівців російського Президента. Що ж, він також Ґарант Конституції України!).

У Тернополі—хто би сподівався!—на стінах будинків, опорах мостів і огорожах у всіх районах міста з'явилися написи "Цушко—герой!".

Хоч не відомо, що Цушко там шукав і що знайшов, але відомо, що

після цієї акції в імені Конституції Янукович оскаржив Президента у підготові державного перевороту. А звільнений Ющенком з посади Генерального Прокурора Піскун на прощання, „по-демократичному" назвав Ющенка й його „любих друзів" ідіотами.

Але незабаром можна було співати: „...щасливі там люди, де мир і тишина..." Бо Ющенко й Янукович, і навіть Мороз стиснули собі руки. Публічно. Усе відбулося в рамках найдемократичнішої демократії. З Великої Літери!

Це, сказати б, ознаки глибокої демократії.

А широка, майже базкрайна, проявляється у Верховній Раді. І давня. Ніби історія повторяється. Колись русичі звернулися до варягів, кажучи: „Ходіть до нас і пануйте!" І ті запанували. Так сьогодні народ ніби повторив новим „варягам", даючи їм велику недоторкальну більшість, навіть не кажучи: „Пануйте!". А свої рідні депутати опинилися у найменшій меншості. Але, найважливіше, демократичній! Щоб на Україні краще жилося... Байдуже кому...

Логічно виходило б, що в найдемократичнішій демократії повинен знайтися найдемократичнший демократ.

—Ба, —як казав колись гуцул.

Такого не знайти і з свічкою Діогена. Однак далеко не треба йти, щоб такого знайти. Лише між старші братове. Бо за такого себе вважає Владімір Путін, сказавши німецьким журналістам:

—Я є демократ з чистої води. Абсолютно. Тільки біда в тому, що такий демократ я один. Інших нема. Погляньте, що діється в Америці, в Европі... Була одна надія на „ребят" з України. Але вони повністю себе здискредитували. Там діло йде до загальної тиранії. Повне порушення Конституції, всіх законів і так далі. Після смерти Магатми Ґанді мені нема з ким поговорити.

Що на це сказали найдемократичніші демократи?

Знак запитання ще висить над ними...

Дарія ДЕРБІШ

ПОВЕРНЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ СПАДЩИНИ

У 1999 році Ярослава Плав'юк передала до Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України частину архіву Богдана Весоловського (275 документів, серед яких нотні записи пісень і танців). Частина архівів, точніше–аудіокасети і документи з архівів Степана Ґуміниловича і Антона Дербіша, була передана до Центрального державного кіно-фотофоноархіву України. Ярослава Плав'юк розповіла, що на прохання Всеукраїнського жіночого товариства ім. О. Теліги вона зустрілася з О. Весоловською, Дарією Дербіш та Лідою Ґумінілович, які погодились передати в Україну ті матеріяли про своїх чоловіків, що вони зберігали у родинних архівах.

Богдан Весоловський народився у Відні 1915 р., помер у Монтреалі 1971 р. За професією він був спеціялістом з міжнародної торгівлі, але його захопленням були музика і спів. У Канаді Весоловський був диригентом хору Українського Національного Об'єднання у Судбури, а надалі працював в українському відділенні „Радіо Канада". За цей час він випустив понад 100 своїх творів, але після його смерті кілька десятків залишилися неопублікованими.

Степан Ґумінілович* народився у Топорівці (Україна) у 1917 р., помер 1985 р. в Канаді. С. Ґумінілович диригував хором „Бурлака", який створив з дивізійників у англійському полоні в Італії. За два з половиною роки хор дав 167 концертів. Крім того, він диригував українськими хорами в Чилі, Арґентині і Канаді. Видав п'ять платівок, був автором 40 пісень.

Богдан Весоловський і Степан Ґумінілович–відомі композитори і диригенти. Україна, наша музика і пісня завжди були в центрі їхньої уваги. Вони довгі десятиліття популяризували українські пісні за кордонами України.

Одним з близьких співробітників і виконавців їхніх творів був Антін Дербіш** (1921–1991)–як соліст хору ім. Кошиця у Філляху (Австрія), „Ватри" (у Німеччині і Швайцарії), „Прометея" (Торонто, Канада), його звали українським соловейком за

* Див. *Вісті комбатанта,* ч. 1, 1985, ст. 90-91

** Див. *Вісті комбатанта*, ч. 1, 1992, ст. 100-101

кордоном України.

Після 2-ої світової війни багато українців різних професій приїхало до Канади. Між ними були співаки і композитори, які до зворушливих слів писали музику. Ці популярні пісні були записані на касети. Найбільше популярні були композиції Богдана Весоловського і Степана Гуміноловича, які співав Антін Дербіш на слова М. Петренка, Н. Приходька, В. Сосюри, Я. Маслика, С. Чарнецького. Ю. Форися, К. Кори, А. Курдидика, Л. Яблонського, М. Тарнавської, Д. Іванчука і інших.

Як Україна стала незалежною, ці касети вислано до українських організацій в Росії; одержано зворушливі подяки з Мурманська, Казахстану та інших міст.

Ось що пише Василь Світальський з Владивостоку:

„Хочу повідомити вас, що касету я отримав в доброму стані. Ви написали, що може нам буде цікаво її послухати. Боже, який це дорогий для нас скарб, я слухав, як заворожений. Слухаючи цю касету, серце моє відчуває велику насолоду, але і тугу за всім нашим рідним, українським. Роз'ятрується та відживає туга за рідним краєм, згадуються квітучі луги та долини, далеке дитинство, все це я бачу та відчуваю, коли слухаю награні на касеті українські пісні, які співає Антін Дербіш. Кожна пісня приносить мені різні згадки, та переносить мене в ці далекі роки.

Бачу я всі дороги, на яких залишилися сліди мого далекого босоногого дитинства, своє рідне село, бачу моїх односельчан, які повертаються пізним вечором з поля.

Навіть такі назви пісень, як „Верба", „В гаю", „Жоржина", „Спомин", „Мрійлива ніч" та інші, та навіть читаючи ці назви, я бачу нашу українську ясну, погідну ніч, яка снує свої чари, та бачу себе самого в цьому казковому світі. Яка безмежно дорога мені та свята прадідівська земля, яка краса, який невисказаний чар. Це все зворушує струни моєї душі і, слухаючи ці пісні, я бачу це казкове чудо рідної української природи, і хочеться міцно притулитися до нашої Матері-Землі.

Я народився недалеко від Львова в 1929 році. Тут, на Далекому Сході в місті Владивосток, я проживаю від 1955 року. Прошу вибачити, якщо в змісті знайдеться якась граматична помилка, адже освіта моя є російська, та починаючи від 1955 р. до 1991 р. я мусів розмовляти, писати та читати тільки по-російськи, тому що не було з ким говорити рідною мовою.

Щиро поздоровляю Вас від нашої громади, ще раз дякую Вам за чудовий подарунок.

З повагою,

Ядвіґа і Василь Світальські

Огляди, рецензії

„ЛІТОПИС УПА" ДОКУМЕНТУЄ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ

Стоять зліва направо: Богдан Ковалик, Іван Росіл, Роман Кулик, Омелян Цилюпа, Наталія Солтис, Михайло Бохно, Микола Кулик, Лев Футала, Петро Й. Потічний, Юліян Котляр, Осип Жигар, Богдан Пасічник, Степан Шпак, Михайло Мігус, Микола Кошик

У суботу 19 травня 2007 р. у приміщенні УНО при 145 Evans Ave у Торонто відбулося XXXI Пленарне засідання Видавництва „Літопис УПА."

Розпочав Пленарне засідання голова Лев Футала, привітавши усіх присутніх. Хвилиною мовчанки вшановано пам'ять ген.-хор. УПА Романа Шухевича, столітню річницю з дня народження якого відзначаємо поточного 2007 року і пам'ять тих, хто у звітному часі відійшли у вічність–сл.п. Марія Ріпецька–„Оксана" (дружина довголітнього голови Видавничого комітету сл.п. Модеста Ріпецького) та сл.п. Віктор Новак–„Крилатий." Опісля члени президії зачитували звіти. Серед найобширніших–звіт відповідального редактора проф. Петра Й. Потічного, у якому обговорювалися видавничі пляни та пропозиції і звіт головного адміністратора Миколи Кулика про справи адміністративні і фінансові. В стані редакційної підготовки ще вісім нових томів важливих історичних документів, поява яких залежатиме від надходжень фінансових засобів до Видавництва. Загалом, програма засідання була дуже насиченою, адже окрім прочитання звітів велася жвава дискусія та обговорювалися подальші справи „Літопису", стратегії, реалізації задумів та можливості покращення видавничих справ. Важливою є співпраця Видавництва в Канаді із ТзОВ „Літопис УПА" у Львові, очолюваним доктором Ігорем Гомзяком та Благодійним Фондом ім. Володи-

мира Макара під керівництвом Миколи Посівнича.

Загалом, на сьогоднішній день налічено 62 томи–45 томів „Основної серії", 9 томів „Нової (київської) серії", 7 томів серії „Бібліотека" та том „Повстанські Могили", виданих Видавництвом „Літопис УПА", за що велика подяка належить Фундаторам, Меценатам та Жертводавцям, які фінансово підтримували видавничу діяльність.

Для придбання вищеперелічених видань просимо писати на адресу: Litopys UPA, P.O. Box 97, Stn "C", Toronto, ON, M6J 3M7, CANADA, e-mail: upa@sympatico.ca або відвідати web-сайт: www.litopysupa.com

За адміністрацію: М. Кулик, Н. Солтис

„ВЕТЕРАНСЬКИЙ ВІСНИК"

Всеукраїнського Об'єднання Ветеранів

(Львівське обласне відділення)

Після дворічної перерви вийшов у 2006 році „ВВ", № 2 (7) 2005-2006. У ньому подано діяльність з багатьма кольоровими світлинами, обласного та районних відділень (Радехівського, Миколаївського, Старосамбірського, Бібрського, Франківського, м. Львова).

Рік 2005 відзначився інавґурацією Президента В. Ющенка, а у 2006–виборами до Верховної Ради та органів місцевого самоврядування. У виборах Об'єднання брало активну участь.

У 2005 році Відділення провело науково-практичну конференцію на тему: „Україна та українці в Другій світовій війні", на якій виступили члени організації та видатні вчені Львова.

26 серпня 2006 р. ветеранські організації ВОВ разом з народом відзначили 150 річницю з дня народження Івана Франка, у вересні-жовтні–140 річницю з дня народження Президента України Михайла Грушевського.

У „Віснику" поміщено спогади ветеранів.

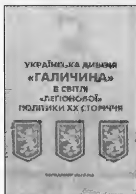
Для відзначення 10-ої річниці утворення Львівської організації ветеранів Другої світової війни була проведена урочиста академія, випущені ювілейний буклет та інформаційний листок. У травні 2005 р. була проведена Львівська обласна звітно-виборча конференція, 12 листопада в Києві відбувся 5-й З'їзд Всеукраїнського об'єднання, який знову очолив академік І. Юхновський. З цієї нагоди Президент України прислав привіт.

„НАША ДОЛЯ"

Автор: Микола Вірний (Француженко). Перевидана книга, перша вийшла в 1997 році в Україні п. н. *Долі.* (Назву другої книжки змінило самовільно видавництво–неправильно, на думку автора,–бо *Долі* краще віддзеркалюють зміст книги). Автор додав до цього видання нариси „Рай і пекло" (ст. 348-366), „Куди з Венеції запливем?" (ст. 367-374) і фільм-сценарій „Скрипка герцога де Тлі" (ст. 310-347). В-во „Ярославів Вал", 2007, коштом КУ США. Ст. 384. Замовляти у Крайовій Управі та Станицях Братства у США.

„УКРАЇНСЬКА ДИВІЗІЯ „ГАЛИЧИНА" В СВІТЛІ „ЛЕҐІОНОВОЇ" ПОЛІТИКИ XX СТОРІЧЧЯ"

Автор: Володимир Малкош. Інформативна брошура про УД. Ст. 31, ілюст. Івано-Франківськ „Лілея-НВ", 2007.

Володимир Малкош, голова Станиці Братства у Івано-Франківську, постійно пише статті й інформації про дивізію „Галичина". Не всі статті друкує преса, деякі появляються на настирливе домагання, однак, мабуть, сьогодні В. Малкош найуспішніший автор у цій галузі інформації про УД. Його статті появилися навіть там, де „дідько хвостом не махне", наприклад, у газеті *Взгляд* у столиці Хакасії–Абакан, у Російській Федерації, очевидно, російською мовою. І недавно в *Гомоні України* в Торонті, Канада–про ппол. І. Рембаловича.

Ця брошура, видана Братством кол. вояків 1-ої УД УНА більшим тиражем, доказує, що дивізійники-„леґіонери" не є винятком в історії, а радше правилом, бо навіть одна резолюція ООН голосить, що поневолений народ має право боротися за своє визволення всіма доступними засобами.

Подав Р. Колісник

Справлення

У попередньому ч. „Вістей комбатанта" на ст. 92 помилково подано, що книга *Дорогами долі* появилася у видавництві „Воля". Має бути „КОЛО". Слід теж додати: Редактор-упорядник, автор вступних статтей Марта Онуфрів. Перепрошуємо.

Редакція.

НАРОДОВІ НА ВІРНІСТЬ ПРИСЯГНУВШИ

Ще задовго до відновлення української незалежної держави немало українських офіцерів зрозуміли необхідність створення національних Збройних Сил, ґаранта самостійної України. У книзі спогадів *Шануймося, панове офіцери* доктор історичних наук Анатолій Рузначенко пише:

–З початку перебудови в Союзі проблема його Збройних Сил та утворення національно-державницьких формувань у різних частинах країни виходить на одне з перших місць у політичному житті суспільства. Для цього існували досить вагомі підстави. Справа в тому, що Червона (а згодом Радянська) Армія відіграла не лише величезну роль у захисті народів країни і світу від німецько-фашистських загарбників, а й була складовою того паритету, що виник у міжнародних відносинах після Другої світової війни. Для народів ж Прибалтики, Польщі, Фінляндії, України вона стала символом втрати державної незалежности. Не додали слави цій армії й вторгнення в Угорщину, Чехословаччину, Афганістан... З 1989 року армію починають використовувати для придушення демократичних перетворень у республіках, для розв'язування міжнаціональних конфліктів (Тбілісі, Нагорний Карабах, Південна Осетія, Прибалтика). Перед Радянською Армією–однією з підвалин тоталітаризму–знову виникла реальна загроза стати опорою реакційних сил. Та вітер свободи проник і в армію. Утворюється Спілка соціяльного захисту „Щит".

З проголошенням суверенітету республік Союзу виникають організації військового характеру: департаменти по охороні краю (Прибалтика), формування на кшалт національної ґвардії (Закавказзя). У Росії, в силу особливої специфіки, в 1990 р. також був створений комітет з питань оборони і державної безпеки.

А що в Україні? Процес відродження власних Збройних Сил України–то, насамперед, заслуга різного роду демократичних організацій і громадян. Під їхнім впливом, тиском включились у цю справу і державні органи, що спочатку більше гальмували її, ніж сприяли, але тепер уже змушені таки повернутися обличчям до цієї проблеми, залучити й тих офіцерів, які її починали. Тому не випакдово 27-28 липня 1991 р. майже в напівлеґальних умовах в м. Києві у Будинку учителя (приміщення колишньої Центральної ради) відбувся 1-й з'їзд офіцерів, на якому було прийняте рішення про створення Спілки офіцерів України (СОУ); головною метою організації, як було записано в проєкті статуту, є консолідація зусиль офіцерів на створення власних Збройних Сил України парляментсько-правовим шляхом.

Серед важливих завдань такої діяльності було:

• сприяння поверненню офіцерів, вихідців з України за їхнім бажанням для проходження служби на Батьківщині;

• забезпечення правового захисту офіцерів та членів їх сімей, надання їм матеріяльної допомоги;

• популяризація та розвиток українських військових традицій;

• дослідження та об'єктивне висвітлення української військової історії;

• відродження та популяризація діяльности українських військово-спортивних організацій;

• розширення контактів з офіцерами-громадянами інших держав.

Необхідно підкреслити, що перший з'їзд відбувся майже за місяць перед Актом відновлення незалежности України 24 серпня 1991 р. На момент відновлення незалежности СОУ була першою і єдиною військово-патріотичною організацією, яка вікрито виступила з конкретними пропозиціями створення власних військових формувань. Офіцери СОУ добре розуміли, що Радянська Армія на території України (більше 1 млн. чоловік) не може бути ґарантом нашої державної незалежності, тому що виражала інтереси Росії. І СОУ провела у військах в Україні присягу на вірність українському народові.

Неможливо не згадати деяких учасників перших зборів офіцерів і тих людей, які сприяли створенню організації. Насамперед заслуговують такої чести: Іван Плющ, Євген Марчук, Василь Дурдинець, Вілен Мартиросян (перший голова СОУ), Володимир Мулява, Віталій Лазоркін, Валентин Пилипчук, Олександр Нижник, Сергій Рудюк, Григорій Омельченко, Іван Драч, Олександр Скипальський, Петро Костюк.

СПІЛКА ОФІЦЕРІВ СЬОГОДНІ

Спілка пережила злети та падіння, однак роль, яку вона зіграла на зорі незалежности України, неодмінно виділяє її з-поміж сотень інших громадських організацій.

Голова Спілки офіцерів України В'ячеслав Білоус

Як зазначив голова Спілки офіцерів України В'ячеслав Білоус, сьогодні СОУ–всеукраїнська громадська організація, яка об'єднує у своїх рядах близько 12 тисяч військовослужбовців–тих, хто служить у запасі та у відставці. Члени СОУ–представники всіх силових формувань України.

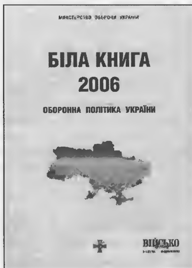
Якщо звернутися до статуту Спілки, то слід зазначити, що протягом усієї історії діяльности головні завдання, які вона ставила і ставить

перед собою, залишаються незмінними–сприяння розбудові національних Збройних Сил, соціальний захист військовослужбовців та членів їхніх сімей, а також військово-патріотичне виховання.

Серед її членів–автори Концепції оборони і будівництва Збройних Сил України, законів України „Про оборону України", „Про Збройні Сили України", „Про соціальний захист військовослужбовців та членів їхніх сімей" та інших законодавчих актів у військовій сфері. Саме членам Спілки, народним депутатам, які активно долучилися до опрацювання Конституції, ми завдячуємо й статтю 17: „Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей".

Слід пам'ятати й про внесок Спілки у формування самого українського військового відомства. Її члени опрацювали Положення про міністерство оборони України та склали групу консультантів першого Міністра оборони Костянтина Морозова. Завдяки зусиллям СОУ було створено Комітет з соціяльного захисту військовослужбоців при Кабінеті Міністрів України. Спілчани взяли активну участь у міждержавних переговорах про повернення на Батьківщину військовослужбовців радянської армії.

Спілка дала ціле сузір'я військових професіоналів, політиків та державних діячів. З 1994 по 1998 роки СОУ мала 21 народного депутата. З них три–Григорій Омельченко, Іван Білас та Віктор Шишкін–були головами комітетів Верховної Ради України. Семеро працювали у Комітеті з питань національної безпеки та оборони. Двоє членів СОУ стали суддями Конституційного Суду України, один–членом Центральної виборчої комісії. Віце-адмірал Борис Кожин–перший командувач Української фльоти, віце-адмірал Ігор Тенюк–нині діючий командувач ВМС ЗС України. Цей перелік можна продовжувати.

Й сьогодні СОУ продовжує тримати руку на пульсі часу. Нещодавно вийшла у світ *Біла книга-2006*, й спілчани з величезним інтересом вивчили та проаналізували викладений у ній матеріял:

–Збройні Сили України–відбулися,–зазначає голова СОУ В'ячеслав Білоус,–однак, щоб вони досягли европейських стандартів, нам ще треба розв'язати чимало проблем й у соціяльній, й у правовій, й у гуманітарній сферах.

Як кажуть у народі, взявшись за гуж, не кажи, що не дуж. Отож і члени СОУ, з самого початку, зваливши на себе величезний тягар армійських складнощів, ніколи не опускали рук та не повертались до них спиною.

–Коли розпочалися масові скорочення військовослужбовців,– згадує голова СОУ,–тоді ми першими на весь голос заявили про неприпустимість механічного зменшення кількости війська й звільнення офіцерів без житла.

Нині позиція СОУ така ж: військовослужбовець, який віддав службі Батьківщині кращі роки свого життя, має звільнятися забезпеченим повним соціяльним пакетом. У Спілці переконані, що лише тоді діти нинішніх офіцерів йтимуть стопами батьків, й у такий спосіб будуть збережені військові династії, славні сімейні традиції, якими завжди пишались військо та країна.

Найбільше здобутків Спілки у військово-патріотичному вихованні молоді та збереженні історичної пам'яті. Одна з найгучніших її акцій– відкриття в містечку Базар пам'ятника учасникам Зимового походу 1921 року. Попри численні складнощі проєкт було реалізовано за підтримки британського осередку СОУ, яке пожертвувало на цю святу справу близько 80 тис. фунтів стерлінґів. Нещодавно у місті Дубівцях Тернопільської области спілчани відкрили дошку чотирьом полеглим у визвольних змаганнях воїнам УПА...

У відстоюванні національної ідеї СОУ послідовна. Зокрема, рішенням проводу з нагоди 15-річчя Спілки орденом організації „Хрест за заслуги" посмертно було нагороджено командувача УПА Романа Шухевича, засновника та голову Конґресу українських наіоналістів Славу Стецько та інших відданих борців за незалежність України.

Свого часу В'ячеслав Білоус особисто доклав чималих зусиль для перейменування суворівського училища в Київський ліцей імені Івана Богуна. Протягом трьох років за підтримки канадського мецената з Торонто Миколи Засідка відмінникам цього навчального закладу надавалися заохочувальні стипендії.

Особлива гордість Спілки–діяльність її осередків на місцях. Зокрема, за словами голови СОУ, активно працюють відділення організації в Івано-Франківську (керівник полковник запасу Іван Лазор), у Львові (полковник Роман Саляк), у Києві (полковник запасу Любомир Гнатюк). Спілчани–часті гості у навчальних закладах, військових частинах. Знайомлять молодь з історичною правдою щодо визвольних змагань, поширюють історичну літературу. До речі, ця робота оцінена у військовому відомстві. Низку членів СОУ наказом Міністра оборони України нагороджено відзнакою „15 років Збройним Силам України".

Мимоволі спадає на думку порівняння: СОУ, з її прагненням до утвердження української державности, свободи нагадує оспівану в народі козацьку чайку, яку не раз славні запорожці спрямовували на святу справу–захист Батьківщини.

Руслан ТКАЧУК, („Народна армія")

ПЕРЕНЕСЕННЯ МОГИЛИ ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ В УКРАЇНУ

Євген Коновалець (14.06.1891–24.05.1938)–визначний український військовий і політичний діяч, полковник Армії УНР, комендант УВО, голова Проводу Українських Націоналістів. Загинув у Роттердамі (Голляндія), відкриваючи поштовий пакет, в якому знаходився вибуховий пристрій, переданий йому радянським аґентом Павлом Судоплатовим. Похований на кладовищі Кросвік у Роттердамі.

Українська Стрілецька Громада Канади протягом довгих років була відповідальна за утримання могили полковника Євгена Коновальця в Роттердамі. Цього року угода з адміністрацією кладовища в Роттердамі закінчується, і постало питання: хто буде далі нести відповідальність? У зв'язку з цим 21 червня Українська Стрілецька Громада Канади організувала в домівці Філії УНО в Торонто зустріч з українською громадою, на яку запросила голову Організації Українських Націоналістів Миколу Плав'юка.

На початку зустрічі голова УСГ Канади Іван Андрусяк пригадав, що Є. Коновалець у 1928 році прибув до Саскатчевану, де разом зі своїми побратимами заснував УСГ, що дала початок системі УНО Канади. Тому саме УСГ взяла на себе догляд за могилою Є. Коновальця.

У своєму виступі М. Плав'юк сказав, що робляться старання, щоб уряд України взяв на себе відповідальність за догляд могил героїв визвольної боторьби. Минулого року указом Президента Ющенка було доручено урядові відзначити річницю Української Народної Республіки. Цього року створено комісію для розгляду проєктів для вшанування національних героїв України. Комісія склала список героїв, яких могили будуть перенесені на Алею Ґероїв, котра, правдоподібно, буде збудована на Аскольдовій горі в Києві.

Львівська адміністрація також запропонувала перенести могили Петлюри, Коновальця, Бандери на Личаківське кладовище, де зарезервовано 70 місць для героїв національно-визвольної боротьби. Саме ця ініціятива й тиск національних організацій спричинили рішення Комісії про створення Алеї Ґероїв.

Уряд України також погодився заопікуватися могилою Коновальця до часу перенесення її на Алею Ґероїв. Якщо б цього не сталося, то ОУН, яка офіційно зареєстрована у Міністерстві юстиції України, візьме на себе відповідальність за дальшу опіку над могилою полк. Коновальця.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ЗСУ ПОПОВНИВСЯ ІСТОРИЧНИМИ РЕЛІКВІЯМИ ЛЕҐІОНУ

Ветеранська організація Українська Стрілецька Громада в Канаді передала до фондів Центрального музею Збройних Сул України книги, прапори, хоругви, нагороди, нарукавні знаки та фото з історії Українських січових стрільців та колишніх вояків, які еміґрували за кордон. Цей внесок у культурну спадщину українського народу має історичне підґрунтя. На початку XX сторіччя серед української молоді набув поширення січово-стрілецький рух, з добровольців якого у 1914 році було зформовано Леґіон українських січових стрільців. За повідомленням прес-служби, це було перше українське військове формування того часу. Члени УСС, які еміґрували до Канади, зформували Українську Стрілецьку Громаду в м. Вінніпеґу 1928 р. (у США запрацювала у 1924 р.). За даними прес-служби міністерства оборони українська ветеранська організація налічувала кільканадцять відділів чисельністю 3 тисячі осіб. І тепер, зберігши традиції і свою відданість українській землі, нащадки Українських січових стрільців повертають на Батьківщину історичні реліквії та документи.

РАДА УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

WORLD COUNCIL OF UKRAINIAN VETERANS ORGANIZATIONS

2-го листопада 1997 р.

До Членів Президії

Ради Українських Комбатантських Організацій

Шановні та дорогі Побратими!

На наше спільне рішення, підтримане всіма нашими Складовими Організаціями, з днем 1-го жовтня 1997 р. діяльність РУКО зістала припинена. За останні роки праці ми мали чимало різних проблем, які при дружній співпраці всіх членів Президії таки давалося розв'язувати. За ту співпрацю у дружній атмосфері, на яку можуть здобутися тільки бувші вояки, ми Вам усім і кожному зокрема щиро дякуємо. Кінець діяльності РУКО це не кінець діяльності наших ветеранських організацій, в рядах яких ми всі будемо продовжувати нашу працю для скріплення незалежності нашої, ще так молодої Української Держави.

Ще раз щиро дякуємо за співпрацю і бажаємо успіхів у Вашій праці в рядах Ваших ветеранських організацій.

Остаємось з вояцьким привітом,

Майор д-р Святомир М. Фостун — *Володимир Молодецький*

Перший заст. президента — *Ген. секретар*

ВІДЗНАЧЕННЯ 64-ої РІЧНИЦІ СТВОРЕННЯ 1-ої УД УНА ЛЬВІВСЬКИМ БРАТСТВОМ 29 КВІТНЯ 2007р.

Збір ветеранів 1-ої УД назначено було на подвір'ї церкви св. Юра, тож давно вже підтоптані побратими спішили до церкви, щоби під час Богослужіння приуроченого до 64-ї річниці подякувати Богу, що дозволив дожити до проголошення Незалежності України і в ній дочекатися сьогоднішніх днів. Безперечно, ми, які пройшли більшовицькі табори, а потім переслідувані та цьковані більшовицькою системою, чекали української України, але що ж мусимо миритися з тим, що є, і надіятися на краще майбутнє.

На площі під час нашого шикування багато туристів, які відвідували храм св. Юра, підходили до нас і з цікавістю приглядалися, а навіть просили сфотографуватися під нашим прапором. Чисельна група молоді в цей час прибула з Ніжина Чернігівської области, тож зацікавилася нами, а оскільки вони вперше нас бачили і не знали про нас нічого, тому ми коротенько розказали про виникнення і творчий шлях дивізії.

Службу Божу відправив адміністратор церкви св. Юра о. Р. Кравчик. На відправі, крім ветеранів, яких зібралося близько 80 чоловік, були присутні парохіяни церкви та гості.

Після Богослужіння о. Роман виголосив коротку проповідь:

„Дорогі брати в Христі, ветерани дивізії „Галичина", складаю вам щиру подяку за ваш патріотизм, за вашу любов, за вашу велику шляхетність, яку ви залишаєте майбутньому поколінню. Ми просимо Господа Бога, щоби Він кріпив ваше здоров'я, дав вам ще довгі роки життя, щоби ви своєю присутністю ще багато чого навчили молоде покоління того, чого їм бракує–патріотизму, любови до Батьківщини, пошани до старшого покоління, а сьогодні для нас ви служите взірцем. Ваше минуле було нелегим, ви про це знаєте краще від нас усіх, тож нехай Господь Бог сторицею вам віддячить за пережите. Дякую вам за вашу присутність. Мені дуже приємно молитися разом з вами. Бажаю вам гарно відсвяткувати це ваше свято в товаристві своїх друзів, а милостивий Господь Бог подає вам сили, здоров'я, віри, надії і любови. А тепер покроплю вас свяченою водою, щоби ви були здорові, життєрадісні на благо своєї Батьківщини... Христос Воскрес!"

Після Богослужіння, як щорічно, сфотографувавшись на пам'ятку, пішли поклонитися нашому велетню духа Т. Шевченка.

Біля пам'ятника відбувся невеликий мітинґ, на якому виступив наш побратим В. Малкош і поінформував нас про те, що йому дзвонив журналіст з офісу Бі-бі-сі і питав чи то правда, що сьогодні, в день заснування дивізії „Галичина", ветерани цієї дивізії будуть марширувати по

Хрещатику. Спочатку це запитання у мене викликало сміх (сказав В. Малкош), а потім відповів, що таке придумати може людина, у котрої відсутній здоровий глузд. Нашим ветеранам сьогодні, наймолодшому 80 років, а найстаршому–який живе в Коломиї–97 років. Це підлі витівки компартії, щоби збудоражити народ. А ще повідомив, що його багаторічні старання увінчалися успіхом. В цьому році міська влада, очолювана Анушкенічусом (литовець по національності), на місцевому рівні признала дивізійників воюючою стороною у Другій світовій війні і надала їм невеликі пільги: на проїзд у міському транспорті та 50 відсоткову платню за комунальні послуги.

На закінчення побратими заспівали „Ще не вмерла...".

Голова Братства: Л. Муха **Секретар: І. Мамчур**

СВЯТКУВАННЯ РІЧНИЦІ ПІД БРОДАМИ У 2007 РОЦІ

У неділю 22 липня Галицьке Братство колишніх вояків Першої Української Дивізії („Галичина") Української Національної Армії святкувало річницю битви під Бродами. Цього року, порівнюючи з минулими, члени Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської та Дрогобицької станиць приїхали у набагато меншій кількості. Всім вже минуло 80 років. Багато померло після важких років репресій. Найстаршому Данилові Андрейчуку з Коломиї минув 97-ий рік і він не зміг приїхати, хоч його душа рвалася поклонитися побратимам героям Дивізії, які полягли у битві під Бродами далекого 1944 року. Більшість з них спочиває на Меморіяльному цвинтарі біля села Червоного, що близько районного центру міста Золочева Львівської області. Там встановлено 600 бетонних стрілецьких хрестів, у центрі каплиця з могилою невідо-

мого вояка. Залізнична станція Ожидів, що її пам'ятають усі учасники битви під Бродами, бо там проходила висадка ешелонів з вояками Дивізії, які направлялись на фронт, віддалена від Меморіяльного цвинтаря заледве на 15 км.

Ця місцевість стала відома всій Україні, й всьому світу через „фосфорну катастрофу". Вже вечором 16 липня мені телефонували зі всіх усюдів, чи це правда, що ми вибираємося до Меморіяльного цвинтаря і радили цього не робити. Але ми посміли це зробити, хоч і їхали туди дещо насторожені.

Коли наш автобус виїхав на автотрасу Львів–Золочів то заспокоїлися. Рух транспорту пасажирського і вантажного був нормальний, не дивлячись на те, що це була неділя. Край дороги були невеликі калабаньки, які свідчили, що вночі там падав дощ, що стало для нас неочікуваною приємністю, бо від двох тижнів на заході України панувала нечувана спека.

З Івано-Франківськими дивізійниками приїхав священик о. Ігор Іванів, що виявилось несподівано щасливим для всіх нас моментом. Не прибули інші священики, а парох села Червоного захворів і не прибула звідтіля церковна процесія. Отець І. Іванів відправив молебень за живих дивізійників і панахиду за полеглих та померлих, а імпровізований хор із присутніх прекрасно справився зі своєю роботою. О. Іванів виголосив знамениту патріотичну проповідь. Після цього виступали голови Золочівської районної державної адміністрації та Ради. Пізніше промовив побратим Юрій Ференцевич, який прибув із США–теперішній голова Братства „Броди–Лев", що займаєтьдя охороною воєнних могил.

Івано-Франківська Станиця перед каплицею, 22 липня 2007 р.

З допомогою жертовних дивізійників з діяспори Братство „Броди–Лев" вчинило за післявоєнний період подвиг. Воно збирало кошти, споруджувало пам'ятники полеглим воякам дивізії в Україні та за кордоном, під Крутами, Базаром, на Личаківському цвинтарі у Львові; перепоховало останки президента ЗУНР і полковника Вітовського; споруджує в Карпатах пластунський табір, на будову котрого Крайова Управа Братства у США досі виплатила 32 тис. долярів.

Після закінчення урочистої частини свята частина присутніх, яким близько було додому, поїхала ще до с. Підгірець, де також знаходяться могили вояків дивізії „Галичина", полеглих в жорстоких боях на навколишніх полях.

У святі брали участь також відомий побратим „Ґоґо" Орест Слупчинський з дружиною та п. Бачинський, які прибули з Нью-Йорку. Були друзі і прихильники дивізійників зі Спілки Офіцерів України, ветерани УПА, а також молодь і серед них члени Всеукраїнського об'єднання „Свобода" зі своїми прапорами. Не побоялися „фосфорної катастрофи", честь і слава їм.

Володимир Малкош, *Івано-Франківськ*

Станиця Монтреаль

НАРИС ДІЯЛЬНОСТИ СТАНИЦІ

У 2000 році Станиця випустила ксероксовим друком нарис своєї діяльности на 85 сторінках. У цьому огляді включено кольорові світлини з важливіших заходів Станиці, короткий нарис про діяльність, список голів та членів Управи, які відійшли у вічність, видання, привіти з нагоди 25-ліття існування Станиці, допомоги в Україні. Зазначено про співпрацю з Королівським Канадським Леґіоном ім. І. Мазепи, головою котрого тривалий час був сот. Богдан Панчук, великий приятель дивізійників ще з Великобританії, та є світлини з зустрічей з офіцерами Збройних Сил України, які перебували на курсах у провінції Квебек.

Редакційна колеґія: Б. Баб'юк, В. Горбатюк, Є. Костюк, Б. Мацьв, В. Мота, С. Пастернак, В. Самсон; технічний редактор–Я. Паньків.

Варто, щоб це видання було в бібліотеках, архівах і музеях України.

29-ий КРАЙОВИЙ ДЕЛЕҐАТСЬКИЙ З'ЇЗД КАНАДИ

З'їзд відбувся в Торонті 2 червня 2007 року в ресторані „Золотий лев" з участю 25 делеґатів з Станиць Торонта, Гамільтону, Ст. Кетринс і Монтреалю. З'їзд відкрив голова Лев Бабій, запросивши до почесної президії голову Головної управи Мирона Головатого та кол. голову ГУ Андрія Коморовського.

Нарадами проводила президія в складі: Роман Колісник—голова, мґр. Михайло Ромах і Михайло Рудзік—секретарі.

Протокол з 28-го З'їзду та звіти КУ й Станиць були надруковані у програмному збірнику.

Братство в Канаді має 8 Станиць: Едмонтон, Калґарі, Вінніпеґ, Саскатун, Тандер Бей, Гамільтон, Ст. Кетринс, Торонто, Монтреал та уповноваженого в м. Лондон, Онтаріо. Членів—260.

Братство є членом Конґресу Українців Канади, підтримує загальноукраїнські заходи. Також кожнорічно дає дотації на проведення дитячого табору в Україні, який організує Суспільна служба Запоріжжя. Проводить збірку-коляду на допомогу побратимам в Україні.

У видавничих справах спільно з КУ США та ГУ фінансувала переклад з англійської на українську мову історію УД Михайла Лоґуша; видання книжки *За рідний край, за нарід свій або хто такі дивізійники* д-ра Василя Вериги й продукцію касет з фільму в Україні про УД п. н. *У рамках долі*.

КУ відбула 16 місячних засідань та взяла участь у пленарному, скликаному Головною управою.

Після схвалення абсолюторії уступаючій управі вибрано нову: Лев Бабій—голова, д-р Василь Верига—1-й заступник голови, Роман Тицький—2-й заступник,Ілярій Кушніренко—фінансовий референт, Михайло Рудзік—протоколярний секретар, Ярослав Куницький—організаційний референт, д-р Богдан Лялюк—делеґат до Суспільної служби, Юрій Гнатюк—делеґат до Централі КУК, Володимир Дуб—кореспонденційний секретар, Роман Колісник—редактор обіжників, Михайло Ромах—член, о. мітрат Петро Стецюк—капелян.

Контрольна комісія: Степан Ґула—голова, Евген Бочан і Евген Коструба—члени.

Мировий суд: Петро Дацків—голова, Любомир Цимбалістий і Богдан Небожук—члени.

Святковий бенкет

Увечері відбувся бенкет з участю визначних гостей та представників організацій, яких представив господар Лев Бабій, між ними: Маркіян Швець—голова Конґресу Українців Канади, Марія Шкамбара—голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, котрі виступили з привітами; інж. Ярослав Соколик—голова Братства

Українців Католиків Східної Епархії, Оксана Соколик—почесна голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, генеральний консул України в Торонті Олександер Данилейко.

Марія Шкамбара
голова СФУЖО

Маркіян Швець
голова КУК

Головним промовцем був полк. В'ячеслав Білоус—голова Спілки Офіцерів України. Він підкреслив, що СОУ відіграла важливу ролю у розбудові Збройних Сил і відразу проводила присягу на вірність українському народові у військових частинах, які в час проголошення незалежности стаціонували в Україні, а їх було понад один мільйон. Спілка далі проводить свою роботу з метою зберігати національні інтереси України та заступати соціяльні права військовослужбовців.

Під час бенкету урочисто відзначено посмертно кол. голову Головної управи Братства кол. вояків 1-ої УД УНА д-ра Мирослава Малецького Медалею „За заслуги".

Його Дружину К. Малецьку ескортував голова КУ Лев Бабій, полк. В. Білоус її привітав й з'ясував заслуги її чоловіка, вручив їй

Зліва: М. Засідко, полк. В. Білоус, К. Малецька, Л. Бабій.

Медалю М. Засідко, в якого домі гостювали полк. В. Білоус та його дружина Людмила.

На окремому засіданні 31 травня полк. В. Білоус нагородив Медалею „За заслуги", виданою з нагоди 15-ліття існування СОУ, членів Крайової і Станичної управ.

Слід відмітити, що КУК, Відділ Торонто, видав окрему Медалю „За заслуги" для вшанування ветеранів збройних формувань, які боролися за незалежність України. Перше вручення Медалі відбулося під час Свята соборности і Злуки земель 21 січня 2007 р. (Див. Вісті комбатанта, ч. 1, 2007). Під час бенкету голова КУК, М. Швець, в асисті М. Шкамбари, нагородили Медалею „За заслуги" тих членів Братства дивізійників та Товариства упівців, які на Святі соборности і злуки не були присутні.

У мистецькій програмі виступили бандуристки Ярослава Стасів і Марія Судак.

Молитви провів о. Юрій Гнатів, парох Української Православної Церкви св. Андрія.

Роман Колісник

Запрошення на День Відкритих Дверей
в Українсько-Канадському Дослідчо-Документаційному Центрі
на другому поверсі
620 Spadina Avenue, Toronto, Ontario
Неділя 16-го вересня 2007р.
1-3 година по пол.–Відвідування Центру
(включно з виставкою фотографій Дивізії „Галичина")
3-5 година по пол.–Програма присвячена ветеранам Дивізії
„Галичина" разом з показом документального фільму
„У Рамках Долі" (режисер Тарас Химич)
Частування
Просимо повідомити нас про Вашу участь до 5-го вересня 2007р.
тел: 416-966-1819 або events@ucrdc.org

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 1 травня до 31 липня 2007 р.
надійшли такі вплати на розбудову журналу:

по дол. 5.00: С. Мединський–Лондон **разом 5.00**

по дол. 15.00: Е. Ворона–Квебек, пані А. Леуш, І. Фіґоль–Торонто, пані І. Шкарупа–Парма **разом 60.00**

по дол. 20.00: М. Чіх–Лондон **разом 20.00**

по дол. 25.00: пані Н. Куфер–Нью Йорк **разом 25.00**

по дол. 30.00: В. Дубчак–Торонто **разом 30.00**

по дол. 100.00: М. Олійник–Віндзор **разом 100.00**

Як нев'янучий вінок...

Як нев'янучий вінок в пам'ять бл.п. Василя Гладкого на „В.К." жертвує дружина Марія Гладка **100.00**

В незабутню пам'ять двох братів бл.п. Ярослава та Степана Кришталовичів на „В.К" жертвує Ігор Кришталович **100.00**

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. Ґалі Колісник на „В.К." жертвує Е. Королюк Головацька **50.00**

В пам'ять бл. п. Романа Полюга на „В.К." жертвує дружина Н. Пастернак **100.00**

Як нев'янучий вінок на могилу найдорожчих батьків Анни і Богдана Підгайних і дорогенького братчика Аскольда жертвує на пресфонд „В.К." Ляриса Підгайна Пришляк з дітьми **150.00**

В другу річницю бл.п. дорогого мужа Олександра Петришина на журнал „В.К." жертвує дружина Текля і родина Щерба **100.00**

Щиро дякуємо всім жертводавцям,
котрі не забувають про піддержку журналу.

І. Кушніренко–адміністратор

Справлення помилок в числі 2, 2007„В.К."

1. Надруковано: А. Фурґало, має бути: А. Фурґала
2. Надруковано: Т. Атаманюк, має бути: М. Атаманюк
3. Надруковано: А. Мартинюк, має бути: П. Мартинюк
4. Надруковано: А. Кліщук, має бути: П. Кіщук
5. Надруковано: І. Тофак, має бути: Іван Тофан
6. Надруковано: Андрій Фурґало, має бути: Андрій Фурґала
7. Надруковано: Володимир Сюшко, має бути: Володимир Сюсько
8. Надруковано: Едвард Бродецький, має бути: Едвард Бродацький

За недогляд просимо вибачення. *Адміністрація*

Відійшли у вічність...

РОМАН ПОЛЮГ

16.V. 1928 – 6.IV. 2007

З тяжким сумом на серці прощали 6-го квітня 2007 р. сини, дочки і внуки та побратими Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Монтреалі бл. п. Романа Полюга.

Народився Роман у селі Розтока, повіт Старий Санч, Польща. Батько Романа був учителем, але як бувший старшина УГА був позбавлений учительської праці в Галичині, і щоб заробити на прожиття родини мусив працювати в Польщі; учителював в Новому Санчі. До початкової школи Роман ходив у Новому Санчі, а гімназію почав у Ярославі, а в роках 1942-1943 ходив до гімназії в Тернополі.

В 1943 році Роман, не маючи ще 16 років, зголосився до Дивізії, змінюючи рік народження на 1926. Вишкіл проходив у Гайделяґері й Нойгаммері. В 1944 р. частина Дивізії, в якій служив Роман, ще перед окруженням, перебувала під Бродами, але була передислокована в інше місце. Так він оминув запеклі бої, окруження і прорив. Відтак слідували Словаччина, Юґославія і бої під Фельдбахом.

З кінцем війни, разом з Дивізією, був інтернований і перевезений до Італії. У Ріміні восени 1945 р. засновано матуральні курси, на які поступив Роман із 200 іншими курсантами. Іспит зрілості успішно склав у червні 1946 р. з матуральним свідоцтвом, виданим Папським Колеґіюмом в Римі, за посередництвом єпископа Івана Бучка. В 1947 р. разом з Дивізією був перевезений до Великої Британії, до табору рільничої праці, де був перекладачем. По звільненні, як цивільний, працював на різних роботах у місті Нотінґгамі до 1951 р. В 1951 р., за допомогою свого вуйка, виїхав до Канади, місто Монтреаль.

В Монтреалі Роман зустрів свою майбутню дружину Nancy Wilson, патріотку Шотляндії. Тут вони і побрались. Нансі, патріотка своєї країни, погодилась з наміром мужа Романа виховати дітей в українському дусі, не забуваючи і про шотлядські корені. Разом виховали двох синів Романа і Давида та чотирьох дочок: Надю, Марту, Марійку і Наталку. Дочекались 9 внуків: Ганя,

Сара, Міллі, Максим, Стефан, Шарів, Катерина, Мейґен і Матейко. Всі діти і внуки–члени української молодіжної організації Пласт.

В 1963 р. Роман закінчив Sir George William університет ступенем Bachelor of Arts. Брав активну участь в українських громадських установах. Довгі роки виконував обов'язки скарбника в Пласт-і, в церкві Успення Божої Матері був книговодом, рівночасно адміністратором української суботньої школи ім. Митрополита Андрея Шептицького. На прожиття працював книговодом у трьох різних фірмах.

Панахиди і похоронні відправи відправляв о. Ігор Корецький, парох церкви УБМ. Гроші з проведених збірок під час панахид поділено на Пласт і Quebec Lung Association. Похоронений на українській секції цвинтаря Notre Dame des Neiges, з участю родини та членів Станиці Братства.

Степан ПАСТЕРНАК

ПЕТРО КОГУЛЬКА

28.II. 1923 – 9.III. 2007

Петро Когулька народився в селі Лютовиська. повіт Самбір. Батько Осип, ветеран 1-ої світової війни, був лісничим. Петро закінчив школу в Лютовиськах, помагав батькові в лісовому господарстві. Займався спортом, головно лещетарством і плаванням.

Зголосився до Дивізії і в липні 1944 р. прибув до Нойгаммеру. Пройшов рекрутський вишкіл та вишкіл протипанцерної артилерії і був призначений до 14-ої сотні 29-го полку під командою хор. Любомира Кузика, котрого високо цінив і завжди приємно згадував та був з ним у контакті довгі роки. Брав участь у боях Дивізії в Словаччині, Юґославії, де був ранений, та опісля в Австрії. Перебув полон в Італії–Белярія, Ріміні.

В травні 1947 р. переїхав до Англії, перебував спершу в 56-му таборі полонених в Бодесдейл, Норфок, а опісля в інших таборах і готелях. Працював садівником, також мулярем. Одружився 30 березня 1957 р. в м. Бедфорд і в травні 1962 р. переїхав до Америки та поселився в Брукліні, Н. Й. В родині було дві дочки та два сини. Родина належала до УКЦеркви св. Миколая в Брукліні, де Петро був дяком.

Залишив у смутку дружину Ґеновефу, дві дочки: Марію–штабного сержанта американської армії, та Анну і внука Матея. 11 березня у панахиді взяли участь з прапором представники Станиці Братства в Нью-Йорку. Попрощав покійного голова Станиці О. Слупчинський. На прохання родини, після панахиди відспівано пісню „Видиш брате мій..." та український національний гимн. Поховано Петра Когулька 12 березня з церкви св. Миколая на цвинтарі Ґрінвуд в Брукліні.

Юрій ФЕРЕНЦЕВИЧ

ВАСИЛЬ ГЛАДКИЙ

Станиця Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Монтреалі зменшилася ше на одного побратима, активного члена не тільки в Станиці, але також в громадських і церковних організаціях. Його ім'я: Василь Гладкий.

У вічний спокій відійшов 13 червня 2007 року в шпиталі Royal Victoria Hospital на 87 році життя. Залишив у смутку дружину Марію, (дівоче прізвище Британ), двох синів Миколу і Івана, невісток– Любу Драґан і Charline Delcloo, внуків Valerie і Mark.

Народився Василь в селі Хохонів, що недалеко від княжого города Галич.

Степан Пастернак.

НЕПРОСТА ЖИТТЄВА ДОРОГА

(скорочено)

Дитинство та юність Василя Гладкого пройшли в рідному селі. Він був свідком знущання над селянами польської шляхти, чув брехливі обіцянки про щасливе життя у совєтських колгоспах, пережив роки гітлерівської окупації. Разом з батьком Миколою та матір'ю Евдокією він працював у полі, орав землю, пас худобу. Коли у 1944 році фронт наближався до Галичини, Василь зголосився до української дивізії „Галичина", і після вишколу опинився на австрійській території, в боях з Червоною Армією.

Після закінчення війни йти в полон не хотів. Кілька тижнів блукав по горах, спав у стодолах, допомагав при господарстві австрійським селянам, за що вони його годували. Згодом він подався до міста Філлях, де був утворений табір для переселенців. Тут він прожив два роки, навчився німецької мови та вступив до комерційної школи, котру успішно закінчив.

Його завербувала канадська компанія, що займалася розробкою лісу в Онтаріо. Подорож кораблем до Галіфаксу тривала 9 днів. Щоби розвіяти нудьгу 50 українських хлопців, серед яких був і Василь, створили чоловічий хор і в останній день подорожі на кораблі дали концерт.

Представник канадської компанії настільки був зачарований їх співом, що замість праці в лісі забезпечив їх 10-місячним контрактом на тартаку у місті Форт Вільям (тепер Тандер Бей, Онтаріо).

Робота на тартаку не була легкою, однак це було багато краще, ніж розробка лісу. Хор „Лісовик", створений на кораблі, існував і надалі, щонеділі влаштовуючи концерти у місцевому театрі.

По закінченні контракту Василь знайшов роботу на залізниці, і вже через три місяці працював як керів-

ник у групі робітників. Василь часто приїжджав у Монтреаль, познайомився з українською громадою, згодом і з Марійкою Британ, що стала його дружиною у 1954 році.

У Монтреалі працював у компанії, котра виробляла алюмінієві вікна. Там він пізнав всю техніку побудови вікон. Одного разу в 1969 році у ресторані Василь накреслив на серветці свою першу модель алюмінієвого вікна. Ідея була настільки революційною, що зацікавила виробника алюмінію–відому компанію „Alcan".

Так розпочалася довголітня співпраця „Alcan" і Василя Гладкого, який у тому ж році заснував власну компанію „Wilton Aluminum". Його розсувне вікно з чотирма шибами зробило сенсацію у провінції Квебек.

Власна фабрика вимагала постійного догляду, однак Василь Гладкий активно включився в українське суспільно-громадське життя.

Від 1967 року працює у Церковному Комітеті парафії Успіння Божої Матері у Монтреалі. Спочатку як член, згодом–два роки фінансовим секретарем, а опісля, понад 30 років, як голова. За його головування парафія стала найбільшою у Монтреалі.

В 60-тих роках пан Гладкий вступив до організації католицьких українських молодих мужчин, котра заснувала Фундацію отця Жана. Понад 35 років він був членом дирекції Фундації, що своїми щорічними нагородами заохочує молодих українців до активної громадської праці та відзначає їх успіхи у навчанні. Коли з'явилася потреба побудови Дому для старших, В. Гладкий був його головою понад 20 років. Він був активним членом Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, був членом і головою дирекції Української Народної Каси у Монтреалі, під час його головування відбулося об'єднання всіх українських кредитівок Монтреалю в одну Українську фінансову установу.

Рома Купчинська
(Координатор, 2007)

о. БОГДАН КАРАСЬ

22. I. 1925 - 14. II. 2007

Отець Богдан Карась народився в родині Григорія і Анни Карасів в селі Базнеківка, Бережанського району, Тернопольської області.

До народньої школи почав ходити у с. Базнеківці й закінчив її в Бережанах 1937 р. У роках 1938-1943 вчився в Бережанській гімназії.

В 1943 р. зголосився до Дивізії „Галичина" і пройшов рекрутський вишкіл, а згодом закінчив підстаршинську школу в Німеччині.

У 1944 р. в місяцях лютий-березень-квітень брав участь в

боях на Волині-Поліссі проти більшовицьких партизан, як теж на фронті під Тернополем.

Згодом Богдан з цілою Дивізією воював в Австрії під Фельбахом у 1945 р.

По капітуляції Німеччини попав в англійський полон і перебував коротко в Італії Белярія-Ріміні. При помочі Владики Івана Бучка зголосився на теологію до греко-католицької семінарії.

Теологічні студії кінчав у Німеччині в м. Гіршберґ, Баварія (1946-1949). Богдан прибув до Америки в 1949 р. У 1951 році одружується зі Стефанією Чапко. Вони мали двоє дітей–Христину й Івана. Після закінчення теологічних студій був висвячений на діякона, а 24 лютого 1984–на священика. Був священослужителем в кількох парафіях, а в останніх роках був парохом церкви св. Миколая в Бруклині, Нью-Йорк.

Останні роки тяжко хворів. Помер 14 лютого 2007 р. і був похований на кладовищі св. Андрія Первозванного, в Баунд-Бруку, Нью–Джерсі, поруч своєї улюбленої дружини Стефанії.

Залишив у смутку доньку Христину, сина Івана з дружиною Наталкою, сестру Віру Павлюк з родиною, та ближчу і дальшу родину в Америці та в Україні.

Нехай пам'ять про нього буде між нами назавжди!

Петро Буняк

„Родина Панченків з Лохвиці на Полтавщині висловлює щире й глибоке співчуття великому приятелеві сім'ї ***Василеві Юрійовичу Томківу*** *(Болтон, Англія) – з приводу відходу у вічність 10 червня 2007 року його* ***Дружини Марії з дому Ковальчук,*** *уродженки Буського району на Львівщині. Вічна їй пам'ять. Сумуючі – Олександр, Ірина, Маринка та Марійка".*

о. Володимир Фляга, внук дивізійника Дем'янюка Григорія Павловича, з міста Снятин (с. Кулачин), народ. 5 лютого 1909 р. Дідо вступив до Дивізії в 1943 р.

Хто має відомості про нього, проситься телефонувати до Івана або Марії Никифорчук у Едмонтоні: тел. 780-477-9366

ЗМІСТ (*Закінчення*)